

Эркин Воҳидов

Табассум

Шеърӣ мутойиба,
лутфу латифалар

Алишер Навоӣ номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси
нашриёти, 2010 й.

84(5Ў)6

B89

Воҳидов, Эркин.

Табассум: шеърӣй мутоиба, лутфу латифалар / Э. Воҳидов. — Т.: Алишер Навоӣй номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2010. 284 б.

Азиз китобхон!

Янги асарининг чоп этилишини байрамни кутган боладек интизор кутадиган, чоп этилганда эса, топиб ўқимасак, кўнглимиз жойига тушмайдиган севимли шоирларимиз бор. Улар бизни янги, эзгу оламга етаклайди. Қалбларимизни қайта тарбиялайди. Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири Эркин Воҳидовнинг кўлингиздаги «Табассум»и ҳам ана шундай кўз тутилган китоблардан. Унга шоирнинг халқимиз орасида машҳур «Ёшлик девони»дан ғазаллар, «Донишқишлоқ латифалари» шеърӣй мутоиба ва лутфлар, нақл ва масаллар, кўпчилик ёд биладиган ўша пародия ва бошқа ҳажвий асарлари киритилган бўлиб, улар она тилимизнинг ўзига хос бойликлари — ибора, юмор, киноя, қочиримлари воситасида ҳаётга муносабатимизга бағрикенглик бағишлайди, шарқона донишмандлик намуналари сифатида завқ-шавқ беради, ибратли хулосалар чиқаришга чорлайди. Энг муҳими, кулдиради, уни ўқиб маза қиласиз.

Сизни ана шу байрам билан муборакбод этамиз.

ISBN 978-9943-06-293-1

© Алишер Навоӣй номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси
нашриёти, 2010 й.

КУЛГУ – ОЧИҚКЎНГИЛЛИК ГУВОҲНОМАСИ

Кулиш осон, кулгининг тагига етиш қийин. Афанди йўлда ётган кўзгуни олиб, ўзининг аксини кўрибди-ю: «Э, бу нарса сизникимиди?» деб уни яна жойига қўйиб кетаверибди. Кўпчилигимиз Афандининг содалигидан кулиб қўяқоламиз. Аслида, бунинг замирида улкан фожиа ётганини, бунда ўзлигини, ўзини таниёлмасдан яшаётган кимсанинг ачинарли ҳолати баён этилганини камдан-кам одам англаб етади.

Мабодо, англолмаган бўлсак ҳам унчалар уят эмас, барибир мириқиб ҳоҳоладик-ку. Демак, бу зўр латифа, уни қайсидир ақли бутун одам тўқиган. Ота-сига раҳмат-е! Кулдириш осон эмас, кулгининг кўнгли тор, ичи қора кимсаларнинг инжиқликларидан, маломатларидан асраш ўндан-да мушкул. Бундайлар «Донишқишлоқ латифалари»ни мийиғида сал илжайганча ўқиб, охирида бирдан тумтаяди: булар қанақа одамлар бўлдийкин, бири поездга чиқаётиб, калишини перронга ечиб кетса, бири жуни ўсган эчкисини сартарошхонага етаклаб боради, бири минорани тескарисига қазилган қудуқ деб ўйласа, бошқаси чивинга қопқон қўяди? Бу ўз халқини масхаралаш-ку, ўз миллатини оламга шарманда қилиш-ку! Нима, бу шоир ўзбекни шунчалар аҳмоқ, деб ўйлаяптими? Ватанпарварлик қани? Жамият қани?

Афсуски, баъзан бундай дашномлар ўзини адабиётнинг билимдони деб билувчи, ҳатто ўзи бировларни кулдириш билан тирикчилик қилиб юрувчи айрим «чиранчоқ элсеварлар»нинг тилидан ҳам янғ-

раб туради. Мундоқ қараганда, шунинг ўзи ҳам бир ҳажв, шуни сўзлаган кимсанинг ўзи Ўзбекни бошқа миллат вакилига ҳажвга ҳажв сифатида қарай олмаётган торфикр одам қиёфасида намоён этиб турибди. Бир ҳажвчи грузин синиқ хумнинг ичига кириб олиб елимлаган ва бўғзи торлиги учун унинг ичидан чиқолмай қолган бошқа бир анойи грузинни кўрсатса, яйраб куламиз, муаллифни ҳамиятсизликда айблаш, грузин шунчалар аҳмоқми деб жар солиш хаёлимизга ҳам келмайди, аксинча, ўша оми чегачига нисбатан қалбимизда ўз-ўзидан илиқ бир туйғу уйғонади. Бунинг сабаби оддий — у биз илгари кўрмаган қизиқ ҳолат воситасида ҳаммамизни ўз устидан (миллатининг устидан эмас) кулдирди, кўнглимиздаги озми-кўп губор тарқалди-қетди. Бу воқеа ростми ё ёлғонми, бу юморми ё сатирами, тош вазминми ё енгилми, у ёгини «тундфеъл мутафаккир»лар ўйласа-ўйлар Биз учун асосийси — гапнинг йилт янгилиги, ҳодиса маҳорат билан тасвирлаб берилганлиги.

Маҳорат барибир бирламчи. Эркин Воҳидов ҳажвиётини минг-минглаб китобхонларга суюкли қилиб турган элитувчи куч ҳам айнан ўша — моҳирлик. Ҳажвчи, биринчи галда, қойиллатиб кулдира олсин, ўйлантира олса, ундан ҳам яхши, дер эди Неъмат Аминов. Жаҳондаги кўпчилик кулги усталари каби Эркин ака ҳам ана шу ақидага таяниб ижод қилади. Бу унинг Матмуса ҳақидаги туркумида алоҳида чарқлаб кўринади.

«Матмусанинг қалпоғи»да Матмуса қимматбаҳо телпак сотиб олиб, уни улфатлари билан ресторанда «ювади», охири зиёфатнинг ҳақини тўлашга пули етмай, официантга телпагини бериб қутулади. Бошқа шеърда Матмуса шаҳарга бориб, чиройли лаган харид қилади. Сўнг ўйланиб қолади — буни уйга

олиб борсам-у, хотиним уни пишлоқ солинадиган идишга айлантирса, болаларим пишлоқ талашиб, лаганни синдириб қўйишса, чегалатиш учун яна шаҳарга келиб юришим керакми? Шунда Матмусанинг бирдан донолиги қўзийди-ю, оворагарчиликнинг олдини олиш ниятида лаганни ўзи синдириб, бир йўла чегалатиб кўнгли тинчийди. Буни эшитган қишлоқдошлари унинг ақли кўплигига қойил қолишади. Ширгуручдан таъм эмас, гўшт ва саримсоқпиез, кулгидан завқ эмас, мантиқ ва фалсафа қидириб уймаланаверадиган тоифалар, одатда, на мутойибанинг жозибасига суқлана олишади, на муаллифнинг устаси фаранглигига тан беришади. Бунақа енгил-елпи гапларнинг одамларга нима кераги бор? Бизга нимани ўргатади у? Ёзишавераркан-да. Вассалом...

Ўхшатиб кулдиришни уддалаган адиб, зарурат туғилганида «жизиллатиб чақиш»ни ҳам жойига қўя олади. Бунга амин бўлишимиз учун «Матмусанинг уйланишини ўқиб кўришимиз кифоя. Матмуса шаҳарда бир танноз билан танишиб, қишлоққа етаклаб қайтади. Қарангки, уйланганига уч ой тўлгандаёқ фарзанд кўради. Йўқ, биз кутган тўс-тўпалон юз бермайди, аксинча, Матмусанинг оиласида ҳам, донишқишлоқда ҳам кўтаринки бир ҳолат юзага келади. Яъни, эл қатори тўққиз ойда бола кўриб юрган донишқишлоқликлар шаҳарлик келиннинг «зарбдор»лигидан ҳайратда, бу мўъжизага даҳддор бўлган Матмусанинг димоғи осмонда. Маҳаллий матбуотда «Илғор ўрнак — қишлоққа» деган дабдабали мақола босилди, эркаклар бу ташаббусни қўллаб, газетада чиқишлар қилишади. Кўчаларда «Янгиликка — катта йўл», «Тўққиз ойни — уч ойда!» янглиғ шиорлар пайдо бўла бошлайди.

Кекса ва ўртанча авлод вакиллари яхши эслашади,

бир пайтлари терим машинасида ўзгаларга нисбатан ўн баравар кўп пахта терувчи, завод-фабрикаларда кунлик иш нормасини 15–20 бараварга бажарувчи «ясама зарбдор»ларни яратиш, уларнинг ташаббусини оммавий ахборот воситалари орқали кенг овоза қилиш, бу ташаббусни қўллаб-қувватловчи «сайроқиларни ҳам имкон қадар кўпроқ «етиштириб чиқариш» роса авжга минганди. Ўша эски замонда тузумнинг ўзи яратаётган катта ёлгонлар устидан бу тарзда очиқчасига кулиш учун ижодкорга отнинг калласидек юрак керак бўларди.

Ўрни келганда, бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтмоқ жоизки, ҳажвий роман ёки қиссада янгича қиёфа яратганлар беҳисоб, аммо шеърятда бундай ҳоллар санокли. Эркин Воҳидов шеърятда Матмуса талқинида ўта ўзига хос образ ярата олди.

Шоирнинг «Сиёсий сабоқ ёки Бек Бековнинг гаройиб саргузашти», «Мажлис қилинг», «Қумурсқалар жанги», «Сен менга тегма», «Бир таваккалчи дейдики», «Шаҳарми бу, қишлоқми бу?» сингари ҳажвий шеърлари ҳам ўз вақтида шов-шувлар билан қарши олинганди. Уларнинг аксарияти замона ўзгарса-да, ҳануз ўз актуаллигини йўқотгани йўқ. Бинобарин, иллатлар вирусини ниҳоятда яшовчан, беҳад мосланувчандир.

Эркин аканинг қаламига мансуб ҳажвий шеърлар ўта тортувчанлиги билан ажралиб туради. Шоирнинг ижоди билан кенгроқ таниш бўлган киши бунинг сири нимада эканлигини пайқаб олиши қийин эмас. Кўп мунаққидлар Эркин Воҳидов бе-назир сўз заргари эканлигини қайта-қайта эътироф этишган. Бу, айниқса, энг нафис, энг жарангли, энг товланувчан сўзлар дурдонасидан тизилган маржонни эслатувчи лирик шеърларида кўзга тиниқроқ чалинади. Ҳажвий шеърларда ҳам шу фу-

сункорликка дуч келамиз, роҳатланиб ўқиймиз, ёдда тез сақлаб қоламиз.

Икки-уч йил олдин Фарғонада каминанинг ижодий кечаси ўтказилди. Кеча охирида сўзга чиқиб, пича гапирдим-у, кўзларимга бирдан ёш келиб, жим туриб қолдим. Сабабини сўраганларга «шунчаки ҳаяжон босди», деб қўйдим. Аслида, ҳаётимдаги шундай қувончли дамда мен учун ниҳоятда муътабар бўлган Саид Аҳмад, Неъмат Аминов каби зотларнинг залда йўқлиги, уларни Оллоҳ раҳматига олган бўлсин, менга қаттиқ алам қилганди. Айни чоғда, бошимни кўкка етказиб бу кечага ташриф буюрган устоз адиблар, дўстларим қаторида Эркин Воҳидовнинг ҳам ўтирганлиги юрагимни ҳаддан зиёд тўлқинлантириб юборганди. Бу билан айтмоқчиманки, шундай азиз зотларнинг, ноёб истеъдод эгаларининг орамизда борлигига беҳад шукур, неварачеваралик бўлиб ҳам, қондошчилик, ўртоқчилик борди-келдиларидан, катта рўзгорнинг икир-чикирларидан ортиб, ҳануз ёзишдан чарчамаётганларига, фахримиз бўлиб кўзимизни қувонтириб юрганларига минг қуллуқ. Шундай табарруқ кимсаларни эъзозлаб келаётган элимизга ҳам, давлатимизга ҳам минг тасанно... Эркин аканинг «Табассум» тўпламидаги кўплаб янги шеърларни ўқиётиб хаёлимдан беихтиёр шундай фикрлар кечади.

Саид Аҳмад домла билан қилган бир суҳбатимизда у киши Эркин Воҳидов жуда улкан ҳажвчи, лекин унинг ҳажвлари эл орасида ўта машҳур бўлиб турган жиддий шеърларининг соясида қолиб кетяпти, деган эди. Ҳажвий шеърларнинг алоҳида тўпламга жамланганлиги зап яхши иш бўлибди. Бу тўплам Эркии аканинг ҳажвиётдаги қудратини яққолроқ ҳис этишимизга кўмак берса, ажабмас.

Бунақа китобларни кўнгли очик, юраги кин ва ҳасад

қурумларидан ҳоли, тугма самимий кимсалар яйраб ўқийверсин, боласига ҳам илиниб, китоб жавонига яшириб қўяверсин.

Китобларнинг тақдири ҳам одамларникига ўхшаш — толеи кулганлари бор, толесизроқлари бор. Асраб қўйишга арзийдиган китоб — бахтли китоб. «Табас-сум»дан ана шу бахтнинг иси уфуриб турибди.

*Анвар Обиджон,
Ўзбекистон Халқ шоири*

ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

* * *

Дўстларимни ҳайрон қолдирар
Баъзан ишқий шеърлар ёзганим.
Ҳазилкашлар қўймасдан сўрар:
— Куйлаганинг қайси нозанин?
Йўқ дей десам, кулги бўламан,
Алдамоқни ҳеч кўрмайман эп.
Не ҳам дердим, ҳазил қиламан,
Шоир ҳали изланишда, деб...

1957

. . .

Тинглайман кўп ўзбек сўзларин
Хоразмча талаффузини.
Хуш кўраман у ер қизларин
«Қўйсангиз-а» деган сўзини.
Улар буни айтса мулойим,
Тилларидан асал тўкилар...
Хоразмлик қизларни доим
«Қўйсангиз-а» дегизгим келар.

1957

ШЕЪР ҲАҚИДА ШЕЪР (ҳазил)

Шеърим, мана, битдинг ниҳоят,
Туним уйғоқ ўтди қошингда.
Битдинг дедим, севинма фақат,
Қанча иш бор ҳали бошингда.
Ҳали сени йўниб, тарашлаб
Юз марталаб ўчирмоғим бор.
Қайта-қайта гижимлаб ташлаб,
Такрор-такрор кўчирмоғим бор.
Ахир бир кун мавсуминг етиб,
Кирганида гўза шонага,
Аста сенинг қўлингдан тутиб
Етаклайман газетхонага.
Илҳом дилга боғлаган қанот,
Шаҳдам-шаҳдам ташлаймиз одим,
Бизга айлаб «ширин» илтифот,
Қарши олар адабий ходим.
Сени аста ёнимдан олиб,
Ҳаяжон-ла тутаман унга.
Шеърми? — дея у қовоқ солиб
Кўзойнагин кўяр бурунга.
Ўқиб чиқар, тортмага ташлар,
Ўз ишини эттирар давом.
Энди, шеърим, шу кундан бошлаб,
Сен меники эмассан тамом.
Ҳеч ким сени шеър демас энди,
Ҳеч ким демас қўшиқ ё ғазал.
Сен куй, илҳом, шавқ эмас энди,
Бунда сенинг номинг «материал».

Уринмагин энди беҳуда,
Учмоқ учун боғлама қанот.

Ором олиб ширин уйқуда
Муҳаррирнинг тортмасида ёт.

Ёз ҳақида битилган бўлсанг,
Шошма, ҳали қиш келгунча тур.
Бахтинг кулиб, йил ўтгач, аранг
Ярминг чиқса, шунга ҳам шукур.

Ҳали сени, шеърим, неча бор
Гурбатларга етаклар тақдир.
Бунда қанча... мухлисларинг бор,
Ҳали сени қилурлар таҳрир.

Ўзгаради қанча каломинг,
Ўзгаради қанчалар лавҳанг.
Ёзилганда «Тонг» бўлса номинг,
«Оқшом» бўлар балки сарлавҳанг.

Сўнг оламга ёйғали қанот,
Элни ўзга қилғали «шайдо»,
Қуёш янглиг бир куни, ҳайҳот!
Газетада бўлурсан пайдо.

Ўз номимдан танийман аранг,
Лол тураман сенинг қошингда.
Навбат билан танқидчи аканг
Ёнғоқ чақар энди бошингда.

Таҳлил айлаб терсу ўнгингдан,
Иккимизни қилади беҳол.
Хўп дўппослаб, танқид сўнгида
Ижодимга тилайди камол.

1961

ЁШЛИК

Ёшлик! Сени куйламаган ким,
Эртақларинг сўйламаган ким,
Қариганда ўйламаган ким,
Ўйлаб яна куйламаган ким?
Битмоқ бўлдим мен ҳам сенга байт,
Ёш юракнинг ҳақи борми, айт?
Ёшлик, асли менинг ўзимсан,
Кенг оламга боққан кўзимсан.
Ёзган шеърим, айтган сўзимсан,
Кечам, эртам, ушбу рўзимсан.
Битмоқ бўлдим сен учун ашъор,
Аммо ўзни куйламоқ душвор.
Ёшлик — гулу гулгунча экан,
Бу гул олам тургунча экан,
Ёшлик — беҳад тушунча экан,
Поёни йўқ гардунча экан.
Битмоқ бўлдим мен сенга дoston,
Ўйларимга топмадим поён.
Ёшлик, дилдан шавқ кетгани йўқ,
Юрак сени тарк этгани йўқ.
Юрак сени тарк этгани йўқ,
Демак, қадрингга етгани йўқ.
Ёшлик, сени куйлаб билурман,
Аммо бугун ёшлик қилурман.
Ёшлик, сен — ишқ-ошиқлик майли,
Ўзинг Мажнун ҳам ўзинг Лайли,
Субҳи олам — сенинг туфайли.
Майли, сенга битмасам майли
На бир ғазал, на бир мусаддас,
Сенинг ўзинг шеърдан муқаддас.

1961

ШОИР УМРИ (пародия)

«Мана, мен Лермонтов ёшига етдим,
Бир шоир умрини яшадим чиндан.
Шеърият кўкида тик парвоз этдим,
Парвозим баланддир учқур лочиндан».

Сайёр

«Мана, мен Лермонтов ёшига етдим,
Бир шоир умрини яшадим чиндан».
Қанча қогозларнинг бошига етдим
Ва лекин Лермонтов чиқмади мендан.
Дўстларим, ортиқча камтарлик нега,
Келажак ўн йилни кўрдим олдиндан.
Вақт келар, етарман Пушкин ёшига,
Ўшанда... Пушкин ҳам чиқмайди мендан.

1961

ЧУМОЛИ

Гайрат камарини белига боғлаб,
Ўзидан каттароқ чўпни ортмоқлаб,
Манзилга тез етмоқ ёлғиз хаёли —
Сўқмоқ йўлдан борар
Чумоли.

Атрофига боқмас, ишлар узун кун,
Кўпнинг хирмонига қўшмоқ учун

дон...

Йўқ,
Одам аждоди бўлмаган маймун,
Чумолидан тарқалган инсон.

1962

* * *

Болаларни шайтонлардан қўрқитмангиз,
Бобов келди, деб кўрпага беркитмангиз,
То улгайиб, дуч келганда «бобов»ларга,
Ўхшамасин итдан қўрққан соқовларга.
Болаларни шаддодликка ўргатмангиз,
Раҳмсизлик, бедодликка ўргатмангиз.
То улгайиб, дуч келганда инсонларга,
Ўхшамасин андишасиз шайтонларга.

1964

ЖОН ШИРИНМИ, ҚАНД – ШИРИН?

Айтиш қийин, дўстим, дафъатан,
Ширинликда нима зиёда.
Гўдак учун она кўксидан
Ширин нарса йўқдир дунёда.
Йиллар ўтиб, ёшига монанд
Ўзгаради ҳар битта инсон.
Болаликда ширин бўлса қанд,
Қариганда ширин бўлар жон...

1964

КЕЧА ВА КУНДУЗ

Ёруғ дунё бор зиёсин тенг
Тақсим этган кеча, кундузга.
Нур қадрига етмай тун, уни —
Сочди ойга, минглаб юлдузга.

Шундан ойнинг юзи доғ экан...
Юлдузлар ҳам худди мунчоқ ёш...
Кундуз эса барча нуридан
Яратибди биргина қуёш.

1965

СУРМА

Аслида ким қарарди
Ўтганда хор сурма,
Бўлди азиз, кўзига
Суртганда ёр сурма.

Кўзда қаро на из бул,
Тун доғидан асарму,
Майхона кездиму ё
Мастонавор сурма?

Ёр кўзига етишмак
Савдо экан-ку душвор,
Ёниб кўмир бўлибди
Бечора зор, сурма.

Ўртанма, куйма ортиқ
Жисмим қаро экан деб,
Ишқ йўлида қаролик
Тақдирда бор, сурма.

Минг йил ётиб сенингдек
Ғам тоғининг тагида,
Сўнг, майли, бўлсам охир
Толега ёр, сурма.

Ёр кетди-ю, қолибдир
Йўл ўртасида Эркин,
Кўнглида сурмасо кўз,
Кўзда губор сурма.

1967

САРВ

Кеча ойдин, мавжли денгиз,
Куй тўқир бедор сарв,
Ой келиб сарв узра қўнди,
Бўлди ойрухсор сарв.

Икки сарвнинг ўртасида
Мен турибман лолу гунг,
Бир томон сарв қадли дилдор,
Бир томон дилдор сарв.

Лолу гунгман, боиси сарв,
У сени кўрган кеча,
Ерга кирмабдир, таажжуб,
Бу қадар беор сарв.

Бир боқишда ошиқ ўлмак
Бул ажаблик демагил,
Бир кўриб қадингга мангу
Бўлди-ку хуштор сарв.

Бўй чўзиб ҳар ён қарайдур,
Бундаман деб айт, санам,
Қоматингни бир кўрарга
Кечадин хуммор сарв.

Мен-ку ёр васлига келдим
Сарв тагин хилват билиб,
Эрта тонг оламга сўйлаб
Қилмагин ошкор, сарв.

Лабларидан бўса излаб
Жон сувин топдим бу кеч.
Сарв тагида бахтли бўлдим
Ҳам бу бахтга ёр сарв.

Сочу қаддинг ёдин Эркин
Гар унутса бир нафас,
Унга сунбул сиртмоғ ўлсин,
Майли, бўлсин дор сарв.

1967

БАРГ

Икки қошинг ўсма бирлан
 Бўлди жуфт наргисли барг,
 Икки баргинг қошида мен
 Титрагайман мисли барг.
 Титрамоғим боиси ул
 Баргни тебранмоғидир,
 Ёки оҳимданму титрар
 Бўйла нозик ҳисли барг.
 Барг дедим, аммо билолмам,
 Қай бири хушбўй экан,
 Икки мушкин сунбулинг ё
 Икки райҳон исли барг.
 Ўсмали қош дема, зумрад —
 Нақш этилган саждагоҳ,
 Кам букун меҳробга ихлос,
 Лек бу кўп мухлисли барг.
 Ўт юзингнинг шуъласидан
 Бу қорайган қошми ё
 Субҳи байзодек гул узра
 Шоми савдо тусли барг.
 Воҳ ажаб, ўз наргисига
 Банда бўлмиш, не илож,
 Индамай киприк — тикан
 Заҳмин чекар номусли барг.
 Икки барг таърифин Эркин
 Шеърга солса тонг эмас,
 Ул бири ташбеҳли баргу
 Ул бири тажнисли барг.

1967

ШОҲИГУЛ

Оташин гул уздим, ол, бу —
Шоҳигуллар шоҳи гул.
Гул сочиқ йўлларда бўлсин
Гул юзим ҳамроҳи гул.
Шоҳигул эрмас бу, ўтлуғ —
Юзларинг ҳижронида,
Интизор боғ кўксидан
Чиққан фиғону оҳи гул.
Ишқ элининг қатра-қатра
Қонидан унган чечак,
Севгининг ошиқ кўнгилларга
Оловли чоҳи гул.
Билгали кўнглингни, кирсам
Боғинг ичра ҳар замон,
Шоҳигулга ёлворурман,
Сирларинг огоҳи гул.
Бу жаҳон гулзорида
Ҳар бир чечакнинг ўрни бор,
Хоҳ тикандир, хоҳ печакдир,
Хоҳи япроқ, хоҳи гул.
Гул эмас, Эркин қўлингга
Тутди ўтдек қалбини,
Оташидан қўрқма, ол,
Ол, куймагайсан, Моҳигул.

1967

УЙҒОТМАГИЛ...

Тушда кўрдим дилбаримни,
Эй сабо, уйғотмагил,
Олма бир дам васл шавқин,
Қўй, мени қўзғатмагил.

Неча кунлар ахтарурман,
Кўзларимда уйқу йўқ,
Уйқуда топдим ниҳоят,
Энди сен ажратмагил.

Сочларин бўйнимга боглаб
Шод эрурман бу кеча,
Қўй, чаманлардан, сабо,
Гул атрини тарқатмагил.

Севганим, хуршид жамолим
Васлидан хушнуд кўнгил,
Сен қуёшни кўзларимга
Бир нафас кўрсатмагил.

Лабларимда кулгу, гўё
Тушда қанд кўрган гўдақ,
Қўй, шакар лабдин аюрма,
Сен мени йиғлатмагил.

Гар йўқотсам бу кеча мен
Қайга боргум ахтариб,
Тушда кўрдим дилбаримни,
Эй сабо, уйғотмагил.

1967

УЗУМ

Термулар шабнамли япроқ —
Остидан пинҳон узум,
Лабларингга етмоқ истаб
Тонг саҳар гирён узум.

Офтоб машшотаси
Ток сочини нурдан тараб
Зангининг бўйнига осмиш
Шодаи маржон узум.

Тоқи ишком мисли осмон,
Ҳар тараф юдуз сочур.
Воҳ ажаб, бу не синоат,
Ер узум, осмон узум.

Тарк этиб кўшкин, саватга
Қўйди бош, излаб сени
Чарх уриб бозор ичида
Бўлди саргардон узум.

Кимки ошиқликни даъво
Айласа шулдир жазо,
Оқибат хум ичра бўлди
Маҳкуми зиндон узум.

Хум ичида неча йил
Хун бўлмоқ эркан қисмати,
Лабларингга етди охир
Бир пиёла қон узум.

Бир қадаҳ гулгун шароб
Тутдим сенга, бир ҳўпладинг,

Толеимдан воладурман,
Бахтидан ҳайрон узум.

Эй дилором, сенга Эркин
Тутди майдек шеърини,
Дил хумида неча йил
Қон бўлди бу девон — узум.

1967

ҲОФИЗГА

Минг Самарқанд, минг Бухоро
Ҳадя этгум хол учун,
Лек нигоримда ҳавас йўқ
Мулку давлат, мол учун.

Сенга юлдузли самони
Совга айларман десам,
Нозланиб, ўлдимми, дейди,
Бу чўтир рўмол учун.

Гар ҳилолдан сирга тақмоқ
Истасам, айтур санам:
Зормидим жездан ясалган
Ҳийлаи аъмол учун.

Ул париваш чехрасини
Ойга этгандим қиёс,
Бир умр узр айтадурман
Бу хато тимсол учун.

Ҳажрда қаддимни дол
Этдинг, десам, бергай жавоб:
Ким қўйибдур севгини
Қадди букилган чол учун.

Ёр истигносидан
Ўлмасман-у, куйдим ва лек —
Лобарим олдида назмим
Бу қадар беҳол учун.

1967

ДУТОРИМ ТОРИ ИККИДУР...

Дуторим тори иккидур:
Бири қувноқ, бири маҳзун
Ки, байтим сатри иккидур:
Бири дилхуш, бири дилхун.

Нигорим чашми иккидур:
Бири яғмо, бири жоду,
Бу жодудан икки кўзим
Бири Сайхун, бири Жайхун.

Жаҳонда икки дилбарнинг
Бири сенсан, бири Лайло,
Жаҳонда икки ошиқнинг
Бири менман, бири Мажнун.

Жаҳонда икки юлдуз бор:
Бири сенсан, бири Зухро,
Мисоли икки нуқтамнинг
Бири остин, бири устун.

Жаҳоннинг меҳри иккидур:
Бири сенсан, бири офтоб,
Тарозу палласи икки:
Бири ердур, бири гардун.

Макони икки лочиннинг —
Бири қоя, бири осмон,
Қаноти икки шоирнинг —
Бири ўлка, бири очун.

Ғазал битмақда сачрабдур
Кўзимдан ёш, дилимдан ўт.
Шу боис икки сатримнинг
Бири қатра, бири учқун.

Келиб боғ сайридан Эркин
Ғазалга тўлқин излардим,
Кириб келди икки дўстим:
Бири Сайёр, бири Тўлқин.

1968

ГУЛНОРИНИ ЎП...

Уйқуда топсанг нигоринг,
 Аста гулнорини ўп.
 Очмаса чашмин, юмуқ ул
 Чашми хумморини ўп.
 Сен-ку уйғогида восил
 Бўлмагайсан лаълига,
 Уйғониб аччиқ сўз айтмай,
 Лаъли шахдборини ўп.
 Рўзгоринг қора қилмай
 Зулфини кўксингга бос,
 Кўксингга ботмасдан аввал
 Киприги — хорини ўп.
 Васл уйи мангу эмасдир,
 Ишқ дами боқий эмас,
 Қоматинг ё бўлмасидан
 Қоши зангборини ўп.
 Тақдир умрингнинг хатига
 Нуқта қўймасдан бурун
 Хатти бирлан лабга посбон
 Холи раҳдорини ўп.
 Ёрнинг уйқуси ганимат,
 Сен бу тун бедор бўл,
 Бир-бир айтмайман, дилингга —
 Хуш надир, борини ўп.
 Уйғониб сўнг, майли, Эркин,
 Дорга оссин ёр сени,
 Кўзга сурт сиртмоғини-ю,
 Тиз чукиб дорини ўп.

1968

ГУЛЛАР БАЗМИ

Гул фасли санам
Сайр ила гулшанда бўлибдур,
Гунча кўз очиб,
Гул юзида ханда бўлибдур.

Гуллар ичида
Шоҳи ўзим, дер эди лола,
Мағрурлигидан
Ул ўзи шарманда бўлибдур.

Карнай гулининг
Оғзи очиқ, волаю ҳайрон,
Наргиснинг, ажаб,
Икки кўзи санда бўлибдур.

Саф-саф тизилиб
Сафсар оёғингга қўйиб сар,
Банд-банд узилиб,
Жони билан банда бўлибдур.

Қирқ бошларимиз,
Қирқ дея қирқ оға-ини гул,
Тигингга улар
Бари сарафканда бўлибдур.

Юз жилва билан
Нозли хиром этса печакгул,
Шоҳигул анинг
Рақсига хонанда бўлибдур.

Қалқиб келадир
Сувда нилуфар сенга пешвоз,
Оқ шоҳида ҳур
Сайр ила елканда бўлибдур.

Гулшанда кезиб
Хўп сара гулдаста тузибсан,
Эркиннинг эса
Шеъри пароканда бўлибдур.

1968

ГУЛЧЕҲРАЛАР

Гулчеҳра шоираларга

Гул бўлиб, гул-гул ёниб,
Гулшан аро Гулчеҳралар,
Гул узиб ўйнар, қўйиб
Гулга бино Гулчеҳралар.
Қай бириси қай бирига
Ошиқ эркан, билмадим,
Гулми ё Гулчеҳраларга,
Гулга ё Гулчеҳралар.
Айтингиз, ким гул демас
Кирса хиромон боғ аро
Лабга ол суртиб, қўйиб
Қўлга хино Гулчеҳралар.
Куйга лаб очса улар
Гулшанда булбул сайрамас,
Бош эгиб тинглар чаман
Тузса наво Гулчеҳралар.
Бунча ҳам оқил эканлар,
Одилар ақлу ҳушим,
Бунча ҳам дилга яқин
Бу дилрабо Гулчеҳралар.
Қай бирин ортиқ қўяй,
Йўқ, тенг экан шеър бобида
Нодира, Маҳзунаю
Зебунисо, Гулчеҳралар.
Бу чаман гулларга кондир,
Очилиб-яшнанг мудом
Гул бўлиб, гул-гул ёниб
Гулшан аро Гулчеҳралар.

1968

ТОНГ ҒАЗАЛИ

Қуниб гул узра булбул
Ишқ китобини варақлабдур,
Юмуқ тонг кўзлари
Ўтлиқ навосидан чарақлабдур.

Паридек нозу истигно этиб,
Тонг лола рухсорин
Ювиб шабнам билан
Бир томчи шабнамдек ярақлабдур.

Шафақ кўзгусида
Ўз хуснига ошиқ бўлиб боқмиш
Ва тоғларни тароқ айлаб,
Қуёш сочин тароқлабдур.

Париваш юзи жабридан
Кўзим арз айласа тонгга,
У ҳам кўзим қаролаб,
Ул пари юзини оқлабдур.

Фироғида куйиб дерман:
У қайси сирли қудратким,
Мени унга яқин айлаб,
Уни мендан йироқлабдур.

Ажаб, тонг хобида Эркин
Кўрибдур ёрини, эвоҳ,
Кўз очса — ёри йўқ,
Икки қўли ёстик қучоқлабдур.

1968

ЛОЛА

Дейман: саҳар шафақдан
Учқунми, лоласанму,
Шодлик майига тўлган
Гулгун пиёласанму?

Дейди: қизиқ саволинг,
Қайда, ажаб, хаёлинг,
Еллар кўриб бу ҳолинг
Кулмоқда, боласанму?

— Сўзимни қаттиқ олма,
Бошингни қуйи солма,
Бунча қизарма, лола,
Мендан уёласанму?

— Сен, айт-чи, қайси ёғдан,
Қайси чаман ва боғдан?
Кулсанг дедим: шу тоғдан
Тушган шалоласанму?

— Билсанг, уйим шаҳарда,
Келдим сенга саҳарда,
Юр, хўп десанг агарда,
Ё шунда қоласанму?

— Кўксингда, майли, инсон,
Сенга фидо қилай жон.
Баргимни шеър ёзилган
Дафтарга соласанму?

— Дема фақат варақдан,
Жой олгусен юракдан,
Учкунмисан шафақдан
Ёинки лоласанму,
Ёқут пиёласанму?

1959—1968

ТАРОҚ

Сочларинг ёдида тунлар
Кўксини доғлар тароқ,
Кеча йиғлаб, тонгда бир бор
Кўнглини чоғлар тароқ.

Зулфингга етди-ю тонгда,
Бўлди чехранг ошиги,
Ҳасратин кўзгуга айтиб
Ўзни қийноғлар тароқ.

Ул тароқ эрмас сочингда,
Балки ёшли кипригим,
Йўқса, не боиски, зулфинг
Шунча ардоқлар тароқ.

Рашк этиб бадкор тароққа
Гоҳи кўнглим гаш бўлур,
Жонга пайванд сочларингни
Нега тирноғлар тароқ?

Кошки бўлсайдим тароғинг,
Тоғ бўлур эрди кўнгил,
Чунки офтоб сочларига,
Не ажаб, тоғлар тароқ.

1968

МАСАЛ БОРКИМ...

Ажаб, васлингга мен энди
Етишганда кўринди моҳ,
Масал борким, оғиз ошга,
Бурун тошга тегибдир, воҳ!

Кулиб юргай эдим бир вақт
Ўқиб Мажнун жунунидан,
Дегайлар, ўзгадин кулма,
Ўзингдан бўлмайин огоҳ.

Севинг, деб шеър битиб аввал,
Ўзим бўлдим асири ишқ,
Ўзи тушгай эмиш охир
Бировга кимки қазгай чоҳ.

Париваш зулмидан бўлди
Кўнгил мулки паришонҳол.
Демишлар: мулк вайрондир
Агар золимлик этса шоҳ.

Бўлибсан ошиқ, Эркин,
Ўз умид жондин, ўкинч қилмай,
Ўзингга, дейдилар, душман
Кейин чеккан пушаймон, оҳ.

1968

НАСИҲАТ («Кулгу мушоиралари»дан)

Қўлни ишга моҳир этма,
Тилни гапга уста қил,
Ишни бир қилган жойингда
Гапни албат юзта қил.

Бошлигинг олдида топмоқ
Истасанг сен эътибор,
Қоматинг юз турли буккин,
Сўзни ҳам минг тусда қил.

Жилмайиб тур ёнида, ҳеч
Очма танқидга оғиз,
Таклифинг бўлса ўзига
Астаю оҳиста қил.

Тур деса тур, ёт деса ёт,
Чиқма зинҳор измидан.
Ҳеч фикр қилма ўзингча,
Қилма бир иш мустақил.

Бошлигинг кўнглини бил сен,
Кетма пинжидан нари,
Пайтини топсанг мабодо,
Бирга юзта-юзта қил.

Бил, сенга бу беш насиҳат,
Энг асосий қоида:
Қўлни ишга моҳир этма,
Тилни гапга уста қил.

1968

СОЧ МАДҲИ
(«Кулгу мушоиралари»дан)

Бир замонлар фахр этардинг
Қоп-қора сочинг билан,
Сен букун қошимдадурсан
Турфа қирмочинг билан.

Учрамас бундоқ гаройиб
Партав афшон бош сира,
Кез Ироқ бирлан Ажамни,
Румни Чинмочин билан.

Маслаҳат, сенга букундан
Бир асо даркор экан,
Кулса ёшлар тўпланиб,
Қувгайсан оғочинг билан.

Йўқса, ўтганда яланг бош
Кучаю бозордан,
Ҳаммани безор қилурсан
«Пўшт»у «қоч-қоч»инг билан...

Дўстгинам, бошингни тик тут,
Арзигаё фахр айласанг,
Бу каби оппоқ очилган
Гули қийғочинг билан.

1968

КЎЧАМЕН («Кулгу мушоиралари»дан)

Ҳар кўча обод, ҳамон мен
Турфа вайрон кўчамен.
Ёзда чангистону қишда
Балчигистон кўчамен.

Кўчамен дер бўлсам, эвоҳ,
Кўплар айлар иштибоҳ,
Билмадим, рост кўчадурмен,
Ёки ёлгон кўчамен.

Қанчаларнинг кўзларига
Чанг-губорим тўлдириб,
Қанчаларнинг этигини
Тортиб олгон кўчамен.

Бир томоним у тумандур,
Бир томоним бу туман,
Бошлигим кўп, кўп аросат —
Ичра қолгон кўчамен.

Айлади жарроҳи горгаз,
Воҳки, кўксим чок-чок,
Ким қачон тиккай бу заҳмим,
Мангу ҳайрон кўчамен.

Икки бошлиқдин мен энди
Кимга фарёд айлайин?
Ё у томон кўчгум энди,
Ё бу томон кўчамен.

1968

БОШИНДАДИР («Кулги мушоиралари»дан)

Ўн саккиз минг олам ошуби
Падар бошиндадир,
Не ажаб, чун ўгли онинг
Ўн саккиз ёшиндадир.

Най мисол шим кийган ул
Сандикдайин туфли билан,
Ўурпайиб турган саватдек
Соч анинг бошиндадир.

Ул падар оҳ урмасин —
Нечун ёқосин чок этиб,
Неки бад феъл бўлса, бари
Ушбу бебошиндадир.

Ўзгалардан кулгай эрди
Кўча-кўйда бир замон,
Ақлга юз ҳайрат, эмди —
Бул унинг қошиндадир.

Ўглидан айларди умид
Келтирар раҳмат дебон,
Барча «раҳмат» элнинг отган
Таънаи тошиндадир.

Йўқ ажаб, ёшлиқда ўглин
Ота ардоқлаб, суйиб,
Эркалаб бошига кўйди,
Ул ҳамон бошиндадир.

1968

ИСТАК

Исми не ул қушниким,
на жисми бор, на жони бор,
Изла, топ, не боғким ул,
на ҳадди, на поёни бор.

Сой неким ул, бўлгай унда
на қарору, на канор,
Сув не ул, қонмоқнинг унга
на илож, имкони бор.

Тоғ надирким, чўққисини
ҳеч киши забт этмаган,
Тирмашиб ётқувчи элнинг
на саноқ, на сони бор.

Аргумоқ неким, унинг бор
на жилов, на жабдуғи,
Андалиб неким, унинг
ҳар дилда бир ошёни бор.

Комронлик унга етмак,
етмаган армон билан
Ким, мувашшах битди Эркин,
кўнглида армони бор.

1976

ЁШ ШОИРЛАРГА

«Оҳ, сенинг ёшлигинг менга бўлсайди...»

Ҳамид ҒУЛОМ

Катта шоирларга қилмангиз ҳавас,
Сизга ҳавас қилсин катта шоирлар.
Чунки шеър бахтига устозлар эмас,
Муяссар бўлади кўпроқ шогирдлар.

Ҳали ёшсиз,
Ҳали шеърингиз гўра,
Элнинг назаридан ҳали йироқсиз,
Лекин
Юртга машҳур шоирдан кўра,
Билинги, юз чандон сиз шоирроқсиз.

Шеър сизга ҳавасдир,
Ҳали эмас иш.
Сиз, шеърга сидқидил кўнгил берганлар.
Ов чоғи ўзини қилмай намойиш,
Панада бўлади доим мерганлар.

Танҳолик — шоирга дил эҳтиёжи,
Хаёлга ошнолик — буюк бахтингиз.
Қўнғач бошингизга шуҳрат гултожи,
Ташбеҳ изламоққа қолмас вақтингиз.

У пайт кўп бўлади ҳамдаму жўра,
Обрў, мартабада юксак бўласиз.
Сиз унда дафтари қаламдан кўра,
Мажлисларга кўпроқ керак бўласиз.

Қаерга бормангиз, ана шоир, деб
Эл кузатар ҳар бир қадамингизни,
Сиз инсон қалбини ўрганмоқ қолиб,
Ўргана бошлайди одамлар сизни.

Бир кун омадингиз келса не ажаб,
(Омад дегани ҳам бор-ку дунёда)
Донишманд одамлар айтар:
Бу не гап,
Наҳот, шундай одам юрса пиёда!

Амаддор бўласиз,
Курсингиз баланд,
Хизматингиз қилар машина ҳар кун.
Тонгда олиб кетиб мағзингиз билан,
Пучоғингиз ташлаб кетар кечқурун.

Бир марта тушгансиз элнинг кўзига,
Энди кўздан нари кетмайсиз бир дам.
Фахрий аъзо қилар сизни ўзига
Каламуштутарлар жамияти ҳам.

Беором қушлардек сиз учиб-қўниб,
Ҳайъатдан ҳайъатга парвоз этасиз.
Тунлар шеър қаламин оҳиста йўниб,
Эртанги мажлисга доклад битасиз.

Сизда ҳар нарса бор,
Йўқ сизда йўғи,
Етгансиз, ҳар қалай, тилагингизга.
Лекин ёзилмаган шеърларнинг чўғи
Кул бўлиб тўкилар юрагингизга.

Бир кун тонгда
Оппоқ сочингиз тараб,
Дилингиз шогирдлик вақтин қўмсайди.
Айтасиз ҳаваскор ўсмирга қараб:
«Оҳ, сенинг ёшлигинг менда бўлсайди...»

Катта шоирларга сиз қилманг ҳавас,
Сизга ҳавас қилсин катта шоирлар.
Чунки шеър бахтига устозлар эмас,
Муяссар бўлади кўпроқ шогирдлар:

1977

ТЕМИРТАН ДАҲОЛАР
Академик Восил ҚОБУЛОВга

Бу —
кибернетика институти,
Сеҳру муъжизалар мамлакатидир.
Музаффар,
баркамол
тафаккур юрти,
Темиртан даҳолар салтанатидир.

Бу ерда фикрлаш тезлиги нурдай,
Мана бу —
кўримсиз пўлат жомадон —
Биз бирни иккига қушиб улгурмай,
Миллиардни миллиардга
зарб қилур осон.

Фикрат қутисида
коинот сири,
Буржлар нурланади темир даҳодан.
Ер қаърига шуъла юборса бири,
Тўлқинлар тутади бири фазодан.

Мана бу чамбарак
«Каисса-9»
«ЧС-7» билан шахмат суради.
Манов сандиқ эса
уч кундан буён
Бўлажак шаҳарга режа қуради.

Бу — рассом,
ўйнатиб нейлон кўзларин,

Суратлар чизади,
рангин, жимжима.
Бу гула — таржимон,
чулчут сўзларин
Қайта чулчутчага қилар таржима.
Темиртан даҳолар ишлар шу йўсин,
Шовқин йўқ,
жанжал йўқ —
тўлқин — ишора.
Улкан темир тахта —
шифт бўйи устун
Улар меҳнатини қилар идора.
Бу юртда режа бор,
иш бор,
гайрат бор,

Темирлар ҳордиқ кун қилмаслар талаб.
Душанба бошлари огримас наҳор,
Кечикиб келмаслар ишга эрталаб.
Бунда тама қилмас
ҳеч ким дўстидан,
Бу юртда бўлмайди фитна,
гйбатлар.
Ҳеч қачон «К-14» «Д-5» устидан
«Б-3»га ёзмайди юмалоқ хатлар.

Темирлар юртида мажлисбозлик йўқ,
Соатлаб маъруза айтмайди ҳеч ким.
Асаблар торини узмас таҳқир — ўқ,
Ҳеч кимса йиқилмас кўксин ушлаб жим.

Ҳар ким ўз қудратин одил баҳолар,
Касбдоши йўлига қўймайди тузоқ.

ЗАМИН САЙЁРАСИ

— Эй замин!
 Битмайин не ишинг қолган?
 Бетиним айланиб жонинг ҳалақдир.
 — Сўрма,
 Мен шўрликни шу кўйга солган —
 Тириклик ишидир,
 Чархи фалақдир.
 Мен на қуёшдирман,
 На олтин қозиқ,
 Ўлтирсам фалақнинг кошонасида.
 Пешонамга азал шу экан ёзиқ,
 Дастёрман самовот корхонасида.
 Бошлигим офтобдир,
 Парвона бўлиб
 Йил бўйи айланмоқ турмушим эрур.
 Бу ҳам етмагандай,
 Кунда ўгрилиб
 Боримни кўрсатиб турмоғим зарур.
 Кўк тўла сайёра,
 Бу паст, у баланд,
 Узоқ-яқин юдуз ундан ҳам бисёр.
 Муроса қиламан ҳар бири билан,
 Барининг кўнглини топмоғим душвор.
 Мана, мисол — Баҳром,
 Яъни, қаттол Марс,
 Кўзларида ёнар жангари чақин.
 Биламан,
 Ундан ҳеч яхшилиқ чиқмас,
 Аммо кўрққанимдан юраман яқин.
 Тижорат элига —
 Аторуд посбон,
 Хабардор бўлурман ундан ҳам сергак.
 Яшириб не қилдим,

Ўзингга аён,
Савдо аҳлидан ҳам ошналар керак.
Зухални зиёрат қилурман ҳар кун, —
Ҳосил сайёраси — дўст бўлмай нега?
У менга керақдир
Тириклик учун,
Тўрт миллиард болам бор,
Осонмас менга.

Чақмоқ қиличини доим ўқталиб,
Гулдираб турса ҳам
Муштарий бадкор,
Баҳорда фойдаси тегиб қолар деб,
Кузда салом бериб қўяман бир бор.
Юрак ўйногидан
Хастаман, дўстим,
Кўксиму елкамга қўйганман музлар.
Яна мен шўрликка ўқталар муштин
Узоқ-яқиндаги думлик юлдузлар.
Ҳаётим шу —
Чопмоқ
Тинмай бир нафас,
Ҳалқа ичидаги олмахон мисол.
Йил эмас,
Асрмас,
Минг йил ҳам эмас,
Мангулик нимадир —
қилмайсан хаёл!
Сен эсанг беш кунлик
Қисқа умрингда
Чеккан заҳматингга қиласан фиғон.
Менинг турмушимни ўйлаб кўргин-да,
Шукур қил,
Боқиймас умринг, эй инсон.

1977

МАҚБАРАДАГИ ЁЗУВЛАР

I

У, дунёга келиб, ташвишнинг
Орқасидан елиб-югурди.
На сўнгига етолди ишнинг,
На дунёни англаб улгурди.

Охир бир кун,
Ақли тўлгач, у
Ўз жонининг қадрига етди.
Бор-эй, дея қўл силтадию
Бу дунёни ташлади-кетди.

II

У, оромни суяман, дерди,
Тинчим бузган — душман, дерди у.
Ўнгга боқиб: туяман, дерди,
Чапга боқиб: қушман, дерди у.
У оламдан ўтмади яшаб,
Ошаб ўтди фақат ошини.
У ўлмади,
Қавмига ўхшаб
Қумга тиқиб ётар бошини.

1977

ҚАЛАМҲАҚИ ВА ОЙЛИК

— Шоир, нега кўнмасдан
Шеърдан келган бойликка,
Эртаю кеч тинмасдан
Ишляяпсан ойликка?

— Чунки ойлик ҳамхона
Ёрдек содиқ ошнодир.
Қаламҳақи — жонона
Қизлардек бевафодир.

1977

УЧ БАЙТ

• • •

Агар дўстинг билан
тенг кўрсанг баҳам,
Шодлик тенг кўпаяр,
тенг бўлинар ғам.

• • •

Сўзлаганда оқил
дилингга жо қил,
Аmmo ўз дардингга
ўзинг даво қил.

• • •

Қўрқувнинг кўзи катта,
Юраги кичик бўлур,
Қўрқув зўр келган юртда
Арслонлар кучук бўлур.

1977

АРУЗ ВА БАРМОҚ

Икки шеър
Дафтарнинг икки бетида,
Бир ёнда — арузий,
Бир ёнда — бармоқ.
Дастхат бир,
Имзо бир шеърлар кетида,
Лек, ажаб,
Ҳамиша қилурлар нифоқ.
Арузий бармоқни
Тўпори, дейди,
Сен пастсан, мен сендан —
Юқори дейди.
Бармоқ уни кўҳна —
Харобасан, дер,
Парвозлар асида
Аробасан дер.
Мен эсам
Ўтмишу келажак аро
Ўрта йўлда қолган бечорадирман.
Улар юрагимда
Қилса можаро,
Келиштирмоқ билан оворадирман.

1977

БОЛАЛАР

Сизлар — ота,
 Биз — бола бу кун,
 Биздан — салом, сизлардан — алик.
 Аммо эриш туюлар нечун
 Энди сизга бизнинг болалик?!
 Сиз ҳам, ахир, бола бўлгансиз,
 Кузингизда порлаган ҳайрат.
 Ҳўнагансиз, шўхлик қилгансиз,
 Қалбингизни қийнаган гайрат.
 Айтинг,
 Ё сиз гоҳи-гоҳида
 Қоидани бузмаганмисиз?
 Тирмашиб ё ўрик шохига,
 Кук гўралар узмаганмисиз?
 Ўзбошимча номини олиб,
 Чўмилмаганмисиз анҳорда?
 Ялангоёқ, тўғри йўл қолиб,
 Юрмаганмисиз ҳеч деворда?
 Сизлар — ота,
 Биз — бола бу кун,
 Сиздан ҳай-ҳай, биздан — тўполон.
 Нега сизга ҳар нарса мумкин,
 Нега бизга ҳар иш қатагон?
 Чиқирлайди деворда соат,
 Секундларни қилади ҳисоб.
 Сизга унинг борлиги — роҳат,
 Бизга унинг сирлиги — азоб.
 Магнитофон сизларга — керак,
 Қўндирмоқни истамайсиз гард.
 Бизлар уни очиб кўрмасак,
 Дилимиздан тарқамайди дард.
 Тошойнага коптокни урса,
 Синарми ё синмасми — қизиқ,

Ошпичоқни тупроққа суқса,
Унарми ё унмасми — қизиқ.
Бизлар бу кун кони хатонинг,
Не иш қилсак, бари зиёндир.
Хатоларсиз лекин дунёнинг
Бутунлиги ўзи гумондир.
Сизлар — ота,
Биз — бола бу кун,
Биздан — салом, сизлардан — алик,
Бизни ҳадеб тергайсиз нечун,
Ўзингизда йўқми болалик?
Ишонасиз гоҳи эртакка:
Бир марта тан бериб қўйинглар, —
Ўхшаб кетар бизнинг эрмакка
Сиз ўйнаган баъзи ўйинлар...
Биз гоҳида шоколад учун
Яширмаймиз, бўламиз айёр.
Ахир, сиз ҳам шон-шухрат учун
Нималарга бўлмайсиз тайёр?
Бизлар данак талашсак боғда,
Хипчин олиб қувасиз бизни.
Сизлар амал талашган чоғда
Ким турғизар бурчакка сизни?
Сизлар — ота,
Бизлар — боламиз,
Ўзгаришда дейдилар олам.
Бир кун сизга етиб оламиз,
Болаликка қайтасиз сиз ҳам.
Ошно бўлар сизга хаёлот,
Бизга эса...
Биз — оилалик...
Болалик — бу асли камолот,
Камоли умр эса — болалик.

ТАНДИР ҲАҚИДА ЭРТАК

Муъжаз ҳовли,
Пастгина девол,
Пастаккина тандири билан:
Яшар эди кичкина бир чол
Кичкина бир кампири билан.
Яшардилар камтар ва ҳалол,
Осойишта тақдири билан.
Пичоқ чархлар эрмак учун чол,
Кампири банд хамири билан.
Нафақа бор,
Чол-кампир мамнун,
Дарахт ҳам бор — бир туп олуца.
Лекин шу тор ҳовлидан бир кун
Ўтар бўлди каттакон кўча.
Улар бу гап тарқаган кундан
Мунгайишиб сўлиб қолдилар.
Бамисоли ини бузилган
Мусичадек бўлиб қолдилар.

Ўз бошидан кечирган билар,
Ўйлаб кўринг, осонмас, ахир,
Шу ҳовлида турган эдилар
Нақ олтмиш йил чол билан кампир.
Улар бунда кўрди гўшанга,
Икки ўғил боқдилар ўктам.
Кузатдилар икковин жангга,
Қайтгани йўқ аммо бири ҳам.

Мана,
Уй ҳам бузилар энди,
Тан бердилар яна тақдирга.

Фақат улар ўрганган эди
Парча ерга, пастак тандирга.
Бошқармага қатнамади чол,
Райсоветга юрмади кампир.
Пешонада борини алҳол
Юрт қатори кўрармиз, ахир.
Не қилардик,
Кўпга келган тўй,
Нолиш бизга ярашиқ ишмас,
Тегар ахир бизга ҳам бир уй,
Кўча-кўйга ҳайдаб қўйишмас.

Шундай бўлди,
Бердилар уй ҳам,
Кучирдилар кўрсатиб ҳурмат.
Бирам ёруғ,
Озода, шинам,
Ҳаммадан ҳам... биринчи қават!

Кампир чолни чимчилаб кулса,
Хуш келади чолга қилиги.
Бир жўмрақдан совуқ сув келса,
Бир жўмрақдан келар илиги.

Оппоқ ванна,
Газхона... роҳат,
Ҳатто пўчоқ ташлашга пақир...
Ҳамма нарса жойида,
Фақат...
Фақат бунда йўқ экан тандир.

Бусиз улар бир кун туролмас,
Татимайди берса жаҳонни,
Чол қурмағур оғзига олмас

Газ учоқда пиширган нонни.
Бошқармага арзга борди чол,
Райсоветга қатнади кампир.
«Қандай кечар тандирсиз аҳвол,
Уй керакмас бизга бетандир».

Бошқармада елка қисдилар,
Райсоветда бўлдилар ҳайрон.
Жилконторда шартга кесдилар:
«Йўқ, бўлмайди тандирга имкон».
«Ҳеч бир ерга қўндириб бўлмас
Гап шу, — деди ЖЭКнинг раҳбари, —
Ҳамма рухсат берса ҳам, қўнмас
Ўт учириш ташкилотлари.

Бошда ҳеч ким қилмаган хаёл,
Проектга қўшмаган, ахир...»
Сабабларни тушунмади чол,
Далилларга қўнмади кампир.
Икковин ҳам тегди тишига
«Аммо», «Лекин», «Ҳа», «Албатта»лар.
Хуллас калом, тандир ишига
Аралашди охир катталар.

Бошқармада дедилар мумкин,
ЖЭКдагилар топдилар тадбир.
Баланд уйнинг ёнида бир кун
Чол-кампирга қурдилар тандир.
Қўшнилари ҳам қараб турмади,
Ким гишт терган,
Кимдир қорган лой...
Тушмади ҳам ЖЭКнинг ҳурмати,
Топилди ҳам тандирга мос жой.
Тандир битди

Ва уша-ўша
Тонг ёришар чогида ҳар кун
Осмон бўйи томлардан оша
Кўкка ўрлар ингичка тутун.

Ўша-ўша, бизга бешиқдан
Таниш хуш бўй таралар ҳар ён.
Тонгда ҳар бир очиқ эшиқдан
Ризқдек кирар бир жуфт иссиқ нон.
Шундай яшар —
Сокин, безавол
Пастаккина тандири билан
Катта уйда кичкина бир чол
Кичкина бир кампири билан.

1977

КУЗАТИШ

I

Шеърларим, болажонларим,
 Қора-қура полапонларим,
 Жо қилайин сизни жонимга,
 Чугурлашиб келинг ёнимга.
 Эгнингизга қарайин бу кун,
 Сизни ювиб-тарайин бу кун.
 Отлантирай олис сафарга,
 Олисдаги ойдин шаҳарга.
 Етар энди таралла этмоқ,
 Етар энди кўча чангитмоқ.
 Қилинг энди фикрингизни жам,
 Фурсат етди қуюлмоққа ҳам.
 Эртангизни ўйлайин энди,
 Таҳсил учун йўлайин энди.
 Сизга бериб тарбия, таълим,
 Тил ўргатсин доно муаллим.
 Шеърларим, полапонларим,
 Чагир-чугур қақажонларим,
 Уст-бошингиз тузатарканман,
 Олис юртга кузатарканман,
 Сизга боққан ёшли кўзим бор,
 Йўл олдидан айтар сўзим бор:
 Сизга бердим умримни барча,
 Ҳар бирингиз дилимдан қанча парча.
 Ардоқладим ҳар бирингизни
 Меҳрим бериб ўстирдим сизни.
 Гоҳ эркалаб, гоҳ қийнаб, лекин
 Турғизолдим оёққа секин.

Сал тўпори, бир оз бебошроқ,
 Лек ўсдингиз ёлғондан йироқ.

Кўмганим йўқ сизни зийнатга,
Ошно қилдим самимиятга.
Ёқавайрон, бетарош, пахмоқ,
Лекин бўлди юрагингиз оқ.
Ўргатолдим озроқ илмга,
Тил ўргатдим — она тилимга.
Сизга халқим урфу одатин
Таништирдим, сингдирдим кам-кам —
Токи қилинг элнинг хизматин
Туйларда ҳам, азаларда ҳам.
Очиқ кўнгил ва дилбар бўлинг,
Шоҳ, гадога баробар бўлинг,
Бошингизга келса ҳам қилич,
Қайтманг, дедим, ҳақиқатдан ҳеч.

Шеърларим, болажонларим,
Сержанжал, сертўполонларим,
Сизни йўлаб ҳаёт йўлига,
Қардошимнинг берай қўлига.
Ул қардошнинг исми таржимон,
Унга аён ошкору ниҳон.
Фикри эпчил, чаққон қўллари,
Сизни бошлаб кенгликлар сари,
Ўз тилида сўзлатур бийрон.
Бугун сизга яна бир қараб,
Ўсиқ пахмоқ сочингиз тараб,
Юрак тўла ҳаяжонларим,
Хайр дейман, жонажонларим.
Омон бориб, қайтинг саломат,
Лекин дўстим олдида фақат
Уялтирманг, болажонларим!

Тийрак бўлинг, озода бўлинг,
Камтар бўлинг ва содда бўлинг.

Бўлсангиз ҳам оташ ва олов,
 Бўлманг ортиқ саркаш ва асов.
 Қийнамангиз уни мендайин,
 Қочиб юрманг тутқич бермайин.
 Сиз дўстимга қулоқ солингиз.
 Тил ўрганиб, таълим олингиз.
 Не истаса йўқ деманг асло,
 Фақат ўзни унутманг аммо,
 Менинг шеърим бўлиб қолингиз.

Ўзга руҳга берилиб кетманг,
 Масков бориб керилиб кетманг.
 Ёдингизда бўлсин бул замин,
 Кезиб ўзга сўзлар оламин,
 Чиқиб ўткир, доно қаламдан,
 Қарамангиз ерга баланддан.

II

Сиз, таржимон,
 Эй муҳтарам зот!
 Шеърларимга бергувчи қанот!
 Бир-бир йўниб тарашлагувчи,
 Олам сари йўл бошлагувчи,
 Бахш этгувчи янги бир ҳаёт!
 Мана сизга, полапонларим,
 Ҳар бири нақ бир жаҳонларим,
 Танлаб олинг — кераги сизга,
 Қай бирини чертиб олсангиз, —
 Эти сизга, суяги бизга.

Илтимосим, уларга фақат
 Бўлмагайсиз ортиқ бешафқат.
 Соддалигин айб этиб кулманг,
 Кўп ичида хижолат қилманг.

Тўғрилангу юриш-туришин,
Ўзгартирманг туриш-турмушин.
Ўз феълига хослиги қолсин,
Ўз элига мослиги қолсин.
Тўғри сўзлик дарсин ўтган дам
Унутмасин қочиримни ҳам.
Мағрур қилган чоғида хитоб,
Йўқолмасин шарқона одоб.
Бўлсин демам тўнли, яктакли,
Бўлсин демам, дўппи, телпакли,
Бу кун ўзга вақт, ўзга одат,
Замонавий кийдилинг, фақат —
Фақат бўлсин ўзбек юракли.

III

Шеърларим, болажонларим,
Қора-қура полапонларим,
Йўлларингиз бўлсин чароғон,
Хайр энди, бўлинг соғ омон!

1977

«САДОҚАТ»

Хотин дер: Қўрқаман, бир замон эрим
Деган: — Эгри юрсанг жонинг оламан.
Ўттиз йил яшадик ўшандан бери,
Ҳар кун бир ўлимдан омон қоламан.

1977

• • •

Совуқ чордоқларда қувгинди, шумшук,
Оч, ўлим ваҳмида яшаб ҳар нафас,
Тақдирдан нолийди эгасиз мушук,
Хонаки қавмига қилади ҳавас.

Бу эса ухларкан тинч ва бепарво,
Бош қўйиб беканинг иссиқ тушига,
Хаёлида кезар бўғотлар аро,
Ёввойи озодлик кирар тушига.

1980

МУҲАРРИР

Нега ҳадеб менга танбеҳ берасан,
Нега ўз ҳолимга қўймайсан, ахир!
Нега ҳар сўзимдан айб қидирасан,
Беомон, ноинсоф, қаттол муҳаррир.

Ҳар сўзим маъносин қирқ хилда чақиб,
Гоҳ нолали дейсан, гоҳи тумтароқ,
Айтгин, эй, каттакон кўзойнак тақиб,
Нималар излайсан шеъримдан, ўртоқ!

«Холис» хизматингни, биродар, қўйгин,
Илтимос, керакмас менга ёрдаминг.
Минг хил тафтишлардан, рост айтсам, тўйдим,
Жонга тегиб бўлди қизил қаламинг.

Қачон бу зулмдан бўлурман озод,
Қачон тугар экан бедодлик, ахир?!
Афсуски, ҳеч кимга деёлмайман дод,
Чунки, мен ўзимман ўша муҳаррир...

1980

КЕЧИКИШ

На тўю на аза,
на иш, на байрам,
Ҳеч қайга,
ҳеч қачон,
ҳеч бир ҳолатда —
Вақтида келмаган
бу шўрлик одам,
Бир соат кечикар
ками, албатта.
Унда сира айб йўқ,
югурик давр
Мос келмади унинг
сусткаш жонига.
Тақдир кечиктирди,
бир соат надир,
Камида бир аср
ўз замонига.

1980

ТҮЙ ОҚШОМИДА

Икки ошиқ ўхшар юлдузлар аро
Учиб юрган ёндош сайёраларга.
Севги фазосида улар бор танҳо,
Не парво ердаги овораларга.

Улар биздан олис қилмоқда парвоз,
Сомон юлдузлари кумуш пойандоз...
Сиз, таванхонада, янгалар, жонбоз,
Чувара уясиз тоғораларга.

Уларнинг қалбида илоҳий туйғу,
Қудрати олийга турар рўбарў,
Сиз эса, нотиклар, қандоқ жазо бу,
Ҳадеб панд ўқийсиз бечораларга.

Севги — япроқларнинг шитирлашидир,
Севги — юлдузларнинг шивирлашидир.
Севгида самовий сукут яхшидир,
Сиз карнай қўшасиз ногораларга.

Интизор жонларга беринг ал-амон,
Муҳаббат аршида урсинлар жавлон.
Эй, сен, гўзал синглим, ошиқ укажон,
Оқ йўл, саодатли ситораларга!

1980

ҒАФЛАТ

Табиатга дейлик ташаккур,
Бош эгайлик унга, албатта,
Ноқислиги учун тафаккур,
Бўлганимиз учун гафлатда.

Севинамиз борлигимиздан,
Дўстлар билан қиламиз ҳузур,
Улар ўйи ниҳондир биздан,
Биз билмаймиз... Шунга ҳам шукур.

Муқаддасдир биз учун вафо,
Табарруқдир маъсум аҳдимиз,
Не эканин алдамчи дунё
Англамаймиз — бу ҳам бахтимиз..

Бу дунёдан кетармиз бир кун,
Бизга аён, аммо қай соат?
Беҳабармиз...
Одамзод учун
Ғафлат ўзи буюк саодат.

1980

ШУМ БОЛА

БАҲОР МУСТАЗОДИ

Гул фаслида соз олди яна
аҳли наволар,
куй бошлади ёна. .
Не тонгки, гўзал бўлди жаҳон,
еру самолар,
ҳар тилда тарона.

Кук бирла замин бир-бирига
ошиқу маъшук,
бир-бирга туташган,
Сочмоқда у борон ила
жонбахш зиёлар,
ичмоқда бу қона.

Зумрад далалар бағрига
ўт қўйди шафақгун
рақс этгувчи лола,
Ёндирганидек бизни пари
моҳи лиқолар,
ўт насли — жонона.

Гул бошин эгиб жилмаядир,
бахтли келинчак,
машшотаси — офтоб,
Булбул тилида нола надир,
завқли садолар,
бу — савти замона.

Мен ҳам қаламим қўлга олиб
уй сурадирман,
ташбих қидирурман,

Юрт шаънига ёзмоқ тилагим
ҳамду санолар
Шайху гафурона.

Эй сен, Ватаним, менга ўзинг
битта жаҳонсан,
бир ўглинг эрурман,
Жон борича кўнглимда сенга
сидқу вафолар, —
сен менга ягона.

Мен неки ёзар бўлсам, ўзинг
боиси назмим,
мадҳим сенга доим,
Битдим яна, жоним, юрагим,
сенга наволар,
гул фасли баҳона.

1980

ПИЁЛА

Чинни заводи қизларига

Тупроқ ўзи не аслан,
Ундан гувола бўлгай,
Жонон қўлида тупроқ
Жонон пиёла бўлгай.

Бир коса ичра лим-лим
Тилло сувидур офтоб,
Теккач пиёлага нур —
Зарнақш тола бўлгай.

Тонг унга бергай оқлик,
Солгай баҳор гуллар,
Май нўш этиб шафақгун
Бечора лола бўлгай.

Йўқ, ул пиёла эрмас,
Санъат экан мукамал,
Кўрганда етти иқлим
Ҳайрону вола бўлгай.

Жонон пиёла қилган
Жонон қўлидан Эркин
Май ичмаса дилида —
Ўлгунча нола бўлгай.

1982

ГУЛМИДИ, РАЙҲОНМИДИ, ЖАМБУЛ?..

Гулзор ичида гулмиди, райҳонмиди, жамбул?
Ё жамбулу райҳону гул узгувчи санам бул?

Валлоҳ, бу санам, одам эмас, неча сўз айтсам,
Одам дея бир боқмади, э воҳ, не одам бул?

Чақмоқ каби бир лаҳза насиб этди висоли,
Энди менга ёр турк гўзали ҳажрида гам бул.

Излаб неча кун шаҳрида овора бўлибман,
Истанбул эмас, ошиқ учун жонга ситам бул.

Шул ёшда ёниб севгини назм этса, не айбким,
Эркин юраги ишқ ўтида куйгучи шам бул.

1992

СЕВГИ КЕЛСА

Севги келса қадди ё ҳам ёш бўлур,
Севгисиз жонона ҳайкалтош бўлур.

Меҳри йўқ дилдорни қучма, тошни қуч,
Тош сенга малҳам бўлур, сирдош бўлур.

Севги фаслида тикандан гул унар,
Севги кўйида шамол фаррош бўлур.

Кўнгли ётлар базми жамшиди — азоб,
Ўр билан бўл, қум есанг ҳам ош бўлур.

Чин муҳаббат минг жафога дош берар,
Лек хиёнатга у бебардош бўлур.

Бевафоликни яширсанг, ер кўмар,
Лекин осмонларда бир кун фош бўлур.

Гурбат ичра ботди мағрибга қуёш,
Уфқ эмас гулранг, бу қонли ёш бўлур.

Ишқ йўлини фирдавс йўли деб англагил,
Пок дилинг, Эркин, бу йўлда бош бўлур.

1992

ЖОН ТУГАМАЙДИР

Оламда аёл мадҳига дoston тугамайдир,
Чун ишқ тугамас, ишқдаги армон тугамайдир.

Назм этди тугал Ҳофизу Саъдию Навоий,
Не қолди, деманг, шоири даврон тугамайдир.

Гар арсаи ашъор эса ишқ баҳсига майдон,
Майдонда чавандоз кўп-у, майдон тугамайдир.

Хусн аҳли учун бўлмас адо нозу адолар,
Ишқ аҳли учун нолаю афгон тугамайдир.

Ҳар неки ёнар, йўқ бўладир, лекин, ажабким,
Мангу ёнарак ишқ ўтида, жон тугамайдир.

1993

СИР АЙТАР ҒУНЧАГА ҒУНЧА...

Сир айтар ғунчага ғунча,
Кўнгил кўнгилни англайдир.
Кабутарни кабутар ўпгаю,
Гул гулни танлайдир.

Мисоли икки юдузни
Қўшар тақдир йигит, қизни,
Агар ёр англамас бизни,
Илож не, шўр бу манглайдир.

Чаманлар ичра ранг танлаб,
Паривашлар бўяйдир лаб,
Менинг ёрим лабин, ё раб,
Юрак қонимга ранглайдир.

Қоши ҳам ўсмадан зангор,
Дема зангор, эрур зангбор,
Нечукким қон тўкиб хунхор
Қиличлар бўйла занглайдир.

Ғаму ҳажру жафоларда
Ёнар булбул наволарда.
У булбулмас, самоларда
Менинг додим жаранглайдир.

1993

БЕВАФО ДЎСТЛАРГА

Кошки, бўлсайдим вафосиз
Ошинолардан бўлак,
Ошинолар йўқ, нетай, бу
Бевафолардан бўлак.

Битмади пешонамизга
Дўсти содиқким, бу хил
Бизга бепарво, ўзига
Маҳлиёлардан бўлак.

Изладим ҳар неча, лекин,
Топмадим бир янги дўст,
Эски ул инсофсиз, аммо,
Бериёлардан бўлак.

Дўст хато қилсин,
Қаторидан хато, лек, қилмасин,
Қилмадим бир иш агарчи
Мен хатолардан бўлак.

Суҳбаторолар, наволар
Қайда суҳбатлар аро,
Гаплар ичра энди гап йўқ
Нарх-наволардан бўлак.

То бу дам девона кўнглум
Ул вафосизларни дер,
Не қилайки, ошно йўқ
Бевафолардан бўлак.

1994

БИЗ АНГЛАМАГАН ЖАҲОН ЭКАН ИШҚ

Ошиқлик иши ёмон экан-ку,
Ошиққа балойи жон экан-ку.

Ишқ ханда бўлиб кўнгилга киргач,
Кўнгилда тўла фиғон экан-ку.

Васлида қувончи ошиқоро,
Ҳижронда ғами ниҳон экан-ку.

Ишқ дарду азоби, ҳажри бир ён,
Рашк оташи бир томон экан-ку.

Аввалда жаҳон кўзингга гулшан,
Охирда ва лек хазон экан-ку.

Ишқ олами ўзга олам эркан,
Биз англамаган жаҳон экан-ку.

Кўнгилни бериб қўйибмиз осон,
Ёр севмаганинг осон экан-ку.

Ҳар неки ёнар, замонки сўнгай,
Ишқ оташи безамон экан-ку.

Бор бўлсин омон у беомоним,
Дарди била жон омон экан-ку.

Боғландим ўз ихтиёрим ила,
Эркин бўлишим гумон экан-ку.

МЕНДА БОР ИШҚ ИЧРА ҲАМ...

Менда бор ишқ ичра ҳам,
Ҳажр ичра дард ул ойда йўқ,
Дардни дард билмас кишига
Сўзламоқдан фойда йўқ.

Кўз ёшим кўрганда сой ҳам
Шарқираб кулса не тонг,
Бор менинг кўксим аро
Тошқинки, ҳеч бир сойда йўқ.

Дард билан қормиш илоҳим
Лойимиз тақдир азал,
Ўзга дардин англамоқ лек
Биз қорилган лойда йўқ.

Олам аҳли ичра дилдош
Излама, кезма жаҳон,
Зарга зор ҳар ерда бордир,
Зорга зор ҳеч жойда йўқ.

Майли, зар сизларга бўлсин,
Менга зор ишқ ичра бас,
Бу хазинам аҳли дунё
Ичра ҳеч бир бойда йўқ.

1995

ЖУМАДАН ҚОЛГАН ОДАМ (Бидъат тарихидан бир лавҳа)

Бу сизга бир ҳикоя:
Чорак аср муқаддам
Ўсал ётар эди чол,
Сўнар эди мисли шам.
Узоқ-яқин қариндош
Атрофида бўлиб жам
Видо айтар эдилар

Қадлар эгик, кўзлар нам.
Кеча соппа-соғ эди,
Эй, воҳ, қисмат экан-да,
Ажал бўғиб турибди
Оғзи ошга етганда.
Фалак иродаси шу,
Не қилсин шўрлик банда,
Азал тақдир буйруғи
Баробар ҳаммага ҳам.

Ҳа, ўлмоқ бор муҳаққақ
Ҳар кимсанинг бошида,
Лекин ўлмоқ савоб-ку,
Пайгамбарнинг ёшида.
Яна эрта жума кун
Тургай меҳроб қошида,
Яхши кундан буюрди,
Мўмин эди ва ҳотам.

Кампир тахмонни очди,
Кафанликни олдилар.
Эркакларга тун, белбоғ
Ахтаришиб қолдилар.

Катта уй ўртасига
Ўликка жой солдилар.
Ҳовлию эшик олди
Супурилди зап шинам.

Қори почча келдилар
Дарбозадан йўталиб.
Ювғучи ҳозир бўлди
Бўйрасини кўтариб.
Амма самовар қўйди
Тарашани тутатиб.
Тонгдан тумонат келса
Шошиб қолмаслик — шу гам.

Қазноқдан чиқарилди
Маъракетинг уни ҳам,
Тутиб қўйилди тайёр
Домланинг туғуни ҳам.
Белгиланди ҳаттоки
Йигирманинг куни ҳам,
Ҳамма нарса бадастир,
Фақат битта ўлик кам.

«Пуховой» рўмол билан
Хола боғлади белин,
Хабарлашга бошлади
Ҳар ким ўз уруғ — элин.
Жанжаллашиб ҳам олди
ўртада икки келин,
Алам ўтган ҳиқиллаб
Йиглар эди: «Вой, додам!»

Ҳеч кимсанинг иши йўқ
Дардга мубтало билан.

Қизлар сандиқ билан банд,
Кампирлар дуо билан.
Бир вақт тунни уйғотиб
Чинқириқ садо билан
Чироқлари пирпираб
Келиб қолди «Тез ёрдам».

Ҳамма суюниб кетди,
Деб уйларсиз, бор бўлинг!
Ён қўшни Жаннат биби
Докторнинг тўсди йўлин,
Тўнғич қиз доно бўлиб,
Тутди ҳамшира қўлин:
«Игна санчиб қийнаманг,
Тайёр ётибди отам.

У доим оз оғриғу
Осон ўлим тиларди.
Бобомдек олтмиш учда
Ўлишини биларди.
Айниқса, жума кунни
Кўп илтижо қиларди,
Муроди ҳосил бўлди,
Оёқ чўзсин хотиржам».

Доктор қулоқ солмади,
Бўш келмади ҳамшира,
Бўш келмади, ноль учга
Хабар қилган набира.
Липиллаб турган у шам
Шу тун бўлмади тийра,
Ўсал кўзини очди,
Жумадан қолди мотам.

Эрталаб икки ўгил
Ишга кетди сўппайиб,
Девор тагида тобут
Қолаберди дўппайиб,
Юрганча юраберди
Икки келин хурпайиб.
Жанжалнинг боисини
Икков ҳам айтмас, дам-дам.

Яна кўп жума ўтди,
Ой-йиллар ўтди қатор,
Саксон саккизга борди
Ўлдига чиққан бемор.
Ҳар ёшига бир таноб
Боғ ўстирди мевазор.
Юзни мўлжаллаб турар
Жумадан қолган одам.

Набиралар сони ҳам
Юзга борди, чамаси,
Ҳар жума чол уйида
Йигилади ҳаммаси.
Келар докторни қувган
Хонадоннинг аммаси,
Кулиб-кулиб эслашар,
Ҳар жума бўлар байрам.

Мана, яшаб юрипти,
Умри экан зиёда.
Уни ўлди деганлар
Куплари йўқ дунёда.
Жаннат биби жаннатга
Кетди бултур жавзода,

Қорини ўн йил бурун
Олиб кетган зотилжам.

Бақар йили тупроққа
Қўйган гўрков дўстини,
Чол ўзи тўграб берган
Йил ошининг гўштини.
Қадрдондан ёдгор деб
Ўз қабрининг устини
Гул қилиб, тиклаб қўйган
Кичкина сағана ҳам.

Чол айтар, олтмиш уч не,
Саксон саккиз нимадир,
Умр гўё дарёдан
Сузиб ўтган кемадир.
У соҳилга етмоқ бор
Пайшанбадир, жумадир,
Лекин жадаллаштириш
Бунда не керак, бўтам?

Шошманглар, у дунёни
Кўрдим, унча ёқмади,
Равзаи Фирдавс ичра
Оби кавсар оқмади.
Кампирим дуруст экан,
Ҳурлар менга боқмади.
Аразладим, қайтвордим,
Тўғри келмади Эрам.

Болаларим, сўнгги гап:
«Ўтиб қолсанг, ёт қуймас,
Бир-бировни авайланг,
Ўлган билан ер тўймас.
Энди сиз ўлтиринглар,
Мен ҳавода бир нафас...»
Деру ўрнидан туриб
Бог сари қўяр қадам.

1987

БИЗДАН КЕЙИН ҲЕЧ БИР АВЛОД ҚАЙТА ҚУРМАСИН

Олғир учун қайта қуриш —
Бир қозон шўрва,
Элдан бурун коса олиб
Чопмоқ бўлади.
Худбин учун қайта қуриш —
Каттакон кўрпа,
Бир амаллаб ўз устини
Ёпмоқ бўлади.

Жоҳил учун қайта қуриш —
Найза урмоқдир,
Энг қобил, энг пок юракни
Нишонга олиб.
Бизнинг даврон келди дея
Димоғи чоғдир,
Биладики, тош биллурдан
Ҳамиша голиб.

Қайта қуриш —
Сафсатабоз учун бир чолғу,
Унга эски оҳангларни
Тез жо қилади.
Бир хил тинғир-тинғирини
Чалабериб у,
Энг табаррук қўшиқни ҳам
Расво қилади.

Бюрократга қайта қуриш —
Дорбозлик демак,
Мувозанат лангар чўпин
Қаердан тутсин?

Бугун омон, эрта тамом,
Ширин жон ҳалак,
Тарих ортга қайтмас,
Шўрлик нимани кутсин?

Қайта қуриш —
Омади йўқ шоирга — қудук,
Искандарнинг шохи бор деб
Секин айтади.
Бу қудукда қамиш унмас,
Гапдан фойда йўқ,
Фақат қорин шишганини
Ёзиб қайтади.

Бу бошлиққа қайта қуриш —
Шахмат ўйини,
Ҳар кун шахмат доналарин
Қайта терар у.
Коллегия эслатади
Девлар тўйини,
Нечта жонни янчганидан
Рапорт берар у.

Кўр тутганин қўймас экан,
Эшитганин кар,
Бу одамнинг миясида
Беш-ўнта шиор.
Коммуна деб атар бўлса
Очликни агар,
Принципга содиқ —
Очдан ўлар бахтиёр.

Бу олимни —
Замбаракка ўхшатиш мумкин.

Орқа билан жангга кирар —
Сабаби аён.
У орқага қараб туриб
Ўтмишнинг мулкин
Тўпга тутса
Қолар тарих ўрнида тўзон.
Дерлар: урсанг эти қотар,
Гар сўксанг — бети,
Одамзод ҳам айланар ер
Курраси билан.
Бу кас аввал орден билан
Мақтанар эди,
Бугун эса мақтанади
Гурраси билан.

Ҳар оғизга бир-бир қуйдик
Биз аччиқ дори,
Ўзимиз-чи?
Ўзимизга
Не қайта қуриш?
Биз учун у омбир!
Оғриқ тишлар қатори,
Миямизда занглаб қолган
Михни суғуриш.

Қайта қуриш — кетмон,
Бир вақт пастдан юқори
Қазилган у терс ариқни
Ўрнига буриш.
У — бульдозер —
Манманлиқдан топилган бари
Иллатларни кечаги кун
Жарига суриш.

Хужакўрсин қабристони,
Ёлгон мозори,
Эгасизлик гўрин яшаш —
Бу қайта қуриш.
Олам аро уч мингинчи
Йиллар сардори
Ватанга мос ўрин яшаш —
Бу қайта қуриш.

Мен учун у деразадан
Кирган шамолдир,
Бу шамолдан қоғозларим
Афтодаҳолдир.
Улар учар, мен ортидан
Қараб тураман,
Шеърим, энди мен ҳам сени
Қайта қураман.

Кунлар кўрдик,
Остонада турган истеъдод
Бизнинг кўрган у кунларни
Қайта кўрмасин.
Шундай қайта қурайликки,
Энди умрбод
Биздан кейин ҳеч бир авлод
Қайта қурмасин.

1988

ЭСКИ ҲАММОМ, ЭСКИ ТОС

Қайта қуриш хусусида
 Олам узра жарангос,
 Давраларда баҳслар қизгин,
 Баҳсларда зўр эҳтирос.
 Кўп орзулар топди ҳаёт
 Кўзгусида инъикос,
 Аммо бизнинг томонларда
 Ҳали фақат гап, холос,
 Ҳаёт эса ўша-ўша:
 Эски ҳаммом, эски тос.

Аввалгидек йил бошида
 Йил режасин бичамиз,
 «Бажарамиз» қасамини
 Яхна чойдек ичамиз.
 Сўнг ўн бир ой сусткаш умр
 Дарёсида кечамиз,
 Йил сўнгида: «ҳайда-ҳайда»,
 Ой сўнгида: «бос-ҳа, бос!»
 Қоидамиз ўша-ўша:
 Эски ҳаммом, эски тос.

Биз мажлиссиз яшолмаймиз,
 Мажлисга ҳам план бор,
 Мажлис дема — жанггоҳ! Сени
 Пийпалашга гилам бор,
 Содда бўлма, у гиламга
 Тайёргарлик билан бор,
 Чап беришни, чалишни бил,
 Жавоб зарбин ўрган хос.
 Ишни бўлса... иш маълум гап:
 Эски ҳаммом, эски тос.

Кимга керак ташаббускор,
Билгувчи йўл-йўриқни?!
Ташаббускор ишни бузар
Кутмай юксак буйруқни.
Бизлар эсак — камтар одам,
Қовуштириб қуллуқни,
Жим турамиз, биламиз-да,
Жим туришга бор асос.
Бизга асли жуда мақбул
Эски ҳаммом, эски тос.

Қандай асос, дерсиз. Раҳбар
Сўзи доим сўз бўлган,
Унга «қарши», «бетараф» йўқ,
Овоз доим юз бўлган,
У истаса икки беш — қирқ,
Икки ўн — тўққиз бўлган,
Тарихга боқ, раҳбарингни
Шаҳаншоҳга қил қиёс,
Аъёнлару гумашталар...
Эски ҳаммом, эски тос.

Кимки баланд учмоқ бўлса,
Бўлса ҳам у отамиз,
Асло парвоз қилдирмаймиз,
Оёғидан тортамиз,
Амаллаймиз, бўйнига бир
Маломатни ортамиз.
Деймиз, сени биз эҳтиёт
Қилмоқдамиз, Мирғиёс,
Баланд учма! Тинч сенга шул
Эски ҳаммом, эски тос.
Бозоримиз ўша бозор,

Олой, Эски Жўвамиз,
 Мақол ўша, пул бўлса гар
 Чангалдадир шўрвамиз.
 Бир тўрва пул билан тушсак,
 Тўлиб чиқмас тўрвамиз.
 Баракалла, эпчил йигит,
 Қандингни ур, Мирваққос,
 Касбинг ўша, нафсинг ўша:
 Эски ҳаммом, эски тос.

Дўконимиз ўша дўкон,
 Унга ҳам ҳеч ривож йўқ,
 Пул чангаллаб, кўнгилдаги
 Мол топишга илож йўқ,
 Турмуш дерлар, бола-чақа,
 Кимда ҳам эҳтиёж йўқ,
 Ҳар юлгичга қуюқ салом,
 Ҳар ўғридан илтимос.
 Ҳолатимиз ўша-ўша:
 Эски ҳаммом, эски тос.

Содда, мўмин одамлармиз,
 Кўнгилда йўқ киримиз,
 Олам ҳайрон, англолмас не
 Бу юввошлик сиримиз.
 Биз жим турдик, ўлди Орол,
 Битди Аму, Сиримиз,
 Авлодларга қолар бўлди
 Заҳарланган ер мерос,
 Дод-фарёддан не наф, амал —
 Эски ҳаммом, эски тос.

Фарзандларни биз не учун
Келтирамиз дунёга,
Ақлу қалбин, умру бахтин
Тулдирмасак зиёга?
Тугдирмоғу тугмоқ биздан,
Қолган умри худога.
Яна бахтли болаликдан
Солурмиз айюҳаннос.
Наҳот, бўлгай эртамиз ҳам
Эски ҳаммом, эски тос?

Хўп иш бўлди, ўзбекмас деб
Айтдик Ибн Синони.
Гар мўъжиза тирилтурса
Ул табаррук сиймони,
Болаларнинг ўлиmidан
Қирқ газ сакраб имони,
Дерди, наслим, билмадим ё,
Папуасми, эскимос.
Гаплар ошкор, ишлар эса
Эски ҳаммом, эски тос.

Бизга ишдан ҳеч гапирманг,
Гап сотишга устамиз,
Юк тортишмас, бировларга
Юк ортишга устамиз.
Ўлганларнинг орқасидан
Тош отишга устамиз,
Тиригида деймиз фақат
Пайгамбарлик сизга хос.
Ялтоқилик ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Дилимизда гапимиз кўп,
Айтган билан битмайди,
Лекин дардлар чорасига
Гапнинг ўзи етмайди.
Бундан буён аравада
Жим ўтириш кетмайди,
Йўқса, тарих бир кун биздан
Олажақдир алқасос,
Насибамиз бўлгай мудом:
Эски ҳаммом, эски тос.

1988

ДИАГНОЗ

Қишлоқ докторининг айтганлари

Ҳамма билар:
Тиббий илмда
Овруподан анча йироқмиз.
Ҳамма бало, менинг наздимда,
Диагноз қўйишга нўноқмиз.

Дейлик,
Бемор бошида оғриқ,
Бу — чарчоқдан.
Ким дер: дам олгин?
Юборамиз, текширмай ортиқ,
Думбасидан тўртта анальгин.
Касал кўриб,
Айтамиз — буёрак!
Нақ Луқмоннинг ўзи сингари.
Ўлигини сўнг ёриб кўрсак,
Илма-тешик чиқар жигари.
Э, жигарнинг иши кўп нозик,
Қишлоқда йўқ, асли, соғ одам.
Дейлик,
Тўғри диагноз қўйдик,
Тепки еймиз райком тоғадан.

«Сиёсий онг қани? — дейди у,
Деҳқон соғлом!
Деҳқон — чавандоз!
Далада йўқ заҳарлик дору,
Диагнози шамоллаш деб ёз!
Сариқ касал кўпми? Камайтир,
Чорани мен айтмай ўзинг топ.

Мен эмас, сен докторсан, ахир,
Ўқиш керак газет ва китоб».

Не ёзилган анов шиорда?
«Пахтазор — бу жанггоҳ», бўлсин ёд!
Жанггоҳ бўлгач, қурбон ҳам бор-да
Бор зотилжам, заҳарланиш, бод...
Шундоқ.
Бизлар тиббий илмда,
Овруподан анча йироқмиз.
Ҳамма бало, менинг наздимда,
Диагноз қўйишга нўноқмиз.

Ҳолимиз шу,
Не узримиз бор?
Бизнинг хато завол деган сўз.
Аслида-ку жамият — бемор,
Кимлар қўяр унга диагноз?

Уни даво қилгувчи кимлар?
Не савдолар бордир бошида —
Биз сингари ношуд ҳакимлар,
Зўр тағолар турса қошида.

Келажакнинг жарроҳи бир кун
Айтмасин-да, ўтиб замонлар:
— Бу юрт дарди бошқа эди-ку,
Ҳайф сизларга, жоҳил луқмонлар!

1988

УЯТЧАНЛИК

Бу қалтис дард,
Зийрак бўлинг,
Белгилари аёндир:
Бош сал эгик, қўл кўкрақда,
Тил чучук, юз алвондир.

Уларга кўп дуч келганман,
Кўнглим дарҳол сезади.
Уятчанлар одоб билан
Юрагимни эзади.

Мана, унга қаранг!
Хушрўй,
Мўмингина боладир.
Порахўрмас, қўлингизни
Қайтаролмай оладир.

Дукондор ҳам кўп уятчан,
Қизил қоғоз қасдида
Бош кўтармас.
Икки кўзи
Пештахтанинг остида.

Бу — отадир,
Аслида у
Оталикка яролмас.
Дада, дея чопиб келган
Боласига қаролмас.

Ҳамкасбим бор —
Соҳибзиё,

Эл дардини туёлган.
Лекин ҳақ сўз айтмоққа у
Катталардан уялган.

Бу амалдор кўтарилган
Кимларгадир суялиб.
Трамвайда юрмайди ҳеч
Халойиқдан уялиб.

Унга сира иш тушмасин,
Бағринг қонга бўялар.
«Хўп» дегани тортинади,
«Йўқ» дегани уялар.

Мулойим зот сеҳргардир,
Нақд қурбони бўласиз.
Кулиб туриб пичоқ урса,
Раҳмат айтиб ўласиз.

Уятчанлик эга шундоқ
Киши билмас қувватга.
Бир уятчан бутун элни
Қўя олар уятга.

Биз улардан кулсак, ичда
Улар биздан кулади.
Бу касални йўқ қилмасак,
Жуда уят бўлади.

1988

... -

Амалдорлар талашиб ўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

Тентак бермай тентакка тўрин,
Қуритади тентакнинг шўрин.

Шахматчилар излашиб зўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

Олим топиб олимнинг гўрин,
Касбдошининг қуритар шўрин.

Қассоблар-ку ҳаммадан бурун
Танишининг қуритар шўрин...

Шоирлар-чи? Бериб қалб қўрин,
Шеър ёзмоқнинг ўрнига, кўринг —

Ўлмай туриб талашиб гўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

1988

АМАЛДОРНИНГ ЎЛИМИГА

Дод, минг дод,
Мен йўқотдим азиз кишимни!
Ўлмай ўлгур,
Битирмасдан кетди ишимни!

1988

ТҶРА ЙИГИТ

Тўра йигит, ажаб рафторинг бўлак,
Сувратинг бўлақдур, асроринг бўлак.

Менинг ошноларим девоналардан,
Парвоналар сенда, дўст-ёринг бўлак.

Лутфинг бўлакчадир, хулқинг бўлакча,
Белдан пастинг бўлак, юқоринг бўлак.

Бизнинг эҳтиёжга на парвойинг бор?
Дўконинг бўлақдир, бозоринг бўлак.

Ҳар кас охиратда хоки туробдур,
Ўшанда ҳам сенинг мозоринг бўлак.

«Элга дастёр»лигинг ўзи латифа,
Хизматингда юзта дастёринг бўлак.

На ишчи, на деҳқон, на зиёлисан,
Мустақил синфсан, қаторинг бўлак.

Эл бошига ёққан қор сенга ёғмас,
Уйинг бўлак, томинг, деворинг бўлак.

Тилдаги тилагинг ошкоралиқдир,
Ботинда, аёнки, шиоринг бўлак.

Халқ ўз сардорларин сайлар, лек сенинг
Орзу қилган қаттол сардоринг бўлак.

Эрк юрти бўлгай юрт, аммо сен истар
Тикан сим уралган диёринг бўлак.

1988

УНТЕР ПРИШИБЕЕВ

Жаноб Пришибеев, сүз яна сизга!
Яна кучаларда қўр тўкиб юринг.
Худо қувват берсин томогингизга,
«Тарқал, эй халойиқ!» дея буюринг!

Қаранг, во ажабо, бу бемаза халқ
Яна эркинликни истаб қолибди.
Жонига текканмиш ҳокими мутлақ,
Бундоқ хом хаёлни қайдан олибди?

Келиб нуқта қўйинг бу орзуларга,
Халойиқ зотини майдондан қувинг,
Ҳақиқат қаерда — айтинг уларга,
Адолат нимадир, кўрсатиб қўйинг.

Гарчи Россиядан чиққансиз, жаноб,
Унда сизга жой йўқ, у ер ёмондир.
Халқи бетавозе, шаккок, беодоб,
Сизга муносиб жой бизнинг макондир.

Унтерлар жонига оро бу маъво,
Халқи мусичадек юввош ва увол.
Минг бор жам бўл деса жам бўлмас, аммо
Бир бор, жим бўл, деса жим бўлар дарҳол.

Жаноб Пришибеев, марҳамат бизга,
Қадрингизга етиб асраб суййлик.
Поёндозлар тўшаб оёгингизга,
Юксак мартабалар бериб қўййлик.

Токи қайта чўксин узоқ сукунат,
Токи эл бўғзидан чиқмасин нафас.
Сокин кучаларда сиз гоҳи фақат
«Тарқал, эй халойиқ!» деб турсангиз бас.

1989

КЎРСАТКИЧ БАРМОҚ

Умринг таҳликада, қўрқиб яшадинг,
Ёнмадинг, тутундек бурқсиб яшадинг.

Бармоқларинг ичра баридан кўпроқ
Сенга хизмат қилди кўрсаткич бармоқ.

Лабга босдинг, шифтга ишора қилдинг,
Кўпни тилсиз қилдинг, бечора қилдинг.

Бир замон кўрсаткич бармоқни қўлаб
Омон қолдинг, дорга дўстингни йўлаб.

Энди ошкорликдан куйиб турибсан,
Бармоқни чаккангга қўйиб турибсан.

Сирсиз ҳаёт сенга бағоят мушкул,
Юрагингда яшар итоатли қул.

Тилайсан, Берия тирилиб келса,
Норасмий гуруҳлар қирилиб кетса,

Бу кунлар тилларга бўлсаю қармоқ,
Яна кучга кирса кўрсаткич бармоқ.

1989

ҚИСМАТ

Ширин бўлсанг, ялаб адо қилурлар,
Аччиқ бўлсанг талаб адо қилурлар.
Юрагингда оташ бўлса, беомон
Ўз ўтинга қалаб адо қилурлар.

1989

ҚЎҒИРЧОҚЛАР

Қўғирчоқ эмасмиз, дердилар аввал,
Ошкоралик даври бўлиб тобора —
Энди улар ўйин кўрсатган маҳал
Иплари кўриниб турар ошкора.

1989

БЎРИ ЧАҚИРГАН МАЖЛИС ВА БЕОДОБ ОТ ҲАҚИДА ЛАТИФА

Бўрининг қорни тўйди,
Гўшт ҳам тегди жонига.
Эчки, қуён, от, қўйни
Чақирди у ёнига.

Деди: ҳозир тўқ пайтим,
Фойдаланиб қолинглар.
Менга дашномлар айтиб,
Танқид қилиб олинглар.

Қани, бошла, қуёнбой,
Бир эштай сўзингни.
Ботирсан-ку, бийронбой,
Кўрсатиб қўй ўзингни.

Ўртага чиқди қуён,
Авайлаб ўз жонини.
Ўлтирар бўри полвон
Қашлаганча қорнини.

Қуён деди: «Минг раҳмат,
Менда ҳеч шикоят йўқ.
Сиздек олиймарҳамат
Соҳиби иноят йўқ.

Мен қулингиз на дердим,
Сизга фидодир жоним...»
Бўри хурсанд ҳайқирди:
— Баракалла, Қуёним.

Бунча ширинсан, оқил,
Чидаш қийин, не дейман.
Ҳозир тўқман, тонгда кел,
Наҳорга сени ейман.

Қуён кетди бош эгиб,
Мунгайганча дилхаста.
Сўнг қўйга навбат тегиб
Минбарга чиқди аста.

Деди: Ҳеч вақт ҳеч бўри
Биздан ҳол сўрган эмас.
Минбар бериб, жой тўрин
Муносиб кўрган эмас.

Бу обрў, бу ҳурматдан
Мен теримга сигмадим.
Бундай зўр марҳаматдан
Таъсириланиб йиғладим.

Бизлар мўмин, маъқул эл,
Раҳм эт, ўзга не дейман.
Бўри деди: индин кел,
Сени тушликка ейман.

Қўй кўз ёш тўқди баъраб,
Исён қилмади лекин.
Кетаркан маъюс қараб,
«Раҳмат» деб қўйди секин.

У кетгач келди навбат
Узунсоқол эчкига.
Унга тегди таклиф хат
Пайшанба кун кечкига.

Ниҳоят, охирги гап
Навбати отга етди,
У бўрини мўлжалаб
Жағига чунон тепди.

Олов сачраб кўзидин
Бўрида жон қолмади.
Кетганича ўзидан
Қайтиб тура олмади.

Ҳамон унутмас отнинг
Бу ишин ва дер ҳар вақт:
— Мендек демократнинг
Падарига минг лаънат!

Бемаъни мажлисга мен
Икки дунё қайтмайман.
От — беодоб, от ўлсин,
Зиёфатга айтмайман.

Лекин унга тан бериб,
Ичида «қойил» деди.
Қуён, эчки ва қўйни
Айтган вақтида еди.

1989

УЧКЕКЕН БОЗОРИДА

Бир куни қиш чиласида,
 Қаҳратоннинг қорида
 Сайр этиб юрдик учовлон
 Учкекен бозорида.

Учкекенни биз кўрибмиз,
 Сиз у ён қўйманг қадам,
 Осилиб ўлмай десангиз
 Нарх-навонинг дорида.

Битта кўйлак битта минг сўм,
 Почапўстин ўнта минг,
 Учкекенга ёрин элтсин
 Қасди борлар ёрида.

Учкекенда бор харидор
 Бенажот, ҳайрону лол,
 Зўр такаббур аҳли чайқов
 Феълида, атворида.

Гар бозор шу бўлса, бозор —
 Эл учун озор экан.
 Учкекендан қочдик учов
 Ақлу хушнинг борида.

1990

ШОҲЛАР ОРЗУСИ

Амал тегмаганлар ичидан бўзлаб,
Мартаба завқини тотсам, дер экан.
Амалга минганлар юксакни кўзлаб,
Қадамни каттароқ отсам, дер экан.

Сардор вазирликни ҳар кун туш кўриб,
Вазир илож топса шоҳни ўлдириб,
Ярим кун бўлса ҳам тахтга ўлтириб,
Шон-шавкат ганжига ботсам, дер экан.

Шоҳ нима истайди, унга нима кам?
Улус гавғосидан боши тўла гам,
Тинч кулба бўлса-ю, ёвгон ичсам ҳам,
Бирор дам хотиржам ётсам, дер экан.

1990

ШУМ БОЛА

Шундоқ деди, қуллақ қилиб,
Гапни қўйиб жойига
Янги замон Шум боласи
Янги замон Бойига:

«Қошингизга яна келдим,
Қулоқ солинг, Бой ота,
Сидқи дилдан хизмат қилай,
Ишга олинг, Бой ота.

Фазилатим кўпдир, яна
Айбимни ҳам айтганман.
Лекин энди янги замон,
Мен ёлғондан қайтганман.

Чунки энди ёлгонни ҳеч
Айбгина деб бўлмайди.
Алдагани бало урмас,
Алданган ҳам ўлмайди.

Шарт эмас Шум бола бўлиш,
Ёлгон букун осондир.
Газет тўла, китоб тўла,
Мажлис тўла ёлгондир.

Иннайкейин демай туринг,
Қулоқ солинг, Бой ота.
Сидқи дилдан хизмат этай,
Ишга олинг, Бой ота.

Ўн кишилик меҳнат қилиб,
Парча нонга тўяман,
Бир айбим бор, фақат баъзан...
Рост гапириб қўяман».

Бой отанинг жаҳли чиқди,
Деди: кўнглим зормиди?
Ёлғонингга чидаб эдим,
Рост гапинг ҳам бормиди?

Йўқол, сени ишга олсам
Хонавайрон бўламан.
Ёлғонингдан омон қолдим,
Рост гапингдан ўламан!

Ғазаб билан ҳассасини
Қўлга олди Бой ота.
Янги замон Шум боласин
Қувиб солди Бой ота.

1991

**БИЗЛАР
АРРА ТОРТМОҚДАМИЗ**

Бизлар арра тортмоқдамиз,
Аррамизнинг тиши йўқ,
Нега арранг тиши йўқ, деб
Сўрайдиган киши йўқ.

Чунки бизлар анойимас,
Пишиб кетган кўзимиз.
Арра тушган ўша шохда
Ўлтирибмиз ўзимиз.

1991

ОҒРИҚЛИ САВОЛЛАР

Чойхонада ошхўрликни бахт деб билган
оғайни,
Шу бир кунлик халоватни нақд деб билган
оғайни,
Қумурсқадек тирикликдан ўзга ғами
бўлмаган,
Дил олами, ишқ олами, руҳ олами
бўлмаган,
Имонни ҳам, виждонни ҳам қурбон қилган
ҳалқум деб,
Сени хаёл қилдимми мен куйганимда
халқим деб?
Эл мулкани бир чеккада тинч кемириб
ётган зот,
Беш тийинга қадрини ҳам, халқини ҳам
сотган зот,
Кўкрагида на ҳиммату на ғайратдан асар
бор,
Юрагида на орият, на шавқ бор,
на кадар бор,
Умрида ҳеч қилган эмас мулқдан ўзга бир
ният,
Сени дея тиладимми юракларга ҳуррият?

Эй, кўнгилда можаролар орзу қилиб ётган
жон,
Тангринг — амал, мартабадир, пайгамбаринг
— шуҳрат, шон.
Бу давлатга ўт қўясан, йўқотасан
хилқатдан,

Гар ҳокимлик тегар бўлса сенга янги
давлатдан.
Қуруқ гапдир сенга Ватан, халқу озод
истикбол,
Сенинг учун истадимми юртимга мен
истиклол?
Мудом кураш азобини фидойилар
кўрганлар,
Инқилоблар ҳосилини муттаҳамлар
ўрганлар.
Сиз ҳам бугун панадасиз, жангга бизни
қайрайсиз,
Биз бу жангда шаҳид бўлсак, аввало сиз
яйрайсиз.
Гофил халқим! Тингларманми сенинг
наъра — унингни,
Кўрарманми зулуклардан озод бўлган
кунингни?

1991

БУ ЗАМОН ҒАЗАЛИ

Тиллашибдир бўри бирла тозилар,
Бирлашибдир ўғри бирла қозилар.

Не деб айтар ул баобрў анжуман?
Қўл кўтарсин ушбу ҳолга розилар.

Зур баҳодирмиз, жасорат биздадир,
Пашша қонин тўккан эй мард қозилар.

Биз чунон хизматга белни боғладик,
Борми ҳиммат ўлчагич торозилар?

Бизга нелар дер халойиқ бу замон?
Нелар айтар келгуси ҳам мозилар?

Мен газал ёзмокчи эрдим, не қилай?
Бу замон тарихга шундоқ ёзилар.

1991

ТУШ

Бир ой бўлди,
Такрор-такрор
Мен бир хил туш кўраман,
Тушларимда мудраб юрган
Эл ичида юраман.
Улар билан
Мен ҳам мудраб
Аста қадам судрайман.
Бу — туш, дейман,
Уйғон, дейман,
Уйғонолмай мудрайман.

Ҳар тун шу ҳол,
Фалак берган
Бу не бало қийноқдир!
Эй худойим,
Эй худойим,
Кечанг бунча узоқдир?!

1991

САВАГИЧ

Савагич пахтага
Дейди:
— Қалайсан?
Қўлимга тушдинг-ку,
Шошмай тур, сени...
Савагич!
Пахтани нега савайсан?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Пахтанинг тани оқ,
Юмшоқ бадани.
Нозик-ниҳол экин,
Шафқатинг қани?
Ахир, менинг юртим
Пахта ватани,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Кеча беҳи эдинг,
Қуридинг, сўлдинг,
Қирқилдинг, йўнилдинг,
Савагич бўлдинг.
Сен бунга пахтани
Айбдор деб билдинг,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Бог-роғлар кесилса,
Пахтадами айб?
Яйловлар бузилса,
Пахтадами айб?

Гўдаклар эзилса,
Пахтадами айб?

Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Куни кеча эди...
Сулув келинчак
Соянга қурганча
Рангин беланчак
Бола аллаларди...
Сўлди у чечак...
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Қўш хивич, чийиллаб
Ғазабкор, хунхор,
Бечора пахтага
Еткурма озор.
Сувинг ичган бўлса
У сендан ночор,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Гарчи шеърда номи
Олтину маржон,
Турупдан беқадр,
Шолғомдан арзон.
Дехқон шу арзонга
Йил бўйи сарсон,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Мени ур, пахтани
Куйлаган менман.
Эртаю кеч уни
Ўйлаган менман,
Оламга мақтаниб
Сўйлаган менман,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Уни мадҳ этмоқнинг
Моҳири ўзим,
Мадҳимга ишондим
Охири ўзим,
Тургунлик даврининг
Шоири ўзим,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Элим бурч деганда
Пахтани билган,
Зарур бўлганида
Курпадан шилган,
Битта чаноқ учун
Одам отилган,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Жони сабил бўлган
Инсонлар учун,
Етимлар кўкида
Фигонлар учун,
Афсус, надоматлар,
Армонлар учун
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Кўрақдек оғизни
Юмармиз ҳар дам,
Очмасам чаноқдек
Дилни энди ҳам
Мен нечук шоирман,
Мен нечук одам?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

1988

КЕРАК

Бизнинг шифокорлар инсондаги ул
Руҳий олам билан бўлгунча машгул,
Ўттиз йил бор экан, ҳозирча маъқул —
Касалхоналарга етти қопдан кул,
Ўнтадан кинначи хола керақдир.

Ошхоналарда то еб бўлгунча ош,
Вақтинча белгилаб чўнтак пул — маош,
Териб бермоқ учун сумалакка тош,
Баҳор мавсумида эликтадан ёш,
Оёқ-қўли чаққон бола керақдир.

Госпланга эса бозор аҳволин
Айтиб турмоқ учун тўрт-беш йил олдин —
Режа қилмасин то ўтган аср молин —
Олий малакали етмишта фолбин,
Келажакни айтиб турувчи керак.

Шаҳар транспортига ва ҳайратомуз,
Ёз ойлари тандир, қиш ойлари муз.
Квартираларга тегмасин деб кўз,
Шаҳар Советига бир минг етти юз
Исириқ тутатиб турувчи керак.

1989

ТРАМВАЙДА

Тунда трамвайда сархуш ўспирин
Тинмай ҳайдовчига ёлворар эди:

— Ана у кўчага юз қадам киринг,
Уйим ўша ерда, жон ака, дерди.

— Бу — трамвай, дерди ҳайдовчи хуноб,
Темир из бор, четга қандоқ бураман?

Йигит қулоғига кирмасди жавоб:

— Беш сўм олинг, майли, ўн сўм бераман...

У сархуш йигитга ўхшайди кўнгил,

Орзулари парвоз этар қайдадир.

Талпинма, эй кўнгил,

Сен гапга кўнгил!

Ахир, маконимиз трамвайдадир.

1989

РАИС ВА ШОИР

Пиллакор раиснинг даъвати ила
Шоир меҳмон бўлгач қишлоққа келиб,
Мадҳ ёзди юксак шеър санъати ила
Пиллани тиллага қофия қилиб.

Йил ҳам ўтгани йўқ, меҳмондўст раис
Чорвадор колхозга ўтганин билиб,
У қасида ёзди қалби тўла ҳис,
Туяни бияга қофия қилиб.

Раис ишдан кетди, у энди собиқ,
Шоир хабар олмас назарга илиб.
Энди у шеър ёзар услубга содиқ
Раисни даюсга қофия қилиб.

1989

ДАВЛАТ ИШИ

«Мамлакатимизда никоҳга, асосан инқилобдан кейингина давлат иши деб қаралди».

«Никоҳ ва оила» китобидан

Икки жон қовушса юлдузлар огоҳ,
Бу қисмат амридир, чарх гардишидир.
Ерга тушган чоғи осмоний никоҳ,
Чакана иш эмас, давлат ишидир.

Мана, бахт қушини бошга қўндириб,
Йигит самоларда қилмоқда парвоз.
Қувон, севганингни ЗАГСга қўндириб,
Сен давлат ишини бажардинг, шаввоз!

Чол-кампир етмиш йил тотиб ёнма-ён
Турмуш лаззатию гам-ташвишини,
Қаранг, билмабдилар илк қовушган он
Адо этганларин давлат ишини.

Давлат иши қандоқ улуғ, мукаррам,
Авом фаросати етган эмасдир.
Мирзо Улугбекни туққан она ҳам
Давлат ишин адо этган эмасдир.

Ерда инсон наслин қилганда пайдо,
Мангулик бадарга бўлиб жаннатдан,
Ажаб, Одам Ато ва Момо Ҳаво
Ҳужжат олмабдилар ҳеч бир давлатдан.

Нақадар гўр экан содда ва қолоқ
Фақат инсоф, имон йўлин тутганлар,

Бизнинг маърифатдан бўлмишлар йироқ
Қўйди-чиқди нима билмай ўтганлар.

Савод йўқлигидан тушунмай, э воҳ,
Набиралар кўрган манглайи қора
Турмуш-тақдир иши, табаррук никоҳ
Кўнгил иши, дея билди бечора.

Мана, ишқ кўкида қилган парвозинг
Мухрлик қоғозда энди мустаҳкам.
Агар бўлмаса шу парча қоғозинг,
Сеники эмасдир ўз фарзандинг ҳам.

Гар ўша қоғозда битта ҳарф хато —
Ўғил меросхўрмас ота-онага.
Қирқ йил бирга турган эр-хотин ҳатто
Ўшасиз киролмас меҳмонхонага.

Никоҳ — давлат иши, бахтлар ярқироқ,
Мақтаниб оламга дoston этганмиз.
Тирик етимларнинг сонида бироқ
Америкадан кўп ўтиб кетганмиз.

Наҳот, буни этган инқилоб ижод!
Мана бу гўдакнинг чиқмасдан тиши,
Муниса онанинг меҳридан озод,
Унинг тарбияси — давлатнинг иши.

На ишчида дастгоҳ, на деҳқонда ер,
На олимда бордир илм ташвиши.
Экмоқдир, ўрмоқдир, сотмоқ, олмоқдир —
Давлатнинг ишидир, давлатнинг иши.

Биз оламга ҳайрон, бизга-чи, олам,
Бир ажиб турфа уй тиклабмиз букун.
Бу уйда ҳаммамиз кичкина одам,
Давлат жавобгардир ҳаммамиз учун.

Сен бойиб қолмассан тўққан билан тер,
Ўлмассан ястаниб ётсанг мабодо.
Давлат бамисоли улкан Гулливёр
Митти лиллипутлар ватани аро.

Миттиларга хосдир виқор ва савлат,
Хаёлда Ер юзи хўжаларимиз.
Отамиз — Давлатдир, Онамиз — Давлат,
Бизлар инкубатор жўжаларимиз.

Лекин ким қайғурар очмизми ё тўқ?
Азизим, бефойда даъводан кечгил,
Давлат деган сўзнинг бош-оёғи йўқ,
Давлат — бу ҳаммамиз, давлат — бу ҳеч ким.

Кўнглим орзу қилар танҳо осойиш,
Менинг ҳам биргина хоҳишим бўлсин.
Ақалли ёримни бағримга босиш
Давлат иши эмас, ўз ишим бўлсин.

1989

ТУШУНГАН ОДАМ

Кимга ҳасрат қилсам бағримни уйиб,
Кимдан юрагимга тиласам малҳам,
Оҳиста елкамга қўлини қўйиб,
Юпатар: сен ўзинг тушунган одам.

Гоҳида аламим сигмай кўнглимга,
Шеър бўлиб тўкилар ва лекин, эй воҳ,
Қайга борсам шеърим қайтар қўлимга,
Тушунган одамсан, дунёдан огоҳ...

Ҳайҳот, дейман, адлинг шуми, эй худо,
Шундоқ чизилганми тархингда олам?
Ногоҳ фалақдан ҳам қайтар акс садо:
«Ахир, сен тушунган одамсан, болам».

1991

ҚИТЪА

Истасанг тоза кўнгилга қўнмасин зарра губор,
Пок сўзу пок иш ва пок дил, пок хаёл бўлмоқ
керак.

Жисму жонимга десанг, бегона бўлсин хасталик,
Ишқ завқу дарди бирлан хастаҳол бўлмоқ керак.

Қалбга истарсан шифо гар, бўл ёмон сўздан йироқ,
Корвалол ичмоқ керакмас, кар ва лол бўлмоқ
керак.

1991

БИЗГА СЎЗ ТЕГДИ КЕЧА

*Вале барча рост ҳам дегулик эмас.
Алишер Навоий*

Катталардан ортди минбар,
Бизга сўз тегди кеча,
Сўз тегиб шод бўлдик, аммо
Сўзга кўз тегди кеча.

Рост билиб нобоп сўз айтдик,
Таъна, дашномлар ёғиб,
Бизга калтақдан иборат
Ризқу рўз тегди кеча.

Мажлис аҳли ўзгаларга
Ёпди мақтов бахмалин,
Бизга сарпойи сазо —
Қарғишли бўз тегди кеча.

Яхшидир ҳар кимса гар
Ҳар ерда қилса ўз ишин,
Мисли деворзан ишига
Кавшдўз тегди кеча.

Тавба қилдик, мажлисингиз
Бизсиз ўтсин энди, бас,
Янглишиб бордик-да, янглиш
Бизга сўз тегди кеча.

1991

ШАҲАРМИ БУ, ҚИШЛОҚМИ БУ?.. (Воқеий шеър)

Кўп ажибдур дунё иши,
На сўнги бор, на боши бор.
Ўн саккиз минг олам бўлса,
Барининг ўз қуёши бор.
Ҳар бир фарзанд — бир отадан,
Бир дарахтдан — ҳар бир мева.
Лек оламда бир кўча бор
Карвони йўқ ёлғиз тева.
Ё у ёқмас, ё бу ёқмас,
Ё шаҳармас, ё қишлоқмас.

Ёнбошида дорилфунун.
Муз майдони — улкан сарой.
Шаҳримизнинг нақ ўзида
Бир орол бор — эгасиз жой.
Шаҳарда ҳам, қишлоқда ҳам
Ҳеч бир сонун санокда йўқ.
Ҳужжатларни титкилаймиз,
Ҳайрон бўлманг, ҳеч ёқда йўқ.
Ажаб макон, ҳеч ким боқмас,
Ё шаҳармас, ё қишлоқмас.

Қаердамиз — билолмасдан
Ҳар огизга боқар бўлдик.
Биров айтар — қишлоқдамиз,
Биров айтар — шаҳар бўлдик.
Яна биров бу гап хато,
Ҳақиқатда бундоқ дейди:
Жуфт сон уйлар шаҳар бўлур,
Тоқ сон уйлар қишлоқ дейди.

Мен жуфтмидим ё тоқмидим,
Шаҳармидим, қишлоқмидим.

Анов қўшним шаҳарлиқдир,
Рўпарамда туради у.
Менга баъзан ҳазил қилиб
«Қишлоқи» деб юради у.
На у ёқда, на бу ёқда,
Ҳеч ким бизга парво қилмас.
Шаҳар биздан юз ўтирган,
Колхоз эса аъзо қилмас.
Мағизмидик, пўстлоқмидик,
Шаҳармидик, қишлоқмидик!

Куча чети катта майдон,
Неча йилки, қўл урилмас.
Қишлоқ бўлиб, экилмас дон,
Шаҳар бўлиб, уй қурилмас.
Ҳамма бошлиқ елка қисар,
Нега деманг, негаси йўқ.
Кенг оламнинг эгаси бор,
Бу майдоннинг эгаси йўқ.
Шаҳарми бу, қишлоқми бу,
Ё дахлсиз қирғоқми бу!

Бу атрофда боғча борми?
Боғча қани — Ҳиротдадир!
Шаҳар билан қишлоқ аро
Бу иш даъво, исботдадир.
Сенда пул кўп деса шаҳар,
Қишлоқ айтар, сенда куч кўп.
Ўрта йўлда бола-чақа,
Эртаю кеч хайлала-хўп.

Ярми балчиқ, ярми тупроқ,
Ярми шаҳар, ярми қишлоқ.

Билмадик, бу ишқал ишни
Қачон қилган қайси хўжа:
Бир генерал номи билан
Бордир бунда икки кўча.
Ўн беш ҳовли биринчи уй,
Ўн саккизта учинчи сон.
Манзилини тополмасдан
Шаҳар бўйлаб хатлар сарсон.
Асли шундай чатоқми бу,
Шаҳарми бу, қишлоқми бу?

Почтамиз бор, қўшни, лекин
Қишлоқсан деб қарамайди.
Қишлоқ айтар, узоқ йўлга
Велосипед ярамайди.
Газет келмас биз томонга,
Кимсаси йўқ оролдамиз.
Додимизни тинглар осмон,
Робинзондек аҳволдамиз.
Элдан шунча йироқми биз?
Шаҳарми биз, қишлоқми биз?

Уралдан ҳам ўтиб кетди
Бухородан чиққан олов.
Чор атрофдан бўй таратар
Зангор ўтда пишган палов.
Ўн қадамдан ўтган қувур
Бизнинг уйга келолмайди.
Чунким бу жой қишлоқ эмас,
Лекин шаҳар бўлолмайди.

Ё асфальтмас, ё тошлоқмас,
Ё шаҳармас, ё қишлоқмас.

Қишлоқ деса, на бог-роғу
Экин-тикин, мол-ҳоли бор.
Халқининг на пода боқиб,
Ер чопгудек аҳволи бор.
Манов қўшним — фан доктори,
Чорвадорга ўхшамайди.
Бу қўшнимнинг вақти бўлмас,
Раҳбарликдан бўшамайди.
Шаҳарми бу, қишлоқми бу
Аросат бир тупроқми бу?..

Билолмаймиз, қай мамлакат,
Қай ўлканинг мулкидурмиз.
Қишлоқ борсак — масхарамиз,
Шаҳар келсак — кулкидирмиз.
Дўстлар, бизга кўмак беринг,
Бизнинг кўча қай ёндадир!
Ёки фалак азми билан
Манзилимиз осмондадир!
Биз сутмидик, пишлоқмидик,
Шаҳармидик, қишлоқмидик!

1976

НАЙНИНГ ҚИСМАТИ

Най даставвал наво бўлиб,
Кирди дилу ўйларга.
Ҳамма унга шайдо бўлиб,
Олиб кетди тўйларга.

Тўйларда у қилди нола,
Эл ундан завқ симирди.
Вақт ўтиб най —
Камтар бола
Ўзни қўйди, семирди.

Бора-бора аввалгидек
Ёнишлари қолмади.
Мухлисларнинг ҳар галгидек
Олқишлари қолмади.

Лекин тақдир уни ошно —
Қилган эди куйларга.
Сур най номин олди,
Аммо
Бораберди тўйларга.

Тугилса қай уйда гўдак,
Хабар топиб бешиқдан,
Айтмаса ҳам айтилгандак,
Келаверди эшиқдан.

Хотин-халаж чуввос қилиб,
Болалар шод зерикмай,
Гоҳ қийқиллаб,
Гоҳ бўғилиб,
Куйлайберди собиқ най.

Охири у қариб қолди,
Бугилдию томоғи,
Ҳам овоз,
Ҳам кўздан қолди,
Битди тамом қулоғи.

Лек, барибир,
Ёшлиқдаги
Истеъдоди учун ҳам,
Ҳалол хизмат,
Пок юраги,
Пок ижоди учун ҳам —
Сақлар уни эл назарда
Ҳурмат қилиб қўяди,
Қар най катта сайлларда
Ғат-ғат қилиб қўяди.

1977

СЕН МЕНГА ТЕГМА

Бир туш кўрибман,
Кўп таажжуб туш.
Таъбири, билмам,
Хуш ёки нохуш.
Тўс-тўполон, дашт,
Чор атроф очиқ.
Борлиқ аралаш,
Олам қоришиқ.
Бебош, безга
Турфа хўжалик.
Ҳар ким ўзига
Излар ўлжалик.
Гоҳ келар кулги,
Гоҳ кўнгил зада,
Кўнгли чоғ тулки
Товуқхонада.
Мушуклар бунда
Ухлаб семирар.
Сичқонлар тунда
Буғдой кемирар.
Қўй сўйиб, ёзиб
Тўкин дастурхон,
Қашқирни този
Қилмоқда меҳмон.
Қичқираман: ҳай,
Бормисан, чўпон!
У чиқар шошмай,
Ёпиниб чопон...
Дер: одат шундай,
Сира гам чекма.
Мен сенга тегмай,
Сен менга тегма...

Бу қандай одат,
 Бу қандай савдо!
 Бу ахир, офат!
 Бу ахир, бало!
 У сўз демай, жим
 Қўл чўзди: қара!
 Ҳайҳот, қарадим,
 Бу не манзара!
 Девпечак учун
 Баланд сўрилар,
 Асал қутида
 Қовоқ арилар...
 Кийиниб укпар,
 Чўп ушлаб қўлга,
 Қўшиқ ўргатар
 Қарға булбулга.
 Мен қичқираман:
 Бормисан, боғбон!
 Бу қандай чаман,
 Бу қандай бўстон?
 У дер (камондай
 Қомати эгма):
 Мен сенга тегмай,
 Сен менга тегма...

Боғбон шундай дер,
 Жунар қошимдан.
 Муздек қора тер
 Қуяр бошимдан.
 Шу пайт қайдадир
 Янграр қўнгироқ.
 Дилим айтадир:
 Уйғоқсан, уйғоқ.

Бош кўтардим, воҳ,
Хайрият, тушим.
Қўл-оёғим соғ,
Жойида хушим.
Лекин бу ёқда
Чириллаб ҳамон,
Она товукдай
Қақшар телефон.
Биламан, бутун
Кечқурун мажлис.
Мени шу учун
Чақирар раис.
Борсам, гапирсам,
Сўзларим нордон.
Мен ҳақда у ҳам
Гап айтар ёмон.
Бор менда айблар,
Биламан ўзим.
Энг сози — мен кар,
Кўрмайди кўзим.
Дедим: ҳар қалай
Терс тўнни кийма.
«Мен сенга тегмай,
Сен менга тегма».

Нетай, ўзимга
Балони ортиб? —
Ётдим, устимга
Кўрпани тортиб.
Лек тинч йўқолди,
Чақди тўшагим.
Ичим ўт олди,
Ёнди юрагим.
Йигит гурурим
Қўлимдан тортиб,

Ўрнимдан турдим,
Кўрпани отиб.
Асаб портлади,
Бўлди сабр адо.
Мени чорлади
Ички бир садо:
«Агар ҳалолсан,
Тилиңгни тийма!
Битсин, йўқолсин —
«Сен менга тегма!»

1977

ҚУМУРСҚАЛАР ЖАНГИ

Бир туп олма узра кеча
Жуда катта жанг бўлди,
Бошлар кетди неча-неча,
Неча оёқ ланг бўлди.

Ҳашаротлар урушгани
Даҳшат экан,
Қарадим.
Охир битта қумурсқани
Ушлаб олиб сўрадим:

— Сўйла,
Нечун бу можаро?
Нимадандир бу нифоқ?
Қумурсқалар аҳли аро
Зўр эди-ку иттифоқ?

Қумурсқавой душманидан
Узиб олган оёқни —
Туфлаб,
Одам тили билан
Тушунтирди нифоқни.

«Асли бизлар
Бир тан, бир жон,
Бир уядан чиққанмиз.
Бир чўп топсак,
Кўрсак бир дон,
Бир кавакка йиққанмиз.

Шу пайтгача бир саф бўлиб,
Не иш қилсак тенг қилдик.
Бугун бир иш сабаб бўлиб,
Уч гуруҳга айрилдик.

Кеча бир гап топди бизнинг
 Тунги соқчи — тингчимиз.
 Эшитдигу ҳаммамизнинг
 Барбод бўлди тинчимиз.

У тун бўйи бедор бўлиб
 Кўкка қараб юрибди.
 Унда сонсиз дон сочилиб
 Ётганини кўрибди.

Қумурсқалар бугун тонгда
 Эшитиб бу хабарни,
 Йўлга чиқдик ўша онда
 Кечиктирмай сафарни.

Аҳд қилганга ёр дея бахт,
 Тупроқ ошдик,
 Қум ошдик,
 Ниҳоят, шу катта дарахт
 Танасига тирмашдик.

Мақсадимиз шу нарвондан
 Етмоқ эди осмонга...
 Аммо бир йўл
 Ногоҳондан
 Бўлинди уч томонга.

Бир саф йўлни ўнгга бурди,
 Бошқа йўлга боқмади.
 Бир саф эса чапга юрди,
 Ўнг уларга ёқмади.

Мен танладим ўрта шохни,
 Энг тўғри йўл менга шул.
 Эргаштириб минг ҳамроҳни,
 Тик осмонга солдим йўл.

Алҳол қанот қоқди дарга,
Ғазаб билан бонг урди.
Ўнгу сўлдан кетганларга
Қайтинг, дея буюрди.

Сўнг деди:
Биз — қумурсқалар
Тўғри йўлдан юрамиз.
Ким шу йўлдан юрмаса гар,
Битта қўймай қирамиз.

Бургу чалди бизнинг подшоҳ,
Жангга кирдик баробар.
Шундан дарахт бўлди жанггоҳ,
Мозор бўлди саросар».

Диққатимни тортди шу пайт
Қанотли шоҳ қумурсқа.
Учиб-қўниб у пайдар-пай
Чорлар эди урушга.

Қараб турдим бир нафас тек,
Сўзи қизиқ кўринди,
Яқин борсам,
Темучиндек
Кўзи қисик кўринди.

Узоқ-яқин тарихларга
Мени хаёл учирди.
Кўп даҳшатни митти дарга
Хотирамга туширди.

Чидолмадим.
Чертки солиб
Йўқотдим бу бадбахтни.
Сўнг
Супурги, оҳак олиб
Оқлаб қўйдим дарахтни.

1977

ЁМОННИНГ СЎЗИ

Сен яхшисан,
 Мен ёмондирман,
 Сен борсанки, мен омондирман.
 Мени қаттол яратган ҳаёт,
 Сени қилган ожиз, бенажот.
 Сен — ниҳолсан, заволинг ўзим,
 Сен — тириклик, мен эса — ўлим.
 Кундуз бўлсанг, мен тун бўламан,
 Сен бор бўлсанг, бутун бўламан.
 Беомонман, лекин омонман,
 Чунки сендек мен ҳам инсонман.

Бу оламнинг даргоҳи кенгдур,
 Яхшисию ёмони тенгдур.
 Қуёш кезиб кўқда саросар,
 Нур сочади бизга баробар.
 Фақат менинг қўйнимда тош бор,
 Бундан сенинг кўзингда ёш бор.
 Сен тутгансан қўлингга чироқ,
 Мен қўйганман йўлингга тузоқ.

Мен ёмонман,
 Жуда ёмонман,
 Аввалига ожиз илонман,
 Омон бўлса бу бошим менинг,
 Боис раҳминг — қўлдошим менинг,
 Бир кун бўлиб улкан аждаҳо
 Бўлажакман қаршингда пайдо.
 Шунда ўткир тишларим санчар
 Сенинг юмшоқ кўксингга ханжар.
 Мен яшайман, гарчи ёмонман,
 Чунки мен ҳам бир тирик жонман.

Сололмайсан бошимга соя,
Мендан ҳужум, сендан ҳимоя.
Дунё иши шу асли, ошнам,
Ёмондан даф, яхшидан чидам.
Сен яхшисан,
Мен ёмондирман,
Сен борсанки, мен омондирман.
Тилагим, сен доим бор бўлгин,
Аммо мендан миннатдор бўлгин.
Мен бўлмасам, эй яхши одам,
Дод деб қочар эдинг дунёдан.

1978

ЮБИЛЕЙ

Раис сўз беради,
Парвойи палак.
Минбарга бораман,
Гурсиллаб юрак.
Сизнинг шаънингизга
Сўз айтмоқ керак.
Тўрда ўлтирибсиз
Сиз кериб кўкрак
Умрингиз улуглик —
Ёшига етиб.

Ўлмаган қул борки,
Ёш тўйи қилар,
Кимлигин билмаган
Ўшанда билар.
Яйрайди хусусан .
Сизнинг кабилар.
Мен энди не дейин,
Ўртоқ юбияр?
Турибман ҳайъатнинг
Қошига етиб.

Ҳамиша ёр бўлди
Сизга фарогат,
Ўзни ўйладингиз
Дунёда фақат,
Ҳеч кимга етмади
Сиздан манфаат,
Бир шогирд ўстирмай,
Эшитмай раҳмат,
Келдингиз юбилей
Ошига етиб.

Мартаба, шон-шуҳрат,
Мол-давлат учун
Жон фидо этмоқни
Билдингиз қонун.
Ҳирс ила нафс бўлди
Сизга раҳнамун,
Муборак бу ёшга
Етдингиз букун —
Қанча пок инсонлар
Бошига етиб.

Хали кўп юбилей
Кўрарсиз, дуруст.
Юзингиздан кетмас
Хали қизил тус.
Сиздан кўп «каромат»
Кўради улус,
Лекин «яхши эди»,
Дейди эл, афсус,
Борсангиз қабрнинг
Тошига етиб.

Билмай тавфиқ недир,
Недир камолот,
Умр камолига
Етди бир ҳаёт.
Сиздек яшамасин
Оламда ҳеч зот,
Мендек нутқ айтмасин
Ҳеч кимса, ҳайҳот,
Касбдоши юбилей —
Ёшига етиб.

1979

ТУШ
(ҳазил)

Кеча кўрдим даҳшатли бир туш,
Келолмайман ўзимга ҳамон.
Бир ёзувчи роман ёзармиш,
Мен эмишман унга қаҳрамон.

Ёзар эмиш мени хаёлан
Йуқ хислатлар қўшиб боримга.
Ҳисоблашмас ҳеч мантиқ билан,
Сира боқмас ихтиёримга.

У не деса, тўтиқуш монанд
Мен ҳам тилга жо қилармишман.
Жарликлардан сакраб белисанд,
Текис йўлда қоқилармишман.

Насиб бўлмай маҳбуб висоли,
Чекмоқ керак чоғи нолалар
Нутқ сўзлайман ёрга, мисоли,
Газетдаги бош мақолалар.

Ўзим ҳайрон ўз қилмишимга,
Ўзим билмам недир матлабим.
Ҳозир қилиб турган ишимга
Тўғри келмас ҳозирги гапим.

Лаънатлайман қаро иқболим,
Чидолмайман юрак доғига,
Бора-бора айланиб қолдим
Бозингарнинг қўғирчоғига.

Бу кунимдан ўлганим афзал,
Дея қўлга олдиму пичоқ...
Худо ўзи асради бу гал,
Бир сесканиб уйғондим шу чоқ.

Боқдим, шукур, қўл-оёғим соғ,
Шукур, тирик одамман ўзим.
Бир романни ўқиб баногоҳ
Илинибди салгина кўзим.

1980

СОФ ҲАВОНИНГ ФОЙДАСИ

Қирқ йил ҳаёт қурдик
 Хотинжон билан.
 Қирқ йил бир-бировга
 Ёндош, меҳрибон.
 Уни «жоним» десам
 Ҳаяжон билан.
 У мени атайди
 Ҳануз «акажон».
 Олтмиш беш ёшимда
 «Акажон» деса — .
 Не ажаб, мен ҳамон
 Ёшликка ошно.
 Ёшликнинг бир сири
 Аҳиллик эса,
 Иккинчиси — сайр,
 Мусаффо ҳаво.
 Фақат ўзимизга
 Аён сиримиз,
 Келишиб олганмиз
 Гўшангадаёқ —
 Жаҳддан жунбушга
 Келсак биримиз,
 Ҳавога чиқамиз
 Бошқамиз шу чоқ.
 Танга даво экан
 Соф ҳаво, билсам,
 Неча қор, ёмғирда
 Ивидим, қотдим.

Хотин билан қирқ йил
Яшаган бўлсам,
Қирқ йил соф ҳавода
Кечди ҳаётим.
Шундоқ умр кўрдик
Хотинжон билан,
У мени асради
Соғлом, навқирон.
Уни «жоним» десам
Ҳаяжон билан,
У мени атайди
Ҳануз «акажон».

1981

ЕЛИМ АЙТАР...

Елим айтар қари дарахтга:
— Тунка бўлгур, нодон, илмсиз,
Мен етказдим сени давлатга,
Не кечарди ҳолинг елимсиз?!
Сен-ку, ўтин бўларсан бир кун,
Мени кутар ёрқин келажак.
Чунки ҳар бир амалдор учун,
Муҳр керак, демак, мен керак.
Менга тўшаб бахмаллар ҳали,
Неча пулат сандиқлар зордир.
У юксакка етиб боргани
Фақат елим бўлмоқ даркордир.
Ҳар нарсадан азиз, бообрў
Парча қоғоз бўлган дунёда —
Ишонч қадри бир пул бўлар-у,
Муҳр қадри бўлар зиёда.
Мен зарб урсам, олимдир нодон,
Зарб урмасам, инсонмас инсон.
Яшай олар жуфтлар меҳрсиз,
Қовушолмас аммо муҳрсиз.
Зўр донишлар кирар сўзимга.
Мард қалбларга титроқ соламан...
Ўшанда кел, сени ўзимга —
Дафта қилиб ишга оламан.

1981

БУ КЎҲНА ҲАСРАТ

«Ё раб, қандоқ кунга қолдик, бу нечук савдо?
Одамларда на шафқат бор, на меҳру вафо.
Йигитларда одоб йўқдир, қизлар ҳаёсиз,
Хотин зоти кун ўтказмас бир можаросиз.
Қўйиб берса, эл бир-бирин ўяр кўзини,
Овбошилар эса фақат ўйлар ўзини...
Дунё охир, биродарлар, йўқ энди ҳаёт.
Куни кеча тамом бўлди охирги мамонт...»
Қадим аждод ўкинч билан чўкиб сояга,
Бу сўзларни чўкич билан ёзди қояга.

1981

МАЖЛИС ҚИЛИНГ

Вақтингиз бўш бўлса ҳам,
 Бўш бўлмаса, мажлис қилинг,
 Кўнглингиз хуш бўлса ҳам,
 Хуш бўлмаса, мажлис қилинг,
 Овчилар, сиз отгани
 Қуш бўлмаса, мажлис қилинг,
 Аҳли бозор, сотгани
 Гўшт бўлмаса, мажлис қилинг,
 Ҳеч ҳисобмас, ҳар куни
 Қуш бўлмаса — мажлис қилинг.

Сиз бирор мажлиссиз ўтган
 Кунни кун деб айтмангиз,
 Тортингу ҳомуза,
 Маъруза узун деб айтмангиз,
 Ҳамма такрор этса бир гапни,
 Нечун, деб айтмангиз,
 Кўкка вовайло қилиб,
 Гардуни дун деб айтмангиз,
 Дод демакка сизда
 Товуш бўлмаса, мажлис қилинг.

Сиз ҳам, эй тафтишчилар,
 Мажлис саногин текширинг,
 Ҳам қарор, кун тартибу
 Ҳужжат варогин текширинг.
 Нотиқ оғзин текширинг,
 Соме қулогин текширинг,
 Курси тешган нозик ул
 Жойда қадогин текширинг,

Гар жароҳат унда
 Қўш-қўш бўлмаса, мажлис қилинг.
Кўрмасин деҳқон дала,
 Созанда соз, шоир қалам,
Ишчи ҳам дастгоҳ ёнига
 Қўймасин асло қадам,
Очмасин олим китобу
 Қилмасин тажриба ҳам,
Кимки гап билмас, билар иш,
 Қилсин ўлгунча алам,
Иш биларни ургани
 Мушт бўлмаса, мажлис қилинг.

Гар-мабодо мажлисингиз
 Эртароқ бўлса тамом,
Сизга лозимдир йигинни
 Уйда эттирмақ давом,
Хонага минбар ясангу
 Юксалинг олиймақом,
Масала қўймоққа уйда
 Бир сабаб бўлгай мудом,
Газ қозон ё ванна, ё —
 Душ бўлмаса, мажлис қилинг.

Белни боғланг, бу жаҳонни
 Тўлдилинг қоғоз билан.
Ўзни алданг, бўлмаганни
 Бўлдилинг қоғоз билан.
Иш билан шод этмангиз ҳеч,
 Кулдилинг қоғоз билан.
Ким қоғозбозликни суймас,
 Ўлдилинг қоғоз билан.
Ўлмаса у ёки беҳуш бўлмаса,
 мажлис, қилинг.

Сиз агар топқир эсангиз,
 На фақат соҳиб сухан —
Демангиз мажлисни мажлис,
 От қўйинг турли-туман.
Гоҳи суҳбат, гоҳи ҳайъат,
 Давра денг, ё анжуман,
Лаҳзалик денг, ҳафталик денг,
 Не десангиз жону тан,
Номи минг бўлгач,
 Фаромуш бўлмаса, мажлис қилинг.

Вақт ўтар, соат ўтар
 Кун ой бўлур, ой йил бўлур.
Ким у ўтган умрига
 Қарсак чалур, қойил бўлур?!
Фурсат энг олий ҳакамдур,
 Доимо одил бўлур,
Барча бир кун ул ҳакамнинг
 Ҳукмига дохил бўлур,
Тўплангиз эс-хушни,
 Эс-хуш бўлмаса, мажлис қилинг.

1982

БИР ТАВАККАЛЧИ ДЕЙДИКИ...

Менга на суду савдо,
Бор, нима бўлса бўлсин,
Мендан қолувчи дунё,
Бор, нима бўлса бўлсин.
Гам қилмоқ одатим йўқ,
Ўйлашга тоқатим йўқ,
Мендан сўранг таралло,
Бор, нима бўлса бўлсин.
Мендан кетарми кетса,
Менга келарми келса,
Куйдирма жонни асло,
Бор, нима бўлса бўлсин.
Кўнглим сахога мойил,
Ўтамлигимга қойил,
Чеқдим таваккал имзо,
Бор, нима бўлса бўлсин.
Сармаст эрур хаёлим,
Ҳам файласуфман, олим,
Бир гоя менда танҳо:
«Бор, нима бўлса бўлсин».

1982

СИЁСИЙ САБОҚ

Бошқармага қўнғирок
 Бўлди гараждан:
 Бугун — сиёсий сабоқ,
 Мана шу важдан —
 Шоферлар банд. Кечқурун
 Машина бўлмас...
 Майли, ой-йилда бир кун,
 Осмон узилмас.
 Гарчи бошлиқ ошёни
 Озгина йўлмас,
 Жиндақ қийналса жони,
 Ҳойнаҳой, ўлмас.
 Билъакс, очиқ ҳавода
 Мириқар одам.
 Хўжайин камтар, содда,
 Хўжайин — хотам.
 Бўлмади ҳеч норизо,
 Қирмади томоқ.
 Ўшқирмади мутлақо:
 «Қанақа сабоқ?»
 Чунки масала нозик,
 Шофер — ишчи халқ.
 Сабоқ эса — сиёсий!
 Демак, гараж ҳақ.
 Шундоқ ажиб ишлар ҳам
 Бўлар дунёда.
 Мана, Бек Беков акам
 Борар пиёда.
 Яёв юрмоқ нечоғлик
 Ноёб неъматдир.

Вақт — олтин, аммо соғлиқ
Ундан қимматдир.
Дер ўзига: ҳеч меҳнат
Битмас дунёда,
Қани энди, бўлса вақт,
Юрсанг пиёда.
Юрсанг, кўриб завқ билан
Атрофни, элни.
Ҳам бадан, ҳам кўнгилдан
Ёзсанг чигилни.
Бу не ҳаёт? Ҳамиша —
Гўё касалманд,
Уйда, йўлда ҳам ишда
Ўриндиққа банд...
Шундай хаёл билан у
Борар лорсиллаб.
Аммо бир оз юрди-ю,
Қолди ҳарсиллаб.
Тўхтаб пича олди дам,
Бекатга келди.
Автобусда кетса ҳам
Бўлади энди.
Чарчаганда бошқа ўй
Келарми бошга?
Автобус келди,
Вой-бўй,
Контингент бошқа.
Тўлиб турфа эл келар,
Тисланди...
Лекин
Сиқиб келган елкалар

Кўтариб секин,
 Миндирди беихтиёр.
 Шунда тиқинда
 Халқ қудратин у илк бор
 Сезди биқинда.
 Бу ҳам қисмат иши-да,
 Булари-бўлди.
 Зўр тирсақлар ичидан
 Зўрға қутулди.
 Кўйлак доғ-дуг, шим — латта.
 Қошу киприк — чанг.
 Дуч келган бир бекатда
 Тушдию аранг —
 Ёмон уят сўз келди
 Бирдан оғзига,
 Лекин сўкмади, деди:
 «Безобразие!»
 Турар йўлда у якка,
 Олда анча йўл.
 Ўтган ҳар гилдиракка
 Кўтаради қўл.
 Эгар мағрур бошини:
 «Олиб кет мани!»
 Аммо бирор машина
 Тўхтаса қани.
 Ҳеч кишида бўлмасин
 Бундоқ кўргулик.
 Ҳеч бошлиқни қилмасин
 Яёв юргулик.
 Елкасидан чиқар дуд,
 Ранжир дамодам —

Шоферларнинг бемавруд
Сабогидан ҳам.
Фурсат ўтди, на қилса
Фойдасиз энди.
«Дежурка»ни чақирса
Ўларми эди.
Ё уйига қўнгироқ
Қилса-ку тайёр —
Йўлагида янги оқ
«Жигули» ҳам бор.
Оғриси-да оёғи,
Юриб боради.
Бош айланиб, томоғи —
Қуриб боради.
Ура-ура «хом калла»
Пешонасига,
Етиб келди маҳалла
Чойхонасига,
Уйигача қирқ қадам,
Ана, у ҳовли.
Лекин тўрт қадамга ҳам
Қолмаган ҳоли.
Умрида ҳеч чойхона
Кўрмаган бу зот
Шу саргузашт баҳона
Ноилож, ҳайҳот, —
Лаънат ўқиб шўрига,
Ичкари юрди.
Гурс чўкдию сўрига,
Кўк чой буюрди.
Ёнбошлади минг йиллик
Чойхўрдай худди.

Бир оз ором олгандек
 Булди вужуди.
 Чанқогин босди обдон,
 Ростлади нафас.
 Ҳа, дунё бир азобдан
 Иборат эмас.

У ҳозир жаннат аро
 Сезар ўзини.
 Сезмас атрофнинг аммо
 Ҳайрон кўзини.
 Атрофда ҳар хил гумон,
 Э воҳ, ажабо —
 Чойхонада — каттакон,
 Бунда не маъно?
 Кимдир деди минг тахмин,
 Фараздан кейин:
 «Ишдан кетган у, тайин,
 Тамом хўжайин».
 «Чақув булган ё бошқа —
 Бирор кўргулик.
 Ҳа, иш тушган шўр бошга,
 Аҳвол сўргулик».
 Ликобчада майиз, қанд
 Олиб Шокирвой,
 «Янги дўст»ни қилар банд,
 Узатар кўк чой:
 — Амал ўзи бевафо,
 Қайгурманг, ука.
 Гоҳи олчи бу дунё,
 Гоҳида пукка;
 Мен ҳам қирқ йил давлатга

Ишлаган бўлсам,
Фақат «зав» бўлдим катта,
Энг камида — «зам».
Неча пўлат сандиқлар
Қўлимда бўлди.
Неча гўзал дўндиқлар
Қўйнимда бўлди.
Келган чоғда омадим
Бўлмадим сергак.
Бирор нарса олмадим
«Ҳайфсан»дан бўлак.
Шу-да, чархи дун иши,
Жон этсанг нисор,
Оқибатда ҳеч киши
Бўлмас миннатдор.
Лекин тер тўккач одам
Маълум ёшгача,
Чойхонанинг гашти ҳам
Жуда бошқача...
Борган сари очилиб
Сайрар Шокирвой
Текин қулоқ топилиб,
Яйрар Шокирвой:
— Сиз ҳам энди биз қатор,
Қўшилинг дарров.
Бегим куни шўрва бор,
Якшанба — палов.
Хуш кўрсангиз шахматни,
У ҳам бор, иним.
Лекин ўша гурбатни
Суймайди жиним.
Соатлаб мук тушишга
Сабр йўқ сира.

Губорингни тўкишга
 Энг зўри — «пирра».
 Лекин анов сўридан
 Бўлинг нарироқ.
 Тушмас гилам тўридан
 Соли бақироқ.
 Қоқиб қулоғингизни
 Қўлга беради.
 Ушлаб олса бас сизни,
 Сўзлайверади.
 Зўри аммо улфатнинг
 Бизларнинг улфат,
 Гап бор охир: суҳбатнинг
 Яхшиси — гийбат...
 Бек Беков худди қулоқ
 Солгандай сўзга,
 «Ҳа, ҳа», дейди-ю, бироқ
 Хаёли ўзга.
 Англар, аҳли чойхона
 Бир шу зот эмас.
 Юрагида — нуроний
 Чолларга ҳавас.
 Кўзлардаги хотиржам
 Сокин ҳаловат
 Бахш этади унга ҳам
 Осуда ҳикмат.
 Йироқларга элтади
 Фикратнинг оти.
 Кўз олдидан ўтади
 Бутун ҳаёти.
 Ўйлаб кўрса, эс-ҳушин
 Таниган кундан

Билди фақат юрт ишин,
Завқ топди шундан.
Чизилган чизиқ.
Мажлис, сайлов, нутқ, якун...
Эртадан то кеч.
Ўзи учун бирор кун
Яшамабди ҳеч.
Ёшланади кўзлари,
Умр утибди.
Ёшлиқдаги дўстлари
Тарқаб кетибди...
Унга ётдир нақадар
Аҳли чойхона.
Ўзи тенги кексалар
Буткул бегона.
Манглайига қўл тирар,
«Пишмаган калла!—
Тобутингни кўтарар,
Ахир, маҳалла!
Тўй қилса ким, сўроқлаб —
Кирганинг борми?
Азасида бел боғлаб
Турганинг борми?
Ё кулбанг бошқа лойдан
Солинганмиди?
Тупроғинг бошқа жойдан
Олинганмиди?
Жон тикиб халқ йўлига
Тинмадинг, бироқ —
Бир одамнинг кўнглига
Ёқдингми чироқ?
Дунё кўрган, фикри кенг,

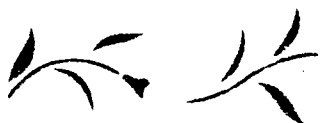
Улугвор, хотам —
Шуни ўйламабди, денг,
Министр одам.
Четдан боқиб танқидан
Ўз образига,
Хафа бўлди ақлидан:
«Безобразие!»
«Безобразие!» — деди...
Шокирвой бу он
Насихат қилар эди
Куйдирганча жон,
Ўргатарди: ҳар беш кун
Ҳаммомда наф бор.
Фойда қайси узв учун,
Қайси доривор.
Бек Бековнинг сўзига
Қотдию қолди.
Олди уни ўзига,
Дарҳол йўқолди...
Мана, Бек Беков уйга
Қайтиб боради.
Чўмганича жим ўйга
Айтиб боради:
«Дунёда энг олий фан
Ва энг мушкул фан —
Муҳимни номуҳимдан
Ажратмоқ экан.
Ҳаёт экан зўр дарё.
Осонгина иш —
Ўша катта сув аро
Оқизоқ бўлиш.
Аввал сени ҳалимдек —

Қилиб ташлайдир.
Сўнг майдалаб минг бўлак
Бўлиб ташлайдир».
Шунча яшаб, ниҳоят,
Топди бир ҳикмат:
Тирик жонга оқибат
Боқийдир фақат:
Халқ дегани госкомстат
Рақами эмас.
У — қўшни,
хеш,
дўст,
улфат,
Тирик ҳамнафас...
Уйга кирди. Хотин лол.
Жовдирар кўзи.
Нима бўлди? Бу не ҳол?
Тинчликми ўзи?
Бек Беков дер хотиржам:
— Ҳа, энди, шундоқ...
Сабоқ бўлди, жонгинам,
Сиёсий сабоқ.

1982

ДОНИШҚИШЛОК ЛАТИФАЛАРИ

МАТМУСАНИНГ ҚИШЛОҒИ

Донишқишлоқ деган жой
Бордир бизнинг томонда.
Ўша қишлоқ аҳлидек
Доно халқ йўқ жаҳонда.

Жўяк тортиб томига,
Макка эккан ўшалар.
Калишини перронга
Ечиб кетган ўшалар.

Юз қоп ганчни бир йўла
Сувга қорган у ерлик.
Эчкини сартарошга
Олиб борган у ерлик.

Кўриб минораларни
Ўша ерлик улуғлар
Деган: «Булар тескари
Туриб қолган қудуқлар».

Томдан бошлаб уй қурмоқ
Бўлиб тиккан ҳавоза,
Девори йўқ ҳовлига
Ўрнатган ҳам дарвоза;

Ойга чиқмоқ йўли бор,
Жуда осон деган ҳам,
Темир йўлни кўтарса,
Тайёр нарвон деган ҳам;

Машинаси бор туриб
Миниб юрган хачирга,

Хизмат қилган «Волга»си
Эшакка ем таширга;

Пашшага сопқон отган,
Қопқон қўйган чивинга,
Алмаштирган саррофдан
Ўтган кунни индинга;

Ой нурига хум тутиб,
Умид қилган пишлоқдан —
Соҳибхаёл фаришта
Ўша Донишқишлоқдан.

Донишқишлоқ қаерда?
Ўзимизнинг томонда.
Ўша қишлоқ халқидек
Доно халқ йўқ жаҳонда.

Ақл кўплик қилса, бош
Ўрилади деб ҳалак —
Бошларига донолар
Кийиб юрар чамбарак.

Содда деманг уларни,
Улар содда бўлмайди.
Кулдирса ҳам сизларни,
Ўзлари ҳеч кулмайди.

У машҳур Алдаркўса,
Калкўсанинг қишлоғи.
Ўзимизнинг қаҳрамон
Матмусанинг қишлоғи.

Китоб булар таърифи,
Ёзса минг бир саҳифа.
Донишқишлоқ аҳлидан
Тингланг уч-тўрт латифа...

МАТМУСАНИНГ ҚАЛПОҒИ

Қалпоқ олди Матмуса,
Қалпоқ деса — қалпоқдай.
Уни кийиб Матмуса,
Йигит бўлди чақмоқдай.

Ўнта қўйга арзийди,
Ярақлаши бир жаҳон.
Бир қарасанг — сувсардек,
Бир қарасанг — олмахон.

Қалпоқ эмас — эртак у,
Қалпоқ эмас — тилла тож!
Қўйинг-чи, ресторанда
Ювмаса ҳеч йўқ илож.

Кирдилар, ўлтирдилар,
Буюрдилар арақни.
Доно Матмуса учун
Ичдилар бош қадаҳни.

Қалпоққа тери берган
Сувсар учун ичдилар.
Шундай қалпоқни сотган
Овсар учун ичдилар.

Эсланмаган қишлоқнинг
Итигача қолмади.
Мақталмаган қалпоқнинг
Ипигача қолмади.

Хўп ичдилар ўйламай
Ҳисоб-китоб қилмоқни.
Охирида пул етмай,
Топширдилар қалпоқни.

МАТМУСАНИНГ ЛАГАНИ

Матмусавой шаҳардан
Лаган олиб қайтарди.
Йўл-йўлакай ўй суриб,
Ўз-ўзига айтарди:

Бу лаганни кўтариб
Олиб борсам қишлоққа,
Хотин уни, албатта,
Идиш қилар пишлоққа.

Тийиб бўлмас ҳеч қачон
Бола-чақа деганни.
Улар пишлоқ талашиб
Синдиришар лаганни.

Шунда излаб чегачи
Мен нотавон бечора,
Қайта келиб шаҳарга
Бўладирман овора.

Машойихлар гапи бор
Иш кўзини бил, деган.
Ҳар юмушда эртанинг
Ҳисобини қил, деган.

Нима қилсам экан деб,
Бир дам ўйга толди у.
Сўнг лаганни синдириб,
Чегалатиб олди у.

Шундай қилиб, уйига
Қайтди оғзи қулоқда.
Ҳамма унинг ақлига
Қойил қолди қишлоқда.

МАТМУСАНИНГ ЧАРХПАЛАГИ

Полвон эди Матмуса,
Тўрт фил кучи жам эди.
Қишлоқда энг зўр, аммо
Ақли бир оз кам эди.

Матмусани шундан ҳеч
Кўзга илмас эдилар.
Қўрқсалар ҳам ундан, ҳеч —
Ҳурмат қилмас эдилар.

Бир кун деди Матмуса:
Шундай кучга эгамен.
Шухратим йўқ эл аро,
Беобрўман нега мен?

От кўтардим тиш билан,
Кулди фақат одамлар.
Арзимаган иш билан
Топди ҳурмат одамлар.

Мен ҳам ақлим кўрсатиб,
Ҳайрон қилай ҳаммани.
Доно бўлиб бир ўзим,
Нодон қилай ҳаммани.

Бўз ариқда кўп замон
Бор эски бир чархпалак.
Курибдики, бир томон
Айланар у гилдирак.

Балки минг йил нарида
Айлангандир шу йўсин.
Матмусанинг даврида
Янгилик бир иш бўлсин.

Турди бир оз ўй суриб,
Юрди шаҳдам илгари.
Чархпалакни сугуриб
Шартга қўйди тескари.

Бу ижоддан эл дарак —
Топди сахар паллада.
Жадал чопар чархпалак,
Лекин сув йўқ далада.

Ўйлар аҳли уламо
Тузатмоқнинг йўлини.
Мағрур турар Матмуса
Белга қўйиб қўлини.

Ким чархпалак косасин
Ялпоқ қилиш керак, дер,
Ким косага осма сим
Қопқоқ қилиш керак, дер.

Дер идроки энг юксак
Қашиб туриб калани:
— Дарёни сал кўтарсак.
Сал туширсак далани...

— Йўқ, иш битмас «сал» билан!
Қишлоғимиз эрлари
Чархпалакни гал билан
Айлантирсин тескари.

— Йўқ, кучимиз ожизроқ,
Қийналмасин эл жони.
Тескарига оқизмоқ
Тўғри бўлар дарёни.

Эмиш, ҳамон қилар баҳс
Ўша қишлоқ эрлари.
Чархпалак-чи, сув бермас,
Айланармиш тескари.

МАТМУСАНИНГ ТАНДИРИ

Матмусага бир куни
Хотини: «Ҳой, эр, — деди.
Ҳаммада бор, менга ҳам
Тандир қуриб бер», деди.

Пишиқ эди Матмуса,
Бошга қўйиб қўлини,
Ўйлаб топди энг арзон
Тандир қурмоқ йўлини.

Деҳқончилик — сомон, жун,
Лой қоришни билади.
Ўзи тайёр қолип-ку,
Нега пул сарф қилади?

Лойни қорди, ишлатиб —
Занг кетмону пақирни.
Сўнг офтобга чўк тушиб,
Болаларни чақирди.

Қийқиришиб болалар
Атрофида чопдилар.
Қорни бўйни аралаш
Лойшувоқни ёпдилар.

Бундоқ тандир бўлмаган,
Йўқдир ҳеч бир китобда.
Тандирини Матмуса
Қуритади офтобда.

Қотган сари танда лой,
Ҳар бир мўйи жимирлар.

Чиганоқ курт сингари
Фақат боши қимирлар.

Кўп қийналди Матмуса,
Мард эмасми — чидади.
Тандир тайёр, энди мард
Ундан қандоқ чиқади?

Пилла ёрар капалак,
Қил сугрилар хамирдан.
Лек Матмуса чиқолмас
Ўзи қурган тандирдан.

Етар етти қўшнига
Унинг нола-хониши.
Маслаҳатга йигилар
Қишлоқ аҳли дониши.

Ким дер: Э воҳ, бечора,
Ким дер: Кўринг тақдирни.
Баҳс бошланди — масала:
Бутун олмоқ тандирни.

Охир деди бош ҳакам,
Чимирганча қошини:
— Бир чора бор: арраланг
Матмусанинг бошини.

Майли, деди Матмуса,
Рози бўлмай нетайин,
Билмадинглар қадримни,
Ҳамманг жинни, бетайин.

Кессангизлар бошимни,
Мен ниятга етарман.
Бошим олиб бу ердан
Бирор ёққа кетарман.

МАТМУСАНИНГ УЙЛАНИШИ

Сафар қилди Матмуса
Олисдаги шаҳарга.
Ул шаҳарда йўлиқди
Бир ҳур пари-пайкарга.

Бўйдоқ эди Матмуса,
Узоқ турмай уйланиб,
Қишлоғига қайтди у,
Ул санамга уйланиб.

Ҳеч гап эмас бахт келса,
Айтар омад деб буни:
Уч ой ўтмай жононнинг
Яқинлашди ой-куни.

Ҳамма ҳайрон, ҳамма лол:
«Биз бир йилча кутардик,
Матмусанинг хотини
Чиқиб қолди ударник».

Не экан деб, шошилиб
Зарбдорликнинг бу сири,
Чопиб келди суҳбатга
Донишгазет мухбири.

«Биз ҳам четда эмасмиз,
Биз ҳам шерик меҳнатга», —
Деб Матмуса тиржайиб,
Қўшилади суратга.

Эртасига бу хабар
Тарқаб кетди ҳар ёққа.

Сарлавҳа ҳам чиройлик:
«Илғор ўрнак — қишлоққа».

Хат ёғилар эрлардан:
Ташаббусни қўлаймиз!
Хотинларни тажриба
Алмашишга йўлаймиз!

«Алвон-алвон шиорлар
Пайдо бўлар ҳар жойда:
«Янгиликка — катта йўл!»
«Тўққиз ойни — уч ойда!»

Ҳайъатларда кеккайиб
Яйраб юрар Матмуса.
Биз ундоқ, биз бундоқ деб
Сайраб юрар Матмуса.

Алқисса шу — баъзида
Шундай бўлиб қолади —
Биров қилиб меҳнатни,
Биров обрў олади.

ҚИЗИҚУВЧАН МАТМУСА

Оппоқ кўйлак, янги шим
Кийиб олиб байрам кун,
Уйга қайтар Матмуса
Ширин бўлиб кечқурун.

Қайтар завққа қўшиб завқ,
Ҳам куч қўшиб кучига.
Бир пайт кўрса, аллаким
Симёгочнинг учига —

Қоғоз осиб қўйибди,
Икки қатор ёзиб хат.
Ўқимоққа Матмуса
Гарчанд қилар ҳаракат —

У томондан қарайди,
Қарайди бу томондан.
Билмай кетса не хат бу,
Чиқа олмас армондан.

Қизиқувчан иштиёқ
Унга тинчлик бермасди.
Кўйлакни ҳам аямай
Симёгочга тармашди.

Чикди, кўрди, ўқиди,
Ким ақдан озибди?
«Эҳтиёт бўл, симёгоч —
Бўялган», деб ёзибди.

Ўқидию танидан
Чиқиб кетди муздек тер,
Уйга келиб дафтарга
Ёзиб қўйди тўрт йўл шеър:

«Эй, одамлар, билишдан
Ўзингизни тийманглар.
Қизиқувчан бўлсангиз
Янги кўйлак киймангла!»

МАТМУСА – РАССОМ

Кучма музей келибди
Бизнинг Донишқишлоққа.
Эшитдию Матмуса,
Шошиб қолди у ёққа.

Курди бориб мўйловдор
Қилич таққан зотларни.
У зотларнинг остида
Гижинглаган отларни.

Айниқса, денг, аёллар,
Қараб-қараб олди у.
Боқиб баъзи суратга,
Сурат бўлиб қолди у.

Бири биридан қизиқ,
Бир-биридан зўр, аммо
Абстракт санъатга
Тушунмади мутлақо.

Деди: шу суратга ҳам
Пул тўлашар, ҳойнаҳой.
Демак, рассом иши зўр,
Демак, рассом жуда бой.

Деди: санъат ким учун?
Санъат ҳамма учунми?
Мен ҳам энди бу ишда
Синаб кўрай кучимни.

Қатъиятли Матмуса,
У оғзига сўз олди.
Уйга келиб сандиқдан
Пайтавалик бўз олди.

Тоғорага ранг қорди,
Бўлсин учун созгина,
Қўшди тарнов сувидан,
Қўй қийидан озгина.

Қилчўпни сиз сўраманг,
Топқирликдан камоли —
Гулдек мўйқалам бўлди
Эчкисининг соқоли.

Толдан ёғоч кесди-ю,
Чорчўпни ҳам болади.
Сунг у турфа матога
Турфа рангни чаплади.

Қарабсизки, расм тахт,
Шартта қўйиб имзони,
Олиб келди музейга,
Лол қилгани дунёни.

Кўринарли жой топиб,
Осди уни деворга,
Аллақандай «изм» деб
Ёзиб қўйган қаторга.

Эртасига келдилар
Мутахассис ходимлар.
Яъни, ўша «изм»нинг
Пири бўлган олимлар.

Қарадилар, кўрдилар.
Ҳеч тиш ўтмас англарга.
Ким дер: Кўринг услубни.
Ким дер: Қаранг рангларга.

Бу гарбдаги зўр усул
Антирасм, дер биров.
Примитивизмда
Янги оқим, дер биров.

Хуллас, кўчма музейдан
Бу сурат ҳам жой олди.
Матмусага пул чиқиб,
Битга саман той олди.

Эй ёронлар, борсангиз
Лондон, Париж, Румога,
Музейларда бир қаранг
Ўша таниш имзога.

Жилва қилиб ўзгача,
Бўй таратиб турибди.
Матмуса чизган сурат
Дунё кезиб юрибди.

МАТМУСАНИНГ ДУТОРИ

Матмуса қўй сотгани
Шаҳарга келиб қолди.
Қайтишда битта қўйнинг
Пулига дотор олди.

Уйга келгач, йўлакка
Боғладию отини,
Завқи сигмай юракка,
Чақирди у хотинни.

Мана, хотин, кўриб қўй,
Мановни дотор дейди.
Манов боғични парда,
Манов ипни тор дейди.

Манов қулоқ, бу харрак,
Яъни, эшак боладир.
Шаҳарлик уни бундай —
Бундай қилиб чаладир.

«Муножот» деб отини,
Матмуса куй чалибди.
Қулоқ солиб хотини,
Роса қойил қолибди.

Депти:
Раҳмат, шаҳарлик —
Яхши чолғу берибди.
Фақат битта нарсага
Ақлим етмай турибди.

Бир маҳал бобомда ҳам
Шундай чолгу бор эди.
Эсимдан адашмасам,
Ўша ҳам дутор эди.

Лекин у чалмай туриб,
Қулогини бурарди.
Бармоғи ҳам манов ил
Устида югурарди.

Сен бўлсанг битта ерни
Тутганча қолавердинг.
Бир хил тингир-тингирни
Қўймасдан чалавердинг.

Жаҳли чиқиб Матмуса,
Хотинини сўкибди.
Кетган қўйи учун ҳам
Аламини тўкибди:

«Эй, хотин, сен эрингга
Нодон гапни деб қўйдинг.
Нима бўлди?
Ё қариб
Эс-ҳушингни еб қўйдинг?»

Бобонг қўли дуторда
Югурса, югургандир.
Шўрлик керак пардани
Тополмай қидиргандир.

Энди мен чалганимда
Оғзингни юм, жим, депти.
Бобонг парда қидирган,
Мен уни топдим», депти.

Матмуса шундай қилиб,
Кўкрагини керибди.
Эрини доно билиб
Хотин ҳам тан берибди.

Алқисса шу:
Машшоқлар —
Қидиришни ташласин.
Керак пардани топган
Матмусалар яшасин!

ТАНДИР КИЙГАН МАТМУСА

Ўзи тандир қуролмай,
Кўниб охир тақдирга,
Шаҳар томон йўл олди
Матмусавой тандирга.

Тандир бозор қизиган,
У тушгача айланди
Ва ниҳоят бозорнинг
Зўр тандири сайланди.

Чертса, уч кун жаранглар,
Бир умрга етади.
Лекин уни қишлоққа
Қандай олиб кетади?

Ўйлаб кўрса, эшакка
Ортмоқнинг йўқ чораси.
Ортганда ҳам, арқонлаб
Тортмоқнинг йўқ чораси.

Аҳли бозор йигилди,
Қизиб кетди маслаҳат.
Барчада бир шу ташвиш,
Ҳаммада шу ўй фақат.

Кенгашилди, ўйланди,
Миндирилди охири
Эшагига — Матмуса,
Матмусага — тандири.

У шод, бундоқ тадбирни
Топмас энг зўр топқир ҳам.
Ўзи яёв қолмади,
Зап ўрнашди тандир ҳам.

«Ҳайё-ҳайт» деб йўл олди
Донишқишлоқ томонга.
Мана, тандир ичидан
Қараб борар осмонга.

Ҳар қанчаки интилар
Матмуса йўл кўролмас.
Менинг уйим қайда? — деб
Одамлардан сўролмас.

Кетиб борар таваккал,
Кўкка қараб «Тангрим!» — дер, —
Мени қилма шарманда,
Эшагимга ақл бер».

Бедапоя кўрганда
Эшак шўрлик нетади?
Қишлоқ қолиб мағрибда,
Машриқ томон кетади.

Кун ботару шом тушар,
Юлдуз чиқар осмонга,
Ҳамон борар Матмуса,
Етмас манзил-маконга.

Дейдиларки, то бу дам
Йўлда эмиш Матмуса.
Боши ҳам йўқ, чеки йўқ
Чўлда эмиш Матмуса.

Аё дўстлар, адашган
Бир мўминдан кулмайлик.
Матмусадек ўзимиз
Тандир кийган бўлмайлик!

МАТМУСАНИНГ МЕҲМОНДЎСТАЛИГИ

Меҳмон жуда азиздир
Донишқишлоқ томонда.
Дерлар, майли, биз ўлсак,
Меҳмон бўлсин омонда.

Мана, шаҳарлик меҳмон
Қишлоқ кезиб юрибди.
Унга гўзал табиат
Маъкул бўлиб турибди.

Айниқса, тўполон сой
Меҳмонга ёқиб кетди,
Оҳ-оҳ деб сувга тушди,
Тушди-ю, оқиб кетди.

Гоҳ чўкар, гоҳ кўринар,
Дод солар: «Қутқарингиз»,
«Спасите», «даст бидеҳ»,
«О май френд, хелп ми, плиз».

Испанча, португалча,
Лотинча қичқиради.
Белни ушлаб Матмуса
Ҳайрон бўлиб туради.

«Шунча тилни ўрганиб
Бойвачча бўлармидинг?
Ундан кўра сузишни
Ўргансанг ўлармидинг».

Овози ўчганида
Сув кириб томоғидан,
Меҳмонни олиб чиқди
Ушлаб бўйин боғидан.

«Шаҳарлик шаҳарлик-да»,
Дер Матмуса кўнглида,
«Керакли арқонини
Олиб юрар бўйнида».

Қирғоққа чиқди шошмай,
Сўнг ақлини юритиб,
Арқонидан дарахтга
Осиб қўйди қуритиб.

МАТМУСАНИНГ ҚЎШИҒИ

Беиш қолди Матмуса,
Энди не қилув керак?
Бир товуққа, албатта,
Ҳам дону ҳам сув керак.

Бекор қолсанг ёстиқ ҳам
Ёнбошингга ботади.
Телевизорга токай
Термилганча ётади?

Оинаи жаҳонда
Куйламаган оғиз йўқ.
Ўйлаб кўрса ўзидан
Ўтадиган ҳофиз йўқ.

Ўйлади, аввал бошни,
Сўнг ёнбошни қашлади.
Тўртга одам йиғилса,
Қўшиқ айта бошлади.

Эшитарми одамлар,
Эшитмасми, иши йўқ,
«Боғ аро»ни кўтарар,
Бас, дейдиган киши йўқ.

Ўзи бўлар маҳлиё
Ўзи айтган куйларга.
Таклиф бўлса-бўлмаса
Бораверар тўйларга.

Матмуса келган ердан
Қочар бўлди одамлар,
Тунлар қулоққа ёстиқ
Босар бўлди одамлар.

Оқсоқоллар дедилар:
Бир иложни ўйлайлик.
Матмусани қишлоққа
Тўра қилиб қўяйлик.

Бўлса катта амалдор,
Курсиси баланд бўлса,
Мажлис, қабул, нутқ, сафар...
Хуллас, доим банд бўлса,

Балки қўшиқ айтишга
Вақти қолмас, улгурмас.
Амалидан уялиб
Ҳофизликни эп кўрмас...

Келишдилар, Матмуса —
Энди қишлоқ тўраси.
Кўпайиб қолди, кўринг,
Қадрдони, жўраси.

У курсида ўлтирар,
Қўлни қўйиб белига.
Яна ҳам қийин бўлди
Донишқишлоқ элига.

Кимки бирор иш билан
Ҳузурига киради —
Матмуса арз эшитмас,
Қўшиқ айтиб беради.

Чидаб сукут сақлаган
Марҳаматга эш бўлур.
Қўшигини мақтаган
Иши, албат, беш бўлур.

Оқибат Матмусанинг
Касали баттар бўлди.
Саҳар бошлаб ашула
Кечгача айтар бўлди.

Оқшомлари гузарда
Авжни олиб туради.
Эшитсанг-ку, хўбу хўб,
Эшитмасанг — уради.

Тўра бўлгач, бошқа хил
Овозларни йўқотди.
Мени мазах қилди, деб
Хўрозларни йўқотди.

Донишқишлоқда энди
Бошқа бирор қўшиқ йўқ.
Биргина Матмусанинг
Қўшигига тўсиқ йўқ.

Одамлар ижирганиб,
Қаргаб, қулоқ солдилар.
Илож қанча, охири
Ўрганиб ҳам қолдилар.

Ҳатто қўмсаб, ноёб деб,
Сўйлар бўлди халойиқ.
Матмусага ўхшатиб
Куйлар бўлди халойиқ.

Қарсак, олқиш, мадҳия
Авжга чиқиб басма-бас,
Халқ деди: бизга энди
Бошқа қўшиқ керакмас.

Ҳаммамиз бу қўшиқнинг
Фидойиси бўлармиз.
Уни айтиб яшадик,
Уни айтиб ўлармиз.

Алқисса, булбули йўқ,
Хўрози йўқ ул маъво —
Донишқишлоқда ҳамон
Янграп ёлғиз бир наво.

МАТМУСА ВА ЎҒРИЛАР

Савдо қилиб Матмуса
Қайтар экан йўлига,
Тушиб қолди шаҳарлик
Ўғриларнинг қўлига.

Ечинтирдилар аввал,
Сўнг дўппослаб урдилар.
Ўчсин дея овози
Карнай чалиб турдилар.

Шу-шу, кўп йил Матмуса
Бу шаҳарга қайтмади.
Ичга ютди аламин,
Ҳеч кимсага айтмади.

Айтса нима, эл фақат
Кулги қилар эрмаклаб...
Қариганда, ниҳоят,
Набирасин етаклаб —

Матмуса яна ўша
Шаҳар сари йўл олди.
Бу сафар катта тўйнинг
Устидан чиқиб қолди.

Ғат-ғат карнай, ногора
Такатумни урарди.
Матмусадан навара
Бу нима, деб сўрарди.

Бобо айтар: бу ишни
Мендан сўрма, болажон,
Бир шўрликни, ҳойнаҳой,
Қилмоқдалар чалажон...

Дўстлар, кулманг, бу ҳикмат
Матмусадан қарироқ,
Ногораю карнайдан
Юринг доим нарироқ.

МАТМУСАНИНГ АМЕРИКА ОЧИШИ

Газета ўқиб ётиб
Матмуса уй ўйлади.
Элни йигиб эрталаб
Шундай бир нутқ сўйлади.

Донолар! Сизга айтай
Ўйлаган бир хаёлим.
Уни айтишдан аввал
Бордир битта саволим:

Айтинг, Америкага
Ким дастлаб қўйган қадам?
Колумбми? Йўқ! Хитойлар —
Беш минг йилча муқаддам.

Улар борган кунчиқар,
Яъни бизнинг томондан.
Сўнг бу қитъани очган
Колумб нариги ёндан.

Энди мен сизга айтсам
Мақсаду муддаони:
Бизнинг замон ном чиқар
Иш қилмоқнинг замони.

Киройи донг таратсак,
Дунёга таратайлик.
Америка очмоққа
Янги йўл яратайлик.

Киришсак Хитойни ҳам
Колумбни ҳам йиқамиз.
Шу жойдан ер кавласак
Нью-Йорқдан чиқамиз.

Лекин бизлар қазиймиз
Қишлоқнинг этагидан.
Шунда тешиб чиқамиз
Нақ Оқ уйнинг тагидан.

Жаҳонни лол қолдириб
Шуҳрат олиб қайтамиз.
Президентни шартга
Қопга солиб қайтамиз.

Жаҳоншумул инқилоб
Бундан осон ҳал бўлмас.
Ер юзида шундан сўнг
Бою камбағал бўлмас.

Матмусага қарсақлар
Остида тўн ёпилди.
Аммо-лекин баъзи бир
«Мужмал»лар ҳам топилди.

Кимдир деди: — Бу иш зўр,
Менда фақат бир хаёл:
Ер дарз кетса, иккига
Бўлиниши эҳтимол.

Биров деди: — Биз агар
Ер шарин тешиб қўйсак,
Тўғрилаб шамол юрса
Бўлмасмикин елвизак?

Ва лекин Матмусани
Ёқлаб кетди кўпчилик.
Ваҳима қилганларни
Боплаб кетди кўпчилик.

Донишқишлоқ шу кундан
Бошқа ишни ташлади.
Матмуса айтган жойдан
Хандақ кавлай бошлади.

Роса терга тушдилар,
Кун тобида, ер заранг.
Иш битай деган чоғда
Сув чиқиб қолди, қаранг.

Ишга тушди пақирлар,
Бир зум ором бўлмади.
Кечгача сув тортдилар,
У ҳеч тамом бўлмади.

Тиришдилар кун бўйи,
Эрталаб тиришдилар.
Бўлмагач, бошқа ерни
Кавлашга киришдилар.

Дониш аҳли – чайир халқ,
Дониш аҳли – кўп шоввоз.
Ер қазиб, сув чиқариб
Ўтди кўп қиш ва кўп ёз.

Бу меҳнатдан кўмилди
Ярим қишлоқ тупроққа.
Қолган ярми айланди
Қурбаказор ботқоққа.

Кўп вақтки, Донишқишлоқ
Мингқудуқ деб аталар.
Эл ичида Матмуса
Мирқуруқ деб аталар.

Лекин у йўлдан қайтмас,
Дер, бу йўл ҳақ йўлидир.
Халқ уни танлаган, бас,
Демак, у халқ йўлидир.

Симирамиз сув келса,
Тош келса кемирамиз,
Очамиз Америка,
Сўнг уни емирамиз.

Яқинда у қишлоқдан
Келди яхши бир хабар.
Пудратга ўтганмишлар
У ерда ҳам одамлар.

Бориб кўрдим, шиддат зўр,
Умид катта, иш катта.
Гайрат қилган бир жойдан
Тешиб чиқар, албатта.

МАТМУСАНИНГ ҲАЙКАЛИ

Матмуса — буюк одам!
Матмуса зўр саркордир!
Унга, тирик бўлса ҳам,
Ҳайкал қурмоқ даркордир!

Келишдилар донолар,
Ташаббускор кўп эди.
Матмуса-чи?
У — камтар,
Йўқ демади, хўп деди.

Жуда катга шаҳардан
Чақирдилар устани.
Иш бошланди саҳардан,
Ҳа, яшавор!
Бос, қани!

Доноларда зўр ғайрат,
Доноларда куч катга.
Лекин улуғ ҳаракат
Осон бўлмас, албатта.

Кимнидир харсанг босди
Кавлаганда тагидан.
Кимдир аррада кесди
Ёғоч деб биллагидан.

Қоришмада бир доно
Тиззадан ботиб қолди.
Ботса майли-я, аммо
Сементда қотиб қолди.

Барибир денг минг олқиш,
Зафар қайда чекмай жон?
Саратон бошланган иш,
Хуллас, битди қаҳратон.

Қийқириқ, ҳай-ҳай билан
Майдонга эл сочилди.
Ғата-ғут карнай билан
Кўринг, ҳайкал очилди.

Сиз бундоқ ажиб тасвир
Кўрмагансиз жаҳонда.
Матмуса турар мағрур
Яхтак, узун иштонда.

Халойиққа кўрсатиб
Бахт-саодат йўлини,
Полвон турар узатиб
Машриққа ўнг қўлини.

Чап қўлида ушлаган
Тақясини гижимлаб.
Ёнида чайнаб юган
Эшак турар гижинглаб.

Белбоғида осиглиқ
Носқовоғи ярашган.
Ҳаммадан ҳам попуклик
Иштонбоғи ярашган.

Таърифи адо бўлмас,
Ҳамма лолу ҳайратда.
Лекин бехато бўлмас
Зўр асар ҳам, албатта.

Қўлда тақя — кўп улуг,
Уста уни дўндирган.
Лек қўлдаги эсда йўқ,
Бошига ҳам қўндирган.

Пойабзал жуда яхши,
Фақат озгина янглиш —
Бир оёгида — маҳси,
Бир оёгида — калиш.

Эшак ҳам ўзига хос,
Бордир андак чатоги:
Қулоги битта, холос,
Лекин бешта оёги.

Буларга аҳли дониш
Қилгани йўқ эътибор.
Чунки асосий янглиш —
Бошқа, улар кўп ҳушёр.

Ҳаммага ҳам жон ширин,
Ахир шафқат керак-да.
Ҳаво совуқ, изгирин,
Нега ҳайкал яхтақда?

Шу ҳолатда мисли шам
Совуқда турса уч кун,
Матмуса ҳам, эшак ҳам
Ҳаром ўлиши мумкин.

Муҳокама вақтида
Матмуса ҳам бор эди.
У ишончу аҳдида
Маҳкам, устувор эди.

Деди қатъий ва кескин:
Қайтадан қурмоқ керак!
Ҳайкал устига пўстин,
Бошига қалпоқ керак.

Эслади у жун пайпоқ,
Пахталик шимини ҳам.
Деди: қилинг қалинроқ
Эшак тўқимини ҳам.

Эл — ботир, элга балли,
Эл ҳужумга ташланди.
Матмусага ҳайкални
Қайта қуриш бошланди.

Иш бўлмади озмунча,
Кўплар бўлди қаҳрамон.
Янги ҳайкал битгунча
Ёз ҳам келди — саратон.

Мана, қуёш ўт пуркар,
Шиддат билан бир ёқда.
Бир ёқда ҳайкал турар
Поча-пўстин, қалпоқда.

Халқ кулар бу алфоздан,
Қаҳ-қаҳ, мазах битмайди.
Барча дер бир овоздан:
Бунақаси кетмайди.

Аввалгиси асли гўр,
Хатоси бир қоп эди.
Аммо ўша эди зўр,
Ўша бизга боп эди,

Маъқулгина Матмуса
Ақли — шайинтарози.
Дер: «Кўпчилик не деса
Биз эмасмиз норози».

Яна меҳнат. Юз кунча
Тер тўқдилар беармон.
Ёзги ҳайкал битгунча
Қиш келди-ку, қаҳратон...

Ким билсин бу чархпалак
Айланарди неча йил —
Қишда — ёзлик бўз яхтак,
Ёзда — қишлик шамойил.

Лекин Матмуса бир кун
Ишни шартта қилди ҳал.
Деди: тўрт фасл учун
Қуринглар тўртта ҳайкал!

Халқ унга айтди олқиш
Тўртта ҳайкал қурамиз!
Баҳору ёз, кузу қиш
Алмаштириб турамиз!

Бу воқеа юз берган
Жуда олис замонда.
Энди эл ақли теран
Донишқишлоқ томонда.

Суриштира агарда
Халқ юз фоиз саводлик.
Олимлари шаҳарда
Қилаётир устодлик.

Бориб кўрдим яқинда
Матмуса соғ юрипти.
Энди ёзу қиш унда
Битта ҳайкал турипти.

Эслаб ўтган у ишни
Ҳангомалар қилишар.
Ҳайкал — тош,
Ёзу қишни
Фарқ қилмайди, билишар.

Лек эҳтиёт ҳар ҳолда
Зарар қилмас ҳеч қачон.
Қиш келганда ҳайкалга
Ёпиб қўйишар чопон.

МАТМУСАНИНГ ЭШАК СОТГАНИ

Матмусанинг эшаги
Айниб қолди дафъатан.
Яқинлашиб бўлмайди
На олддан, на орқадан.

Қўшқават арқонни ҳам
Узар бўлди ҳароми.
Ҳанграганда оламини
Бузар бўлди ҳароми.

Миниб бўлмас устига,
Копток қилиб отади.
Бўлди энди. Матмуса
Эшагини сотади.

Лекин қадимдан қолган
Бозордаги қоида:
Нима сотсанг, айбини
Айтиш керак жойида.

Ҳеч кимса Матмусадек
Қийин ҳолга қолмайди.
Баччагарнинг айбини
Айтсанг, биров олмайди.

Айтмасанг — яна гуноҳ!
Матмуса кўп ўйлади.
Ўйлаб-ўйлаб бозорда
Шундай дея сўйлади:

«Эшагим — арзон эшак,
Келаберсин харидор.
Ўзи эшак бўлса ҳам
Ўнта отнинг кучи бор.

Эшагим полвон эшак,
Кўп хушнафас эшагим.
Айби бўлса, биргина,
Одам эмас эшагим».

Бозор аҳли кулади:
Шунақа ҳам бўларми?
Эшак ахир эшак-да,
Эшак одам бўларми?

Бошқа айби бўлмаса,
Бундай улов қайда бор?
Эшакни олиб кетди
Арзонга бир харидор.

Қутулдим деб азобдан
Шукур айтди Матмуса,
Пулни ҳамёнга солиб,
Уйга қайтди Матмуса.

Қайтди-ю, қотди ҳайрон,
Ҳолат — худди кечаги.
Оғилда боғлиқ турар
Пишқирганча эшаги.

Афтодаҳол харидор
Йиглаб турар қошида,
Қўли, оёғи майиб,
Тўртта гурра бошида.

Матмусага дер: «Инсон!
Имонингдан қайтдингми?
Эшак сотдинг, тепади,
Тишлайди, деб айтдингми?»

Эшак эмас, тўнғиз-ку,
Бу махлуқинг мени ер.
Сенда бошқа гапим йўқ,
Эшакни ол, пулни бер».

Матмуса жавоб айтар:
— Сенга эшак сотганман.
Ҳушёр бўл, деб тайинлаб
Одаммас, деб айтганман.

Энди қолма йўлингдан,
Мен билан гап талашма,
Арзон деб бир адашдинг,
Бошқа сира адашма.

Дўстлар!
Сиз ҳам Матмуса
Ҳикматин унутманглар.
Эшаклардан ҳеч қачон
Одамийлик кутманглар.

МАТМУСАНИНГ БОҒИ

Доно бўлиб Матмуса
Эл кўнглини чоғ қилди.
Донишқишлоқ четидан
Қўриқ очиб боғ қилди.

Боғ мевага кирганда
Йиғин бўлди каттакон.
Матмусага ўқилди
Минг олқишу шараф-шон.

Қишлоқ учун боғнинг ҳам
Даркорлиги билинди.
Матмусага шу кундан
Маош тайин қилинди.

Боғ бор, боғбон бор, энди
Бир раҳбар ҳам керақдир.
Иш кўрган бир улуғ зот
Тайинланди директор.

Боғ бор, боғбон бор, мана
Раҳбарлик бор, иш катта.
Секретарсиз, шофёрсиз
Бошлиқ бўлмас, албатта.

Бошлиқ бўлмас, албатта,
Бир жуфт ўринбосарсиз.
Тўртта завга саккизта
Ёрдамчи ҳам зарарсиз.

Чүт қоқишга үн киши,
Пул санашга қирқ одам.
Ярим қишлоқ — зампомпом,
Ярим қишлоқ — помзамзам.

Бир йил ўтгач донолар
Богни тафтиш қилдилар.
Ўргандилар, ҳамма иш
Жойида деб билдилар.

Фақат штат қисқартиш
Заруратга ўхшади.
Буйруқ бўлди, Матмуса
Богбон ишдан бўшади.

Эй сиз, дўстлар, борсангиз
Бизнинг Донишқишлоққа —
Қўниб ўтинг гаройиб,
Богбони йўқ у боққа.

Ўзингиз бир хисобланг
Ходим кўпми, қумурсқа...
Кириб олинг сиз ҳам бир
Телефонлик юмушга.

1976—1991

КЕЛАЖАКНИНГ МАТМУСАЛАРИ

Бир хўплам чой баҳонасида
Унут бўлар гам-гуссалари —
Келажакнинг чойхонасида
Келажакнинг Матмусалари.

Матмусага айтар Матмуса:
— Шу йил уч юз ёшга тўламан.
Оҳ, бир зумда шунча йил ўтса!
Ёқа ушлаб ҳайрон бўламан.

Жавоб айтар Матмуса: — «Адаш,
Уч юз нима, беш юзимда ҳам
Жуда ширин дунёда яшаш,
Ҳеч ўлгиси келмайди одам».

Бошқаси дер: — «Тез ўтса давр,
Сабаб камроқ бўламиз Ерда.
Гоҳ жойимиз Альфа Кентавр,
Гоҳи манзил — Андромеда».

Туртинчиси айтар: — «Ўзимга —
Тўқман, йўқдир ҳеч кимдан камим.
Бир ташвишим — «бутлов қисм»га
Кетаётир барча топганим.

Етти юзга кирса-да ҳамон
Ташламайди отам ароқни.
Алмаштирдик ўн уч ошқозон,
Ўн саккизта қора талоқни.

Яна айтар: — «Пул бор, осон бу,
Камбагалга аммо кўп қийин.
Бир тола соч миллион бўлди-ю,
Одам қадри бўлди бир тийин».

Янги минг йил остонасида
Ҳасратлашар, кўп ғуссалари —
Келажакнинг чойхонасида
Келажакнинг Матмусалари.

МАТМУСАНИНГ ШЕЪРЛАРИ

СЎЗ БОШИ

Мени ёзди бир шоир,
Қўлимга дутор тутди.
Кийдириб қўйди тандир,
Сўнгра бирдан унутди.

Сабаб бордир ҳарқалай,
Нима дея оламан?
У ёзмаса не қилай,
Ўзим ёзақоламан.

МУАЛЛИФИМ ТЎҒРИСИДА

У шеър ёзиб бир замон,
Кўп хатога йўл қўйди.
Ўзи бўлиб пушаймон,
«Э, воҳ» дея қўл қўйди.

ШОИРЛАР ҲАҚИДА

Китоб ўқиб шеърлар тўқимас шоир,
Ундан-бундан бир-бир чўқимас шоир.
Сабабини рўй-рост айтсам, умрида
Ўзидан бошқани ўқимас шоир.

ҲИКМАТЛАР

Ҳикматни мендан сўра,
Қунт билан эшит, чироқ!
Касал бўлгандан кўра,
Соғлом юрган яхшироқ.

Ҳикматни мендан сўра,
Айтаман ўйлаб узоқ.
Қашшоқ бўлгандан кўра,
Бой бўлган ҳам яхшироқ.

Ҳикматни сўра мендан,
Чунки йўл босдим йироқ,
Охир билдим, ўлгандан
Тирик юрган яхшироқ.

Ҳикматни сўра мендан,
Ўзинг билиб қўй бироқ:
Мендек ҳикмат айтгандан
Соқов бўлган яхшироқ.

ИҚРОР

Агар шахмат ўйнаганимда
Ўйлагандек ўйлаганимда,
Етти ўлчаб бир сурсайдим от,
Бўлмас эдим ҳар қадамда мот.

СИРНИНГ ҚАНОТИ

Сирни ёймоқ бўлсанг, бир оғиз сўз бас,
Радиога эълон қилиш шарт эмас.
Очмоқ ҳам керакмас интернетда сайт,
Ҳеч кимга айтма, деб бир кишига айт.

БИЗНИНГ МОТАМ

Аҳли аёл боғлаган бел,
Ичкарида тўкар ёш.
Ташқарида тумонат эл
Енг шимариб урар ош.

НАРХ-НАВО

Наво-қўшиқ, мусиқа, оҳанг,
Нарх маъноси баҳо бўлади.
Нархни кўриб ашула айтсанг,
Ўшанда нарх-наво бўлади.

ҚИЗИЛ ЧИРОҚ

Ичсам май, боқсам — қиз яноғи қизил,
Чексам — ўт, ўпсам — ёр дудоғи қизил.
Бир бор яшайдиган дунёда нега
Лаззат кўчасининг чироғи қизил?

АРСЛОН ВА ЭШАК

Номард хизматини қилишинг керак,
У сени эшак деб билиши учун.
Чангал уришни ҳам билишинг керак,
Арслон деб эҳтиром қилиши учун.

ЭСКИ ДАРД

Соғлом бўлсанг ишлаб хорма, оғайни,
Тумов бўлсанг ишга борма, оғайни.
«Фидойиман» деб ҳаммага уқтирма,
Бу эски дард, уни элга юқтирма.

УСТА КЕЛДИ

Уйимизга уста келди,
Мутафаккир тусда келди.
Касби битта, иши битта,
Гапи эса юзта келди.

Топинг деди, арра топдим,
Мих сугурдим, теша чопдим.
Бу ишларнинг орасида
Чой ташидим, носга чопдим.

Гишт буюрди, тош буюрди,
Икки дастёр ёш буюрди.
Тушлик учун барра кабоб,
Кечқурунга ош буюрди.

Қум ташидим, тупроқ уйдим,
Оёқ ювса сувлар қўйдим.
Мизғиб олай деганида
Тўшак солиб ёстик қўйдим.

Дебмидимки, қул бўлайин,
Меҳмон қилиб пул тўлайин.
Уста бўлмай ўлсин уста,
Уста топмай мен ўлайин.

ДҰНДИҚЧА
(Уйланишдан олдин ёзилган)

Ҳўй, дўндиқча, хўй,
Ҳўй, ингичка бел.
Бошқаларни қўй,
Қучоғимга кел.

Бунчалар, вой-бўй,
Ошигинг кўпдир.
Бошқаларни қўй,
Ўзимга ўптир.

Мақсадга етдик,
Илоҳо омин!
Овулга кетдик,
Ҳачиримга мин.

БОЙ ВА КАМБАҒАЛ

Бой ичади сара май
Камбағалга қарамай.
Камбағал топмас арақ.
Сув ичиб кайфи тарақ.

НАСИҲАТ

Бахт аршига чиққаннинг
Оёгидан ушлама.
Худо ерга тиққаннинг
Калласига муштлама.

**БОЛАЛИГИМ —
БОЗОРИМ**

УКАМНИНГ «ЖАНГИ»

Укам миниб «саман от»ини,
«Қилич» ушлаб чиқипти жангга,
Бешта душман самолётини
Йиқитдим, деб мақтанди менга.

Аввалига кулдим роса ҳам,
Ҳазилдир деб укам сўзлари.
Сўнг ҳовлига чиқиб қарасам,
Ётар эди беш ўлик ари.

1952

НУТҚ ҲАҚИДА

Ҳар сўзида «бу», «ану»,
«Ҳалиги», «сўнг», «анақа»,
«Бу-бу» дейди — нима бу?
«Унақа»си — қанақа?
Тилига келиб қолган
Сўздан қайта олмаса,
«Бу» қўшмасдан саволга
Жавоб айта олмаса.

Гоҳи қовушмай сўзи,
Гапидан тўхтаб қолса.
Яхши билса ҳам ўзи,
Зўрғагина «3» олса.
Ўзингиз ўйлаб кўринг,
Нима, бу, қанақаси?
Қачон қолар Ўткирнинг
«Нима», «бу», «анақаси»?

Одатланганман, дединг,
Тўғри, ҳамма гап шунда.
Лекин, ахир, ўз тилинг
Ўзингга бўйсунсин-да.

Тўғри, аниқ гап тузиб,
Жавоб бергин сўроққа.
Хизмат қилсин ҳар сўзинг
Фикрингни тўлатмоққа.
Мазмун номли мўлжалга
Сўз — отилган ўқ бўлсин.
Нишонга тегмай қолган
Битта ўқ ҳам йўқ бўлсин.

Дўстим Ўткиржон, буни
Ёдингда тут ҳар доим,
Оташин нотигини
Минбарлар кутар доим.

1954

ОЙГА УЧСАК...

— Ойга учсак, Холжонни ҳам
Оламизми?

— Ҳамма учса, ахир, ошнам,
Қоламизми?

— Аргимчоқдан қўрқдинг, Холжон.
Кўрмайсанми?
Учар бўлсак Марсга томон,
Қўркмайсанми?

— Дўстлар, сизни ҳеч уятга
Қўярмидим?!
Анвар ўзи қўрқитмаса,
Қўрқармидим?!

1960

ВЕРГУЛ ҲАҚИДА

Вергул ўзи қайдан келган?
Қингир-қийшиқ жойдан келган.
Янги чиққан ойдан келган,
Шовва бўлган сойдан келган.

Мерган тортган ёйга қаранг,
Вергул ўша ёйдан келган.
Ёки буқур тойга қаранг,
Ершов ёзган тойдан келган.

Сизга аёндир, ҳойнаҳой,
Ҳов камалак тугилган жой.
Вергул ўша жойдан келган.

Вой оёгим, белгинам вой,
Дейди хасса тутган бобой,
Вергул у бобойдан келган.

Вергул айни пилла қурти,
Айтинг, қайда пилла юрти?
Вергул узоқ Хитойдан келган.

Йўқ, бир замон афандининг
Бир пой кавуши йўқолган,
Вергул ўша бир пойдан келган.

1991

БИР ЁЛҒОНДАН ҚИРҚ ЁЛҒОН

Каминаи камтарин —
Фалончиев Фалончи.
Мен бир ўзим ростгўйман,
Қолган ҳамма — ёлғончи.

Ёшимни сўрасангиз,
Юз ойлик чақалоқман.
Қотмадан келган дароз,
Пакана бақалоқман.

Хуш кўрганим музқаймоқ,
Ҳаммомга тушиб ейман,
Устига мурч сепиб,
Шўр бодринг қўшиб ейман.

Димлаб есанг — соз узум,
Хом емакка шолғомдир.
Тескарисин айтсалар,
Ишонманглар, ёлғондир.

Яна бир суйганим — ов,
Амаким билан бирга
Ҳар якшанба чиқамиз
Балиқ овига қирга.

Қўштиғли милтиқ билан
Сазанларни отамиз.
Тунаб қолсак, лайлакнинг
Уясида ётамиз.

Дерлар: уғлон ёшидан,
Менга ҳақиқат доя.
Умримни бир бошидан
Қилай сизга ҳикоя.

Келишим бўлганда шарт
Мен камина оламга
Онамнинг вақти бўлмай
Ялинибди холамга.

Холам бувимга айтиб,
Бувим янгамга айтиб,
Янгам аммамга айтиб,
Аммам ҳаммага айтиб,

Ҳамманинг вақти бўлмай,
Ўртада чиқиб жанжал,
Омадим келмаса сал —
Қолар эдим туғилмай.

Отам шўрлик айрилиб
Чўнтакдаги боридан,
Мени сотиб олибди
Чоршанба бозоридан.

Хола, ҳолингиз қалай?
Алам қилсин, аммавой!
Туғмасангиз, туғилмай
Қолармиди Жумавой?

Билиб қўйсин элу-юрт,
Мен дунёга келган кун
Ўттиз биринчи февраль,
Соат икки, кечқурун.

Бешикда ётганимда
Бир воқеа юз берган.
Айтиб берай,
Жумавой
Рост айтишга сўз берган.

Сўргичим сўриб ётсам,
Эшикни очиб тўғри
Мен ётган уйга кирди
Қора барзанги ўғри.

Тахланган кўрпаларни
Бир-бир олиб ташлади.
Бисот сандиқни очиб,
Шошмай тита бошлади.

Шўрликнинг хабари йўқ
Қараб турган кишидан.
Мен кузатиб турибман
Говрапеш тирқишидан.

Қулай фурсат келишин
Мўлжаллайман узоқдан.
Аста-секин қўлимни
Бўшатаман қўлбоғдан.

Сандиқни титиб бўлиб,
Келгач бешик қошига.
Сумак билан туширдим
Ўғрининг қоқ бошига.

Барзанги гурс йиқилди,
Сўнг туриб қочиб қолди.
Шошганидан эшик ҳам,
Сандиқ ҳам очиқ қолди.

— Эй, номард, — деб
қичқирдим, —
Қочсанг уриб шаталоқ,
Эшикни ёпиб кет-да,
Шамоллайди чақалоқ...

Бу биринчи ҳикоям,
Қурбонингиз бўлайин.
Сизни бир бор алдасам,
Тил тортмасдан ўлайин.

Сўзга беринг эътибор,
«Бир бор» дедим, «минг
бор»мас.

Мени ақли бутунлар
Ёлғончига чиқармас.

Ичим тўла ҳикоя,
Қирқтасини айтаман.
Дам олинглар, ҳозирча
Сўзимни тўхтатаман.

1991

ДАРАХТЛАР СУҲБАТИ

ҚАРАҒАЙ

Бўйин чўзиб
Қарағай
Ён-атрофга
Қарағай.
Дер у:
Барча дарахтдан
Баланд аканг —
Қарағай.

ТЕРАК

Мен теракман,
Теракман.
Мен ҳаммага керакман.
Осмон менинг
Елкамда.
Мен оламга
Тиргакман.

МАЖНУНТОЛ

Бошим эгик
Мажнунҳол,
Мажнунтолман,
Мажнунтол.
Дам олсангиз
Соямда,
Мен сизлардан
Мамнун тол.

АРЧА

Мен арчаман,
Арчаман.
Мен хурсандман
Барчадан.
Атрофимда
Айланиб
Ҳеч чарчаманг,
Чарчаманг!

ОЛМА

Мен сизларнинг
Олмангиз,
Хомлигимда
Олмангиз,
Нортожига
Ўхшаб сўнг
Вой қорним, деб қолмангиз!

ЎРИК

Қантак ўрик
Отим бор,
Хўп мазали
Тотим бор.
Мағизимга беркитган
Қантим бор,
Новвотим бор.

ШАФТОЛИ

Сарик, оқ шафтолиман,
Заргадоқ
Шафтолиман,
Мақтаниб ултирмайман,
Манандоқ
Шафтолиман.

ЁНҒОҚ

Мия каби
Шаклим бор,
Бошим тўла
Ақлим бор.
Мени еган
Донишманд
Бўлур деган
Нақлим бор.

НАШВАТИ

Мени дерлар
Нашвати,
Шарбатларнинг
Шарбати,
Мазаларнинг
Мазаси,
Лаззатларнинг
Лаззати.

ГИЛОС

Мен гилосман,
Қулоқ сол,
Рангим олу
Тотим бол,
Топсанг қўшалоғимни
Қулоғингга
Тақиб ол.

1962

ФАРҒОНА ЙЎЛЛАРИДА

ҲОЖИ ОТА МАРФИЛОНИЙ СЎЗИ

Етмиш йиллик умрим ўтди хорижда
Юздан ошган Ҳожи отанг бўламан.
Тирик юрдим Истанбулда, Парижда,
Она-юртдан айру қандоқ ўламан?

Қандоқ кетай Ватанимни кўрмай ҳур,
Илҳақликдан зўр дунёда ҳеч дард йўқ.
Мана, етдим муродимга, минг шукур,
Энди, болам, ўладиган номард йўқ.

1993

ДЕМАНГ, ШОИР ТИНИБ КЕТДИ

Деманг, шоир тиниб кетди,
Сиёсатга иниб кетди.

Ва ё айтмангки, мўрт толдек
Шамолларда синиб кетди.

Сиз, эй лутф баҳрида гаввос,
У сизни соғиниб кетди.

Деманг, шоир жимиб кетди,
Ғазал ёзмай тиниб кетди.

Тиниб кетса, билингизки,
Ёғоч отга миниб кетди.

1996

ИГНАНИНГ ҲАСРАТИ

Игна айтар эмиш инсонга,
Қадримга ет, кўзни оч, дермиш.
Кийим тикдим жумла жаҳонга,
Ўзим эса — ялангоч, дермиш.

Асли унга либос нима гам,
Бу ҳасратнинг сабоғи бордир.
Шу беминнат игначанинг ҳам
Раҳматга зор қулоғи бордир.

2005

МЕҲМОН ВА МЕЗБОН

(Ўзбекчилик лутфларидан)

— Мени меҳмонга айтсангиз,
Туртмасангиз борай,
Юмшоқ ўрнимдан бўйрага
Сурмасангиз борай.
Қовогингиз осиб, лабни
Бурмасангиз борай.
Томогимга ханжар тираб
Турмасангиз борай.
Менинг учун темир қафас
Қурмасангиз борай.
Қамаб мени аямасдан
Урмасангиз борай

— Сиз мен учун азиз меҳмон,
Туртарканман нега?
Юмшоқ жойдан қоқ бўйрага
Сурарканман нега?
Қовогимни осиб, лабим
Бурарканман нега?
Бўғзингизга ханжар тираб
Турарканман нега?
Сизнинг учун темир қафас
Қурарканман нега?
Ким ўз меҳмонин урипти?
Урарканман нега?

— Борсам, юқори чиқинг, деб,
Мени туртасиз-ку,
Хоҳлаган жойимни бермай
Тўрга сурасиз-ку.

Паққос ошингиз емасам,
Лабни бурасиз-ку,
Май ичмасам, ханжар тираб
Зўрлаб турасиз-ку,
Кетай десам, қўймай темир —
Қафас қурасиз-ку,
Нодонга ҳамсуҳбат қилиб
Мени урасиз-ку.

1994

КЕКСАЛИК ГАШТИ

Қарилик гаштини мақташдан кўра,
 Мухбир болам, уни бизлардан сўра.
 Мана, биз бу гаштни сураётирмиз,
 Эрталаб инқиллаб тураётирмиз,
 Оғриқдан қақшаган белимиз силаб,
 Кавушимиз судраб, чунон имиллаб,
 Деворга таяниб юраётирмиз,
 Қарилик гаштини сураётирмиз.

Билақдан куч кетган, кўздан эса нур,
 Пашшамизни зўрға қўриётирмиз.
 Бир вақт юз-юз отиб қилардик ҳузур,
 Энди валокардин ураётирмиз,
 Келар ичимиздан хўрсиниқ чуқур,
 Асқар тоғ эдик-ку, нураётирмиз.
 Кўнамиз, не илож, шунга ҳам шукур,
 Ҳарқалай кўз тирик, кўраётирмиз,
 Қарилик гаштини сураётирмиз.

Қариликни ҳавас қилмагин, болам,
 Ёмон кўринади кўзингга олам.
 Қариганда ачиб қоларкан одам,
 Баъзан бобов бўлиб хураётирмиз,
 Қарилик гаштини сураётирмиз.

Қарилик гашт эмас, юлғунли дашт ул,
 Қарилик тикандир, ёшлик эса гул,
 Ёшликка не етсин, у ўзи маъқул,
 Ёшлик хазинадир, қарилик — бир пул.
 Йигитларга айтар насиҳатим шул:
 Ёш ёшлиқда ёшлик гаштини сурсин,
 Кексалик ҳам келар, уни ҳам кўрсин,

Ҳозирча қаришга шошмасдан турсин —
Белангиси қурсин, йўтали қурсин.
Агар маъқул бўлса фахрий деган ном,
Барча нишонимиз олиб, бир оқшом
Ёшлигини бизга қарз бериб турсин.
Қарилик гаштини мақташдан кўра,
Мухбир болам, уни бизлардан сўра.

1996

ФАРҒОНА ЙЎЛЛАРИДА

Дейдиларки, эр кишининг
Уялгани ўлгани.
Фаргонанинг йўлларида
Қувиб ўтдик «Волга»ни.

Довон ошиб, шамол бўлиб
Учар бизнинг «Жигули»,
«Жигули»мас, гўё Дулдул,
Нақд Бойчибор дегули.

«Жигули»да биз — тўрт улфат,
Дунё билан иши йўқ.
Ўзимиздан жуда мағрур,
Бизга етар киши йўқ.

Кечқурунги базми жамшид —
Тўйга шошиб борамиз.
Кўринган ҳар гилдиракни
Қувиб ошиб борамиз.

Бир пайт бизнинг жайрон тойни
Билолмадик не сабаб,
Пачоққина «Запорожец»
Қувиб қолди, во ажаб.

Ўзмоқ бўлиб йўлни гоҳ сўл,
Гоҳи ўннга салади.
Тумов бўлган хўроз каби
Бибилдогин чалади.

Бизлар эса бўш келмаймиз,
Мингга қўйиб босамиз.
Қий-қийлашиб, тил кўрсатиб,
Масхаралаб қочамиз.

«Запорожец» нима бўпти,
Қувиб ўтдик «Волга»ни.
Бос, дер Парпи, эр кишининг
Уялгани — ўлгани.

Рихситилло қичқиради:
«Тогорангни нари ол».
Эгамберди қаҳ-қаҳ урар:
«Эски қумгон, яхши қол!».

«Запорожец» чидамади,
Тўрт улфатни гангитиб,
Шартга йўлни қирга солди,
Ҳаммаёқни чангитиб.

Тариллади, вариллади,
Қувиб ўтди, воҳ, қаранг!
Қувиб ўтиб машинани
Йўлга қўйди кўндаланг.

Биз тўхтадик. Йўл беркилган.
Ўтишга ҳеч имкон йўқ.
Тўртов ҳайрон ўлтирибмиз,
Тиззаларда дармон йўқ.

«Запорож»дан чиқиб келди
Фаргоналик барзанги.
Барзангининг ҳар елкаси
Нақд Чотқолнинг харсанги.

Белбоғига осиб олган
Пичоғи ҳам бир қулоч.
Қалтираймиз, оддга йўл йўқ,
Қайтишга ҳам йўқ илож.

Машинани ташлаб қочсак,
Қаерга ҳам кетармиз?!
Битта-битта ушлаб олиб
Чавақласа нетармиз?!

Ана, қаддин ростлади у,
Сўнг атрофга аланглаб —
Бизга қараб аста юрди
Кинг-Конг мисол лапанглаб.

Шу пайт илож бўлса эди
Биз тўрт аканг қарағай
Тошкентгача қочар эдик
Орқамизга қарамай.

Яқин келди, салом берди,
Эртақларда дейдилар:
Девлар аввал салом бериб,
Кейин тутиб ейдилар.

Деразадан қўлни тикди.
Улкан, жундор, даҳшат қўл.
«Сўрашайлик» демаганда
Додлар эдик, шимлар хўл.

Гулдираган овоз билан
Гап бошлади: «Минг узр.
Йўлингизни тўсиб сизни
Қилган бўлсам беҳузур.

Машинангиз гилдираги
Бўшаётир, акалар.
Мотордан ҳам мой кетганга
Ўхшаётир, акалар.

Шуни айтиш учун қувиб,
Йўлни тўсдим, кечиринг!
Энди ўзим кўриб берай,
Мотор ўтин ўчиринг».

Шундай дея кириб кетди
Машинанинг тагига.
Сўнгра чиқиб насос урди
Орқа гилдирагига.

Сеҳрланган одамлардек
Турар эдик биз ҳайрон.
Қарашайлик десак қўймас:
«Фарғонага сиз меҳмон».

Иш ораси латифалар
Айтиб яна кулдирди.
Хуллас, шу кун деҳқон йигит
Бизни тирик ўлдирди.

Ишни созлаб, ариқчада
Ювар экан қўлини,
Сўраб борар манзилимиз,
Айтди яқин йўлини.

Сўнг бор қараб машинага,
Ён кўзгуни тузатди.
«Оқ йўл», деди, ўзи кетмай
Аввал бизни кузатди.

«Хайр, қамчи босинг, энди
Тойчогингиз ҳеч толмас.
Бизнинг эски қумғон тугул
Самолёт ҳам етолмас».

Йўлга чиқдик изза бўлиб,
Қип-қизариб, шарманда.
Энг ёмони кейин бўлди —
Тўйхонага борганда.

Остонада ўша йигит
Бизни кутиб турарди.
Қўлда қумғон, елкасида
Сочиқ тутиб турарди.

Кўзи кулиб боқар эди,
Сир бермасди у бироқ.
Бундан кўра бизни тутиб
Урса эди яхшироқ.

Ўзимизга аён шу кун
Бўларимиз бўлгани.
Дейдиларки, эр кишининг
Уялгани — ўлгани.

1996

ШАХМАТ УСТИДА АЙТИЛГАН ШЕЪР

Мен эркак ўрнида туришим керак,
Ё хотин измига юришим керак.

Хотиннинг тўй, лозим омадаси кўп,
Ҳа, деса лаббай, деб туришим керак.

Ҳа, деса лаббай, деб туришим учун
Уйимда пул завод қуришим керак.

Уйимда пул завод қура олмасам,
Энг катта банкани уришим керак.

Энг катта банка ҳам қўлдан келмаса,
Ҳа, деса шалвираб туришим керак.

Шалвираб турувчи эркак бўлгандан,
Йўқ бўлиб, дунёдан қуришим керак.

Дунёдан йўқ бўлиб кетмаслик учун,
Мен эркак ўрнида туришим керак.

Яъни эркакларнинг ишини қилиб,
Мазза қилиб шахмат суришим керак.

1996

ЗАМОНА ЗАЙЛИ

Ўғлим ошно бўлди «Бони-Эм» билан,
Ранжидим, мақомни тингламайди, деб.
Энди хафа бўлар ўғлим ўғлидан
Нодон «Бони-Эм»ни англамайди, деб.

1997

ШОИР ВА ТАНҚИДЧИ

Танқидчидан андак ҳайиқиб,
Ҳурматлаймиз, қулоқ соламиз.
Мунаққидлар шарҳини ўқиб,
Ўз шеъримиз англаб оламиз.

1997

МЕНИНГ ЁРИМ

(Айтишув)

Менинг ёрим кичкина, йўқдеккина,
Тўппончадан отилган ўқдеккина.
Тотли сўзин эшитиб эрталабдан
Кечга қадар юрамиз тўқдеккина.

Менинг ёрим қорача, холдеккина,
Арининг думидаги болдеккина.
Бизнинг аҳвол — қуймичга ари босиб
Беланги даволаган чолдеккина.

Менинг ёрим ингичка, мўрдаккина,
Мўрдаккина бўлса ҳам, зўрдаккина.
Тунов кун бир кўтариб ерга урди,
Гозгина эдим, бўлдим ўрдаккина.

Менинг ёрим сайроқи қушдеккина,
Сайроғи қулоғимга хушдеккина.
Гапларини тинглайман сакраб, сакраб,
Ҳаммомдан кейин совуқ душдеккина.

Менинг ёрим кампиру — қиздеккина,
Сиздек эдик, сиз бўлинг биздеккина.
Музхонада ҳар нарса узоқ турар,
Узоқ яшаб юрибмиз муздеккина.

1998

ШЕЪР ЁЗГАНДА

(Озод Шарафиддиновга)

Шеър ёзганда юрак сўзидан
Бошқа сўзни уққан эмасмиз.
Нозирларнинг қаттол кўзидан,
Ғазабидан қўрққан эмасмиз.

Фақат шеър ростмана тиниб
Етилмаса, хом чиқса бехос,
Устоз Озод Шарафидинов
Қовоғидан қўрққанмиз, холос.

2000

ТАҚДИРДА БОР ЭДИНГ

Кўнглинг борми, десам, «Эй, бор-бор!» — дединг,
Лол турсам, «Тур-тур»ни юз, минг бор дединг.
Тушундим, ёнингга бордиму турдим,
Чунки пешонамда ўзинг бор эдинг.

2000

ХОТИННИНГ АЗОБИ

Хотин азоб берса ёмонга йўймай
Англа, у ўз бурчин адо этади.
Эрини тинчитиб жойига қўймай
Дунёдан у қандоқ тинчиб кетади?

2001

КАРАШМА

Қиз боланинг рост гапи оздир,
Ёлгонлари бисёр, адашма.
«Тегманг менга», дегани — ноздир,
«Нари туринг», деса — карашма.

Ишва билан «Қуриб кетинг», дер,
Кўнгилга ҳеч қаттиқ олмагин.
«Ўлинг» деса, яшнаб юравер,
«Қочинг» деса, қочиб қолмагин.

Ҳеч гул борми, ахир, тикансиз,
Тиканига фидо қилгин жон.
Бир кун айтар: — Ёмон экансиз,
Маъноси: — Сиз — энг яхши инсон!

2002

ОЖИЗ КЎЗЛАР

Кўзидан шикоят қилар қария:
«Менга нима бўлди, ҳайронман ўзим.
Қов узоқда турган кулранг Нексия
Рақамини яхши илғамас кўзим».

Уни ўраб олган бир тўп ўғил-қиз
Хўрсиниб тинглашар чолнинг сўзини.
«Эй, отахон, — дерлар, — биз кўрмаяпмиз
Ўша Нексиянинг ҳатто ўзини».

2002

ҚЎЛИНГНИ ПАРДАЛАР ҚИЛДИНГ...

Ёр юзини бир кўрмоққа зор,
Фарёд қилиб ўтди устозлар.
Замон ўзга энди, ўзга ёр,
На парда бор, на ишва-нозлар.

Мумтоз шоир қайтса тирилик,
Ўзга байтлар айтиб кетарди.
Қўлни юзга пардалар қилиб,
Замонига қайтиб кетарди.

2004

«ТАРБИЯ»

Жиян тоғасига «жиннисан» деса,
Ота танбеҳ берди ўглига секин:
Тоғанг катта одам, каттани эса
Сизлаш керак, ўғлим, «жиннисиз», дегин.

1994

ПАРИШОНХОТИРЛИК

Ёддан чиқмасин, деб, хаёл аралаш,
Ҳар кеч унга одат режа қоралаш.
Рўйхатни батафсил ёзару аммо
Тонгда эсдан чиқар қоғозга қараш.

1995

ТОПИШМОҚ

Топишмоқ айтади менга набирам:

— «К» дан бошланади, ҳар уйда бор, — дер, —
Содда иш асбоби ...

Мен, кетмон, десам,

Набирам кулади: — Йўқ, бу — компьютер!

2005

ГЎДАК

Эркаланиб, тилда бол билан
Кайхисравни от қилди гўдак.
Соддагина бир савол билан
Афлотунни мот қилди гўдак.

2005

ЗАМОН ЖОНОНИ

Десам, мен сенга парвона,
У бепарвода парво на?

Замон жонони фарқ этмас
На жон, жонон на, жоно на.

Ғазал ҳам бир, ғизол ҳам бир,
Не фарқ девону девона?

Писанд этмас сўзим дурин,
Ўзим дур, дейди Дурдона.

Дил англаз дил тополмасман,
Бу савдо на, бу савдо на?

Қочиб парвоси йўқлардан,
Кетарман, қайда Фарғона?

2006

ТАЙЁРАДА

Парвоз чоги тайёранинг дилбар келини
Кўк тоқини бизга тахти Сулаймон қилди.
Лекин эълон ўқиганда ўзбек тилининг
Давлат тили бўлганига пушаймон қилди.

1998

ЎЗБЕКНИНГ СЎЗЛАРИ

Ўзбекнинг хўп сўзлари бор.

Меҳрибон эр –

Гапин айтиб сизларни бир кулдираман:

У хотинга, меңдан олдин ўлмагин, дер,

Қўшиб қўяр, ўлсанг худди ўлдираман.

2006

ДАНГАСАЛАР

Гайратлилар елиб-югуриб,
Меҳнат билан мудом овора.
Дангасалар эса уй суриб,
Ётиш учун излашар чора.

Ишчан азал тинмай ер чопган,
Ўғир туйган, совурган сомон.
Ялқов ўйлаб чархпалак топган,
Ижод қилган шамол тегирмон.

Парвоз этсам юксак самода
Замонавий лайнерда букун,
Раҳмат дейман ёруғ дунёда
Дангасалар борлиги учун.

Йуқса юрар эдик, ҳойнаҳой,
Ҳануз яёв, чангитиб тупроқ.
Хуб юртим бор, хаёлкашга бой,
Ишчанидан ўйчани кўпроқ.

Рост айтсам, бу менинг ҳам дардим,
Холимасман бу касалиқдан.
Гайрат қилсам бир касб топардим,
Шоир бўлдим дангасалиқдан.

Ётоқчилар ҳолини тушун,
Эй дўст, бунга чидаган чидар.
Шахталарда узала тушиб
Ётиб ишлар қора кончилар...

Бизнинг меҳнат шундоқ,
Нима бор —
Дабдабаю асъасаларга.
Сизлар тинманг, ишланг фидокор,
Халал берманг дангасаларга.

2006

НЕГА ЯПОН ЮЗ ЙИЛ ЯШАР?..

Нега япон юз йил яшару
Ўзбек бунча ёшга бормайди?
Чунки япон биздек қоронғу
Саҳар туриб ошга бормайди.

Таъзияда эл кўзи учун
Минг кишилиқ зиёфат қурмас.
Ҳайити йўқ, бел боғлаб уч кун
Шамдай қотиб кўчада турмас.

Гарчи биздан юз бор фаровон,
Гарчи биздан юз карра тўқдир.
Тўй харжида юзта бой япон
Бир камбағал ўзбекча йўқдир.

Бу сўзимни японга айтсам
Деди баттар қисиб кўзини:
— Япон бундоқ яшолмас ҳеч ҳам,
Харакири қилар ўзини.

2006

ҲАЗРАТ ХИЗР ВА ЗАМОН АЁЛИ

Бу эртак эмас ё шоир хаёли,
Ҳангома ҳам эмас суҳбат қизирга.
Шу кунларда бизнинг замон аёли
Учради ногаҳон Ҳазрат Хизрга.

Ул Алайҳиссалом, одатга кўра,
Тила тилагингни, деб қилди хитоб,
Хизрман, хоҳлаган нарсангни сўра,
Муҳайё қилурман барини шитоб.

Эртак ҳақиқатга айланган даврон,
Ҳайратни унутган бизнинг аёллар.
Айниқса, уларга хуш келар ҳар он
Тила тилагингни, деб турса чоллар.

Жувон лол қолмади, арз қила кетди,
Рўйхат айта кетди беҳаду поён.
Ҳазрат чарчаб ўлар ҳолатга етди,
Хизр бўлганидан юз минг пушаймон.

Шўрлик кўкка қараб ҳасратда, доғда,
Деди: ишингни ол, ё парвардигор.
Йўқ эса, эй тангрим, ёруғ дунёда
Мени аёлларга дуч қилма зинҳор.

2006

ЁМОН ДЕБ БЎЛМАС

- Шанғи хотинингдан маҳалла безор,
Нега чурқ этмайсан, бардошинг тўлмас?
- Не қилай, меники ўша дилозор,
Ўз хасмингни эса ёмон деб бўлмас.

- Мана, қутилдинг-ку, хотининг кетди.
Кўрган кунларинг айт, ичга солма, бас.
- У аёл бировнинг хотини энди,
Бировнинг хасмини ёмон деб бўлмас.

2007

СОЧИЛГАН БАЙТЛАР

* * *

Майли тойсам, майли ёрсам бош,
Ҳовлим бўлсин фақат мармар тош.

* * *

Ҳар берк йўлнинг битта очиқ йўли бор,
Унда нафснинг узатилган қўли бор.

* * *

— Урмас уни нега жин?
— Жиндан зўрроқ мегажин.

* * *

Лаб чўзишдан олдин ўпгани,
Босиб олиш керак ўпкани.

* * *

Эринчоқ кам яшар, нимага десак,
Яшамоқ учун ҳам ҳафсала керак.

* * *

Бугун сўфи кечаги кўр, кар атеист,
Кўр, кечаги сўфи бугун — каратеист.

2009

РОСТ ГАП

Туққанингга рост гап ёқмаса,
Хотинни-ку гапирмаёқ қуй.
Ростгуй эрнинг ҳар куни — аза,
Ёлгончининг бутун умри — туй.

Сен ёрингга тўқиб ташла байт,
Париваш де, ата сарвиноз.
Рост гапингни мажлисларда айт,
Тўғри сўзни газетага ёз.

Писта кўмир қовурса ёринг,
Сен ўшани оҳ-оҳ деб егин.
Ташаккур айт совурса боринг,
Заҳар сочса «асалим» дегин.

Тўлиб кетсанг тоғларга бақир,
Садо берсин нолаларингга.
Хотинингни «жоним» деб чақир,
У онадир болаларингга.

У жонфидо, умрингга ҳамдам,
Фақатгина бир айби бордир.
Айби шуки, ёлгон бўлса ҳам
Битта ширин сўзингга зордир.

Аслида-ку гуноҳ ёлгон гап.
Лекин гуноҳ тўла дунёда
Ёлгон гапир аёлни мақтаб,
Рост гап йўқдир бундан зиёда.

2009

БУЮК САДОҚАТ

Шоирларнинг бари бевафо,
Қуш хотинлик бари-бариси.
Битта уйда эр-хотин аро
Кундош яшар — илҳом париси.

Бир истисно — Навоий ҳазрат,
Садоқати даҳоларга хос.
Устоз икки паридан фақат
Биттасига уйланган холос.

2009

НҮНОҚ ШОИРЛАР

Биз бир замон муҳаррир бўлдик,
Қисмат экан, бўлдик ноширлар.
Ўлсак ёмон шеърлардан ўлдик,
Адо қилди нўноқ шоирлар.

Қулёзмалар ўқирдик дил гаш,
Кўргилиқдан оҳлар урардик.
Сўзи чалкаш,
Ўзи жанжалкаш
Шеърбозлардан қочиб юрардик.

Йиллар ўтди.
Танидик одам,
Дунё надир, қилдик тафаккур.
Энди ўша ташбиҳи мубҳам
Нозимларга деймиз ташаккур.

Кўп зотларни кўрдик,
Алҳазар,
Ёқа тутдик, астағфируллоҳ!
Энди бизга энг гўр байтёзар
Валий бўлиб кўринар, биллоҳ!

Шеър йўлласа —
Ҳатто саёз, хом —
Ёш шоир ё ҳаваскор бахши
Мақтаб-мақтаб тилаймиз илҳом,
Шеър ёз, деймиз, ёзганинг яхши.

Сени шоир билишмаса ҳам,
Шеърингни чоп қилишмаса ҳам,

Қофияси келишмаса ҳам,
Шеър ёза бер, ёзганинг яхши

Оқ қоғозга қоматинг эгиб,
Оқ кўнгилга умидлар экиб,
Муҳаррирлар жонига тегиб,
Шеър ёза бер, ёзганинг яхши.

Бахтни уйғоқ тунлардан сўра,
Бўлма кину ҳасадга жўра,
Юмалоқ хат ёзгандан кўра,
Шеър ёза бер, ёзганинг яхши.

Дунё нўноқ шеърга тўлса ҳам,
Мунаққидлар хуноб бўлса ҳам,
Диди нозик ўқиб ўлса ҳам,
Шеър ёза бер, ёзганинг яхши.

Зинҳор-зинҳор бу ишдан тўйма,
Ишқибозлик умрнинг нақши.
Бизга ўхшаб ёзмасдан қўйма,
Шеър ёза бер, ёзганинг яхши.

2009

ЎЗБЕК БЎЛИШ ОСОН ЭМАСДИР

Инсон ҳар ким бўлмоғи мумкин,
Гайрат қилса, қунт қилса басдир.
Бир рутба бор оламда лекин —
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Кўп юрт кўрдим, кўп кездим жаҳон,
Кўра-кўра келтирдим имон:
Араб бўлиш, рус бўлиш осон,
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Япончилик демайди япон,
Немисчилик демайди олмон,
Ўзбекчилик бор бўлсин омон,
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Ўзбек бўлиш фидолик демак,
Роҳатидан жудолик демак,
Шаън деб, ор деб адолик демак,
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Дини — поклик, инсоф, мурувват,
Тариқати — мардлик, футувват,
Дусти — меҳнат, ёри — уқубат,
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

У ҳаммани ўйлаши керак,
Кўнгил олиш, йўқлаши керак.
Ўзбек қачон ухлаши керак?
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Боласига макка, мош берган,
Дошқозонда юртга ош берган,
Борми бундоқ урфга дош берган,
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Битмас ишни битирувчи халқ,
Йўқни топиб келтирувчи халқ,
Егувчимас, едиргувчи халқ
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Оғиз очмас каму кўстидан,
Ҳасадгўй кўп лекин дўстидан,
Ошини еб кулар устидан.
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Қонда бор феъл — ҳиммати баланд,
Файз-барака шу феълга монанд.
Минг йилларни кўрган донишманд
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Ўзбек азал яралган омил,
Фанда устоз, хунарда комил,
Фотиҳларга дарс берган оқил
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Неча бўлиб йўқликка маҳкум,
Тилдан, диндан бўлмаган маҳрум,
Синиб, сингиб кетмаган мардум —
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Даҳрийликка асло кўнмаган,
Гаҳ деганда қўлга кўнмаган,
Жанозасиз ўлик кўнмаган
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Миллат ҳисси борки, курашар,
Миллатман деб жам бўлиб яшар.
Ўз йўлини танлаган башар
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Янги аср, янги давронда,
Низоларга тўла жаҳонда,
Зўрлар тўқнаш келган маконда
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Бу идроку фаросат асри,
Кураш асри, жасорат асри,
Сабру бардош, матонат асри
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Ватанида янги бир ватан
Қураётир ўзбек қайтадан,
Осон эмас, такрор айтаман,
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Даст кўтармоқ замона юкин,
Юрт асрамоқ обод ва тўкин
Енгил ишмас, айниқса, букун
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Шеърим битди айни тонг саҳар,
Зухро майин тўкар эди зар.
Шу юлдуздек бағрида гавҳар
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

Қалби тўла меҳру зиёга,
Эътиқоди ёлғиз Худога,
Лаббайка, деб келган дунёга
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.

2009

МУНДАРИЖА

Кулгу — очиккўнгиллик гувоҳномаси (А. Обиджон).....	3
--	---

ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

«Дўстларимни ҳайрон қолдирар...».....	10
«Тинглайман кўп ўзбек сўзларин...».....	11
Шеър ҳақида шеър.....	12
Ёшлик.....	14
Шоир умри.....	15
Чумоли.....	16
«Болаларни шайтонлардан қўрқитмангиз...»...17	
Жон ширинми, қанд ширин.....	18
Кеча ва кундуз.....	19
Сурма.....	20
Сарв.....	21
Барг.....	23
Шоҳигул.....	24
Уйғотмагил.....	25
Узум.....	26
Ҳофизга.....	28
Дуторим тори иккидур.....	29
Гулнорини ўп.....	31
Гуллар базми.....	32
Гулчеҳралар.....	34
Тонг газали.....	35
Лола.....	36
Тароқ.....	38
Масал борким.....	39
Насихат.....	40
Соч мадҳи.....	41
Кўчамен.....	42

Бошиндадир.....	43
Истак.....	44
Ёш шоирларга.....	45
Темиртан даҳолар.....	48
Замин сайёраси.....	51
Мақбарадаги ёзувлар.....	53
Қалам ҳақи ва ойлик.....	54
Уч байт.....	55
Аруз ва бармоқ.....	56
Болалар.....	57
Тандир ҳақида эртак.....	59
Кузатиш.....	63
«Садоқат».....	67
«Совуқ чордоқларда...».....	67
«Совуқ чордоқларда қувғинди, шумшук».....	68
Муҳаррир.....	69
Кечикиш.....	70
Туй оқшомида.....	71
Ғафлат.....	72

ШУМ БОЛА

Баҳор мустазоди.....	74
Пиёла.....	76
«Гулмиди, райҳонмиди, жамбул?...».....	77
Севги келса.....	78
Жон тугамайди.....	79
Сир айтар гунчага гунча.....	80
Бевафо дўстларга.....	81
Биз англамаган жаҳон экан ишқ.....	82
Менда бор ишқ ичра ғам.....	83
Жумадан қолган одам.....	84
Биздан кейин ҳеч бир авлод қайта қурмасин.....	89
Эски ҳаммом, эски тос.....	93
Диагноз.....	98

Уятчанлик.....	100
«Амалдорлар талашиб ўрин...».....	102
Амалдорнинг ўлимига.....	103
Тўра йигит.....	104
Унтер Пришибеев.....	105
Кўрсаткич бармоқ.....	106
Қисмат.....	107
Қўғирчоқлар.....	107
Бўри чақирган мажлис ва беодоб от ҳақида....	108
Учкекен бозорида.....	111
Шоҳлар орзуси.....	112
Шум бола.....	113
Бизлар арра тортмоқдамиз.....	115
Оғриқли саволлар.....	116
Бу замон ғазали.....	118
Туш.....	119
Савағич.....	120
Керак.....	123
Трамвайда.....	124
Раис ва шоир.....	125
Давлат иши.....	126
Тушунган одам.....	129
Қитъа.....	130
Бизга сўз тегди кеча.....	131
Шаҳарми бу, қишлоқми бу?.....	132
Найнинг қисмати.....	136
Сен менга тегма.....	138
Қумурсқалар жанги.....	142
Ёмоннинг сўзи.....	145
Юбилей.....	147
Туш.....	149
Соф ҳавонинг фойдаси.....	151
Елим айтар.....	153
Бу кўҳна ҳасрат.....	154

Мажлис қилинг.....	154
Бир таваккалчи дейдики.....	157
Сиёсий сабоқ.....	158

ДОНИШҚИШЛОҚ ЛАТИФАЛАРИ

Матмусанинг қишлоғи.....	170
Матмусанинг қалпоғи.....	172
Матмусанинг лагани.....	173
Матмусанинг чархпалағи.....	174
Матмусанинг тандири.....	177
Матмусанинг уйланиши.....	179
Қизиқувчан матмуса.....	181
Матмуса – рассом.....	183
Матмусанинг дутори.....	186
Тандир кийган матмуса.....	189
Матмусанинг меҳмондўстлиғи.....	191
Матмусанинг кўшиғи.....	193
Матмуса ва ўғрилар.....	197
Матмусанинг Америка очиши.....	199
Матмусанинг ҳайкали.....	203
Матмусанинг эшак сотгани.....	209
Матмусанинг боғи.....	212
Келажакнинг Матмусалари.....	214

МАТМУСАНИНГ ШЕЪРЛАРИ

Сўз боши.....	216
Муаллифим тўғрисида.....	216
Шоирлар ҳақида.....	216
Ҳикматлар.....	217
Иқдор.....	218
Сирнинг қаноти.....	218
Бизнинг мотам.....	219
Нарх-наво.....	219
Қизил чироқ.....	220

Арслон ва эшак.....	220
Эски дард.....	221
Уста келди.....	222
Дундикча.....	223
Бой ва камбағал.....	224
Насиҳат.....	224

БОЛАЛИГИМ – БОЗОРИМ

Укамнинг «жанги».....	226
Олма.....	227
Нутқ ҳақида.....	228
Ойга учсак.....	229
Вергул ҳақида.....	230
Бир ёлғондан қирқ ёлғон.....	231

ДАРАХТЛАР СУҲБАТИ

Қарағай.....	235
Терак.....	235
Мажнунтол.....	235
Арча.....	236
Олма.....	236
Ўрик.....	236
Шафтоли.....	237
Ёнгоқ.....	237
Нашвати.....	237
Гилос.....	238

ФАРҒОНА ЙЎЛЛАРИДА

Ҳожи ота Марғилоний сўзи.....	240
Деманг, шоир тиниб кетди.....	241
Игнанинг ҳасрати.....	242
Меҳмон ва мезбон.....	243
Кексалик гашти.....	245
Фарғона йўлларида.....	247

Шахмат устида айтилган шеър.....	252
Замона зайли.....	253
Шоир ва танқидчи.....	253
Менинг ёрим.....	254
Шеър ёзганда.....	255
Тақдирда бор эдинг.....	256
Хотиннинг азоби.....	256
Карашма.....	257
Ожиз кўзлар.....	258
Кўлингни пардалар қилдинг.....	259
«Тарбия».....	260
Паришонхотирлик.....	260
Топишмоқ.....	261
Гўдак.....	261
Замон жонони.....	262
Тайёрада.....	263
Ўзбекнинг сўзлари.....	264
Дангасалар.....	265
Нега япон юз йил яшар?.....	267
Ҳазрат Хизр ва замон аёли.....	268
Ёмон деб бўлмас.....	269
Сочилган байтлар.....	270
Рост гап.....	271
Буюк садоқат.....	272
Нўноқ шоирлар.....	273
Ўзбек бўлиш осон эмасдир.....	275

Эркин Воҳидов

Табассум

Шеърӣ мутойба,
лутфу латифалар

Муҳаррир *Шукур Қурбон*
Бадий муҳаррир *Акбарали Мамасолиев*
Техник муҳаррир *Аслиддин Жўраев*
Саҳифаловчи *Шавкат Жўрабоев*

Босишга 2010 йил 25 июнда рухсат этилди.
Бичими 84x108.¹/₃₂ Ҳажми 17,75 ш.б.т
Адади 1000 нусха. Буюртма № 256

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий
кутубхонаси нашриёти

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий
кутубхонаси босмахонасида чоп этилди.
Тошкент шаҳри, Истиклол кўчаси 33.